

Бедории фикр, покизагии ахлоқ ва ташаккули ақлонии инсон маҳсули ранҷу машаққати омӯзгорон мебошад. Эмомалӣ Раҳмон

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАҶТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№40 (12473)
3 октябри
соли 2024

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

КАЛОМИ ПЕШВО

МЕҲРОМА

Озар

МУҲАББАТИ ҲАМА ДИЛҲОИ МО НИСОРИ МУАЛЛИМ!

Суруши фазлу адаб, парчами виқор муаллим,
Дарахти маърифату ҳусни рӯзгор муаллим.
Ба занги дарс шавад во шукуфаҳои ҳидоят,
Бувад ба боғи фазилат чу навбахор муаллим.

Бақои давлату миллат бувад зи кори муаллим,
Муҳаббати ҳама дилҳои мо нисори муаллим!

Чӣ қадр тозаву озода аст пираҳани ӯ,
Калиди қуфли дари синаҳост ҳар сухани ӯ.
Дар осмони нигоҳам чу офтоб дураҳилад
Ҷабини аз сари софии қалб шуълазани ӯ.

Ҷаҳони меҳр бувад чони бегубори муаллим,
Муҳаббати ҳама дилҳои мо нисори муаллим!

Муборак аст, шунидӣ агар садои маориф,
Ҷаро ки нақхати қудс аст дар ҳавои маориф!
Ба гайри хайр чӣ дорад қафи дуои маориф?!,
Ба ҷуз наҷоти башир чист муддаои маориф?!

Пайambarони ҷаҳонанд дар шумори муаллим
Муҳаббати ҳама дилҳои мо нисори муаллим.

Китоб, лавҳу қалам, дарсу остонаи мактаб
Муқаддасанд чу маънии бекаронаи мактаб.
На рӯи шонаи филу на рӯи шонаи моҳӣ,
Ниҳода бори замин аст рӯи шонаи мактаб.

Тавонгарони ҷаҳонанд вомдори муаллим,
Муҳаббати ҳама дилҳои мо нисори муаллим!

Маориф асту муаллим сафои синаи миллат,
Ба дасти ин ду бувад ҳифзи обгинаи миллат.
Ба новбоиши ин ду агар, ки арҷ гузорем,
Расад ба соҳили мақсуди дил сафинаи миллат.

Мабод як сари мӯ кам зи эътибори муаллим,
Муҳаббати ҳама дилҳои мо нисори муаллим!

ОМУЗГОРОН ҶАРОҒИ МАЪРИФАТ ВА БОИГАРИИ МИЛЛАТАНД

Аз суҳанони Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ситоиши омӯзгор

Ман дар асоси таваччуку эҳтироме, ки нисбат ба илму маориф ва мактабу омӯзгор дарам, ибронд мебарам, ки маҳз тавассути рушди босуботи соҳаи маориф, таҳкими заминаҳои он ва заҳмати содиқонаи омӯзгорон мо тавонистем, ки ҳеҷраи воқеии ҳалқи тоҷикро дар замони муосир ба ҷаҳониён муаррифӣ намоем.

Сиёсати пешгирифти Давлат ва Ҳукумати Тоҷикистонро аз нахустин рӯзҳои соҳибистиқлолӣ, пеш аз ҳама, аҳли маорифи кишвар ва устодону омӯзгорон содиқона ҷонибдорӣ карда, барои тарғибу ташвиқи сулҳу ваҳдат ва раванди рушди босубот саҳми назарраси худро гузоштанг ва гузошта истодаанд. Аз ин лиҳоз, ман ба кормандони соҳаи илму маориф ва устодону омӯзгорон сидқан миннатдориву сипос меғоям.

Агар мо хоҳем, ки дар чунин шароити мураккаби сиёсӣ иқтисодии ҷаҳон миллати тоҷик ва халқи азизи мо назди касе ва кишваре сари ҳам надошта бошад, бояд худамон барои пешрафту ободии Ватанамон талош намуда, ба мактабу маориф рӯ оварем, ба кадрҳои заҳмати омӯзгор расем ва ба фарзандонамон тамоми шароитро барои фаро гирифтани саводу илму дониш ва касбу ҳунар муҳайё созем.

Итминони комил дарам, ки бо неруи созанда ва эҷодгари шумо -

омӯзгорони муҳтарам ва тамоми мардуми шарифи кишвар мо аз ин озмоиши бузурги таърих бо ваҳдату ҳамдигарфаҳмӣ ва азму иродаи устувору қавӣ гузашта, насли нав ва ворисони содиқеро тарбия хоҳем кард, ки воқеан, сазовори ин давлату миллат гардида, Тоҷикистони азизро дар оянда ба таври шоиста обод ва соҳибӣ хоҳанд намуд.

Давлату Ҳукумат аз шумо, устодону омӯзгорони арҷманд, умед ва ба шумо эътимоди комил дорад, зеро инсоният ба омӯзгор ҳамеша ниёз дошту дорад. Маҳз муаллим аст, ки доимо меомӯзад ва он чӣ андӯхтааст, ба дигарон таълим медиҳад.

Миллате, ки омӯзгори асил надорад, ҳеҷ гоҳ ба ягон мартаба намерасад.

Омӯзгори дилсӯзу бомаърифат ва ба тарбияи инсон содиқ ҷароғи маърифат ва боигарии миллат аст.

Ифтихор ва сари баланди мост, ки тоҷикон аз қадим соҳибӣ китобу қалам, илму маърифат ва олимӯ омӯзгор буданд, ҳастанд ва дар оянда низ чунин хоҳанд монд.

Ҳукумати мамлакат дар роҳи татбиқи нақшаҳои стратегии худ ҳамеша ба омӯзгорон ва умуман, ба кормандони соҳаи илму маориф таъямнамеояд, зеро онҳо дар ҳифзу нигоҳдошти дастовардҳои

истиклолият ва рушди минбаъдаи кишвар нақши пурарзиш доранд.

Маҳз омӯзгор аст, ки наврасону ҷавондорро ба интиҳоби касбу ҳунар ва роҳи дурусти зиндагӣ ҳидоят мекунад. Дар шароити пуртазоди ҷаҳони муосир рисолати ва масъулияти касбии омӯзгор бамақоротиб зиёд шудааст.

Ҳар як омӯзгор бояд ҳисси баланди миллӣ, ватандӯстиву ватанпарастӣ ва худшиносиву худогоҳӣ дошта бошад ва шогирдонро дар ҳамаи руҳия тарбия намояд.

Муаллим ақл, шарафу виҷдони ҷомеа ва симои асосии он мебошад. Вай донишу заковат, гармии дили худро бедареғ ба шогирдон – фарзандони миллат медиҳад ва хешро аз он хушбахт мешуморад. Имрӯз масъулияти омӯзгор боз ҳам афзудааст.

Дар тарбияи насли худогоҳу худшинос мактабу муаллим нақши муҳим доранд ва онҳо воқеан, ганҷинаи маънавии халқамон ба ҳисоб мераванд.

Шумо – муҳтарам омӯзгорон – ҳамеша дар ёд дошта бошед, ки рисолати муқаддаси тарбияи инсон ва ташаккулдиҳии шахсиятро ба дӯш доред, ба фарзандони мардуми Тоҷикистон саводу маърифат, илму дониш ва касбу ҳунар меомӯзонед.

ТАВАЧЧУХ

Агар хоҳед, ки аз навоариҳои соҳаҳои маориф ва илм огоҳ бошед, асноду ҳуҷҷатҳои соҳаро сари вақт дастрас намоед, аз дастовардҳои хонандагони тоҷик иттилоъ ёбед, маводу матолиби судмандро доир ба соҳаи мутолиа намоед, ҷолибтарин нигоштаҳоро оид ба умдатарин масоили рӯз биомӯзед, пас ба саҳифаи расмии вазорат дар шабакаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram – «Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» пайваست шавед.

QR – коди саҳифаи расмии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шабакаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram

Почтаи электронии «Омӯзгор»: p.omuzgor@maorif.tj

Телефон барои тамос: 227-81-55

ШОДБОШӢ

ЗИ ОМУЗГОРОН ҶАҲОН
РАВШАН АСТ

Паёми табрикии вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон
Раҳим Саидзода ба ифтихори Рӯзи омӯзгорон

Устодон ва шогирдони мухтарам!

Ҳамватанони азиз!

Дар ҷумҳурии соҳибистиклоли мо ҳар сол дар рӯзи якшанбеи ҳафтаи нахустини мохи октябр Рӯзи омӯзгорон бо шукӯҳу тантана таҷлил мешавад. Фарорасии навбатии ин фархундарӯзо барои тамоми алоқамандони соҳаи маориф ва аҳли кишвар самимона табрику таҳният мегӯям.

Рӯзи омӯзгорон даладу рамзи эҳтирому эътиқод ва арҷгузорӣ ба аҳли таълиму тарбия аст ва бояд гуфт, ки халқи тоҷик табиятан ба омӯзгорон иштиёқу таваҷҷуҳи хос дорад ва дар оғози ҳар амалеву дар гирехкушоии ҳар мушкилие рӯи ниёз ба омӯзгорон меоварад.

Ниёгони хирадманду маърифатпарвари мо омӯзгорро раҳнамою пешбари ҷомеа дониста, мақоми ӯро ҳатто болотар аз падар таъин кардаанд ва таъкид намудаанд, ки бидуни омӯзгор ҷаҳон тираю тор хоҳад буд. Бузургон муҳимтарин омили комёбии ҳар шахсро марбут ба омӯзгор ва каломии хикматбори ӯ донистаанд:

Ҳар киро устод набвад, кор бар бунёд нест,

Дар раҳи маънӣ рафиҷе бартар аз устод нест.

Ба шарофати соҳибистиклол гардидани Тоҷикистони азиз мақому эҳтироми омӯзгор дар мамлакат боз ҳам боло рафт. Ба ин руҳдодӣ ҳушоянд, пеш аз ҳама, сиёсати хирадмандонаю дурандешона ва маорифпарваронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон мӯсоидат кард. Сарвари кишвар аз оғози фаъолияти хеш ба соҳаи маориф таваҷҷуҳи махсус зоҳир намуда, ин соҳаро тақдирсоз хонданд ва ибраз доштанд, ки «агар мо истиклоламонро пойдор ва фардоҷмонро дурахшон дидан хоҳем, бояд соҳаи маорифро дар мадди назари аввал гузорем ва нисбат ба омӯзгорон эҳтирому ихлоси самимӣ дошта бошем». Дар идомаи фаъолиятҳои Пешвои миллат маорифро соҳаи афзалиятнок эълон намуда, дастур доданд, ки дар ин соҳа ислоҳоти кулӣ баргузор карда шаванд.

Воқеан, дар заминаи роҳандозии чунин ислоҳот соҳаи маорифи мамлакат бомаром рушд ёфт ва марҳала ба марҳала мутобиқ ба меъёрҳои ҷаҳонӣ гашт. Дар ҷумҳурӣ таълимгоҳҳои зиёди замонавӣ бунёд ёфтанд, ба таври муосир таҷхизонида шуданд ва заминаи созгор барои таълиму тарбияи босифат гузоштанд. Дар доираи ислоҳоти соҳа, ҳамчунин, нақшаю барномаҳои таълимӣ таҳриру бознигарӣ шуданд, дастурҳои таълимию китобҳои дарсии насли нав рӯи кор омаданд ва таваҷҷуҳ ба истифодаи усулҳои тозае таълим бештар гашт. Муҳим он аст, ки омӯзгорони шарафманди кишвар мунтазам фаъолияти худро таҳкимӣ тақвият мебахшанд ва дар таълиму тарбияи насли наврас пайвасти ба комёбӣ ноил мегарданд.

Дар ҷодаи татбиқи барномаҳои давлатӣ, таҳриру тақмили асноди таълимию тарбиявӣ, тақвияти сатҳи саводнокии шогирдон, корбасти усулҳои самаровари омӯзиш, истифодаи воситаҳои техникаи таълим ва дар иштирок ба корҳои ҷамъияти маърифатгустарӣ омӯзгорони мо ҷидду ҷаҳди бомарому ҳамешагӣ доранд.

Пайомади фаъолияти ҳадафмандонаю босамари онҳост, ки сол то сол сафи хонандагон – иштирокдорони озмунҳои бонуфузи ҷумҳуриявӣ, аз ҷумла, «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст», «Илм-фурӯғи маърифат», «Тоҷикистон-Ватани азизи ман» ва озмунҳои байналмилалӣ меафзояд. Ин ҳам боиси ифтихори мост, ки сол то сол теъдоди омӯзгорони фаъолу эҷодкору навобар, дорони дараҷаҳои илмӣ, голибони озмунҳои гуногун, дорандагони мукофотҳои давлатӣ ва ҷоизаҳои эътиборманд бештар мегардад ва ин мучиби боз

ҳам боло рафтани нуфузи устодони арҷманди ҷумҳури мегардад. Ин нукта ҳам шоиста ба зикр аст, ки омӯзгорони кишвар садоқатмандона аз сиёсати давлатдорӣ Пешвои миллат ҷонибдорӣ мекунанд ва дар посдорӣ пояҳои Истиқлол, ҳифзи сулҳу ваҳдат фаъоланду пайвасти зидди ҳоинони миллат, ифротгароён ва таҳрибкорон садо баланд мекунанд. Ҳамчунин, бо мақсади баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон, тарғиби арзишҳои демократӣ, мустақкам намудани ҷимояи ҳуқуқи инсон соли 2024 - «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон гардидааст. Зеро мо ҳуб медонем, ки тарбияи шаҳрвандон дар руҳияи эҳтиром нисбат ба қонун ва таъмин намудани волоияти он, ба роҳ мондани усули ҳамкории самараноки давлат ва ироҳҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар самти маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон аз ҷумлаи ҳадафҳои аслии «Соли маърифати ҳуқуқӣ» мебошад.

Зимни суҳанронӣ ба муносибати оғози соли нави таҳсил ва Рӯзи дониш (01.09.2024) Президенти кишвар, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бори дигар ба омӯзгорон арзи эҳтиром карда, зимнан ибраз доштанд: «Омӯзгор шахсест, ки бо нури саводу маърифат ва илму дониш ҳаёти ҷомеаро равшан месозад, хурوفоту ҷаҳолатро аз ҳаёти ҷомеа берун мекунад ва созандагону ободгарони ояндаи Ватанро ба камол мерасонад». Сарвари кишвар, ҳамчунин, зикр карданд: «Агар мо хоҳем, ки дар оянда миллати босаводу пешрафта бошем, давлати аз лиҳози илмӣ ва техникаву технология тараққикарда дошта бошем ва сатҳи зиндагии ҷомеаро бамаротиб баланд бардошта тавонем, бояд масъулият ва сатҳи касбияти омӯзгоронро баланд бардорем». Бо ин ҳадаф Пешвои миллат ба мақомоти дахлдор дастур доданд, ки дар муҳлати шаш моҳ лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақоми омӯзгор»-ро таҳия ва барои баррасӣ ба Ҳукумати мамлакат пешниҳод намоянд.

Албатта, қабули чунин қонун марҳалаи навинеро дар ҳаёту фаъолияти омӯзгорони мамлакат ифтитоҳ хоҳад бахшид, марҳалае, ки ба бештар боло рафтани мақому мартабаи омӯзгорон ва эҳтирому арҷгузории онҳо мӯсоидат хоҳад кард. Омӯзгорони сарбаланду маърифатгустари моро фардои боз ҳам дурахшону фараҳбор ва пурнишот интизор аст.

Ҳамаи омӯзгорону устодони шарафманди Ватани азизамон, кулли алоқамандони соҳаи маориф ва тамоми мардуми шарифи кишварро ба ифтихори Рӯзи омӯзгорон муборакбод мегӯям. Таманҳои онро дорам, ки ҳамеша сиҳатманд, хушбахту комёб ва сазовори ихлосу эҳтироми ҳамагон бошанд.

Рӯзи омӯзгорон муборак бод!

ҶАЛАСАИ ҲАЙАТИ МУШОВАРА

27-уми сентябри соли ҷорӣ таҳти раёсати вазири маориф ва илми Раҳим Саидзода ҷаласаи навбатии ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид, ки дар он аъзои ҳайати мушовара, муовинони вазири маориф ва илм, сардорони раёсат, шуъба, бахши дастгоҳи марказӣ, роҳбарони муассисаҳои тобеъ, ректорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва дигар кормандони соҳаи маориф ба тариқи ҳузурӣ ва маҷозӣ иштирок намуданд.

Нахуст вазири маориф ва илм ҷаласаро оғоз карда, ҳозиринро ба рӯзномаи ҷаласа ва масъалаҳои ҷорӣ баррасишаванда шинос намуд.

Сипас, гузориши сардори раёсати таҳсилоти олии касбӣ ва баъдидипломӣ Х. Саидзода оид ба «Ҷамъбасти аттестатсияи хатм дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дар соли таҳсили 2023-2024» шунда шуд.

Вусъати фаъолияти вазорат

Зимни баррасии масъалаҳои мазкур раиси ҷаласа ибраз дошт, ки дар нимсолаи дуюми соли 2024 гурӯҳи корӣ ҷиҳати мавриди санҷиш ва омӯзиш қарор додани натиҷаи фаъолияти комиссияи аттестатсияи хатми муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дар соли таҳсили 2023-2024 таъсис дода шуда, мувофиқи натиҷаи ҷамъбасти аттестатсияи хатм аз 42283 нафари хатмкунанда, ҳамагӣ 7770 нафар имтиҳонхоро бо баҳои аъло супоридаанд. Шумораи гирандагони дипломи аъло бошад, ба 1417 нафар мерасад. Мавсуф қайд намуд, ки боло бурдани сифати таълиму тарбия дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, тайёр намудани мутахассисони ҷавобгӯ ба бозори меҳнат ва тарбияи ҷавонон дар руҳияи ватандӯстиву меҳнатпарастӣ дар рушду тавсеаи самти таҳсилоти олии касбӣ омили таъсиррасон ба ҳисоб меравад.

Инчунин, гузоришҳои сардори раёсати муносибатҳои байналмилалӣ А. Файзуллозода оид ба «Таҳлили вазъи ҳамкории Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Ҷумҳурии Корея ва Япония дар соҳаи маориф ва илм», муовини сардори раёсати таҳсилоти томактабӣ К. Муҳиддинзода дар бораи «Тасдиқи Чорҷубаи салоҳиятҳои касбии кормандони педагогии муассисаҳои таълимию томактабии Ҷумҳурии Тоҷикистон», сардори раёсати илм ва инноватсия С. Ниёзӣ дар бораи «Низомномаи озмуни ҷумҳуриявӣ «Олими сол» миёни омӯзгорон ва олимони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон», сардори раёсати таҳсилоти миёнаи умумӣ Ш. Асомиддинзода оид ба баррасии пешниҳоди Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Оид ба бартараф намудани камбудии қонунвайронкунии ва сабабу шароитҳои ба онҳо мӯсоидаткунанда» шунда шуд.

Бо назардошти ироаи тақлифу пешниҳодҳои аҳли толор вобаста ба масъалаҳои баррасишуда қарорҳои дахлдор қабул гардид.

Дар охир вазири маориф ва илм дар доираи дастуру супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба масъулин доир ба иҷрои ҳатмию саривактии стратегия, барнома, концепсия, қарорҳои ҳайати мушовара ва фармониҳои вазири маориф ва илм, боло бурдани сифати таълиму тарбия, фарогирии бештари кӯдакон ба таҳсилоти томактабӣ, пешгирии қоидавайронкунии ноболигон, иштироки бештари хонандагону омӯзгорон дар озмунҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ, либосҳои тавсиявӣ, зимистонгузаронӣ, таъмини хонандагон дар дарс ва чанде дигар дастуру супоришҳои мушаххас дод.

Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

СИТОИШ

Омӯзгор мисли офтобест, ки вучуди инсонро гармиву рӯшноӣ мебахшад. Пайваста захматкашиданҳо, бедорхобию сӯхтану сохтанҳо, омӯхтану афрӯхтанҳо ва эҷод кардану машғули илм будан, шогирдони зиёдеро ба камол расонидан аз рисолатҳои наҷибии омӯзгор ба ҳисоб меравад.

Боло бурдани мақоми омӯзгор дар ҷомеа василаи асосии рушди маънавиёт, ҳирад ва маърифати аҳоли мебошад. Устувории мақоми омӯзгор дар ҷомеа боиси устувории тамоми соҳаҳо мегардад.

Мақоми баланд доштани омӯзгор меҳвари асосии осори гаронбахҳои мутафаккирони тоҷикро ташкил медиҳад. Абдурахмони Ҷомӣ зикр намудааст, ки чун муаллими ахлоқ, омӯзгор ҳислатҳои неки инсонӣ, суҳанварию инсондӯстӣ дар соҳаи таълиму тарбияи насли наврас нақши муҳим дошта, ҳама фазилатҳои ахлоқӣ, ки барои одам заруранд ва боиси баланд шудани шарафи инсонӣ мешаванд, маҳз бо таъсири тарбияи омӯзгор ҳосил мегарданд. Дар ин маврид мавлоно Ҷомӣ барҳақ фармудаанд:

**Ҳамебуд доим ба фарҳангу рой,
Ба таъзими устод кӯшиш намой.
Касе гуфт: Чунӣ чунин ранҷбар,
Ба таъзими устод беш аз падар?
Бигуфто: Зад ин нақши обу гилам,
В-аз он тарбият ёфт ҷону дилам.
Аз ин баҳри гуфтан забонвар**

**шудам,
В-аз он дар суҳан кони гавҳар
шудам.**

Камалидини Биноӣ бар он ақида аст, ки барои он ки толиби илму дониш ба мақсад бирасад, бояд эҳтиром се чизро ба ҷо орад - хурмату иқдоми илм, устод ва китоб:

**Хурмати илму устоду китоб,
Лозими ин раҳ аст аз ҳама боб.**

Зайниддин Маҳмуди Восифӣ касби муаллимиро сутуда, ин пешаро яке аз касбҳои муҳимтарини ҳамаи даври замонҳо дониста, дар ёддоштҳои худ дар бораи ин пешаи бошарафу пурифтихор суҳан ронда, муносибати устоду шогирд, хизмат ба устод ва дигар пахлуҳоро шарҳу тавзеҳ бахшидааст.

Восифӣ дар тафсири муносибати

тоҷикро дар ниҳоди ӯ падараш бедор намуда буд. Падараш ҳатто дар лаҳзаҳои охири ҳаёташ ба Айнии ҷавон чунин васият мекунад: «Хон, дар ҷи гуна ҳолате бошад ҳам, хон. Лекин қозӣ нашав, раис нашав, имом нашав! Агар мударрис шавӣ, майлат!»

Дар замони соҳибистиклолӣ ҷойгоҳи омӯзгор дар меҳвари асосии фа-

разамон, одобу ахлоқи ҳамида, интизомнокӣ, эҳтиром гузоштан ба инсонҳо ва ақидаи онҳоро тарбия намояд».

Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мунтазам ҷиҳати баланд бардоштани мақоми омӯзгор тадбирҳои судманд меандешанд. Бо ибтиқори Пешвои миллат соли 2024 ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» як қатор тағйиру иловаҳо ворид гардид, ки моҳияти аслии онҳоро имтиёзо ва ҳуқуқҳои омӯзгорон ташкил медиҳад. Ҳамзамон, 1 сентябри соли равон Пешвои миллат зимни баромади худ дар Рӯзи дониш иброз доштанд, ки Қонун «Дар бораи мақоми омӯзгор» қабул карда шавад.

Бо ин назардошт, метавон гуфт, ҳифзи шахсияти омӯзгор ҳамчун фарди муҳими ҷомеа дар авлабияти сиёсати Пешвои миллат қарор дорад.

Бузургтарин рисолати муаллим бедорсозии мафкураи инсонҳо ба ҳисоб меравад. Дар ин маврид, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид кардаанд: «Омӯзгор дар меҳвари соҳаи маориф қарор дорад ва сатҳу сифати дониши шогирдон ва тарбияи шоистаи онҳо маҳз ба донишу таҷриба, малакаву маҳорати касбӣ, усули таълим ва дигар пахлуҳои фаъолияти шахсии омӯзгор вобастагии зич дорад».

Шоистаи таъкид аст, ки дар мамлақати мо мақоми омӯзгор пайваста баланд мегардад. Омӯзгор ҳамчун неруи фаъоли ҷомеа дар ташаккули худшиносӣ ва ҳудоғоҳии миллии нақши арзишманд мегузорад ва манфиатҳои милливу давлатиро содиқона ҳифз менамояд.

**Шамсиддин САЪДУЛЛОЗОДА,
сардори раёсати қарор
ва қорҳои махсуси
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

МАҚОМИ БАЛАНДИ ОМӢЗГОР

устоду шогирд арз менамояд: «Ҳар касе, ки ба касе харфери омӯзонад нисбат ба вай ҳаққи устодӣ пайдо мекунад».

Бояд қайд намуд, ки яке аз пахлуҳои соҳаҳои муҳими фаъолияти иҷтимоии Садриддин Айни муаллими ва маорифпарварӣ мебошад. Муҳаббат ба касби муаллими ва таълиму тарбияи фарзандони халқи

Тоҷикистон қарор дорад. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ханӯз 15 ноябри соли 1993 баён карда буданд: «Мо имрӯз ба чунин мактабу маорифе эҳтиёҷ дорем, ки шахсияти қомилро ба воя расонида, баробари дониши ҳамаҷониба, ихтисоси ҳози-

РИСОЛАТ

Чароғи рӯзгор ва равшангари ҷомеа

Ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» (соли 2013) боби алоҳида (Боби 5, ҳуқуқ ва уҳдадорҳои субъектҳои раванди таълиму тарбия. Мақоми омӯзгор) тағйирот ворид

ти тоҷик Камол Насрулло:
**Каму бешӣ ҷаҳонро рост кардан,
Тавон танҳо ба мизони муаллим.
Бидон парвозҳои миллати мо,
Бувад дар рӯи дастони муаллим.**

карда шуда, низоми ягонаи талабот ва меъёрҳои одоби касбии омӯзгорон ба танзим дароварда шуд.

Аслан, муаллим афрӯзандаи машғали дониш ва илм мебошад. Муаллими ҳақиқӣ киро гуфтаи мумкин аст? Фикрҳо, андешаҳо ва назарҳо зиёданду гуногун.

Ба гуфтаи шоири маҳбуби милла-

Муаллим боғбони боғест, ки ниҳолро шинонда, онро парвариш намуда, то боровар шуданаш чун фарзанд нигоҳубин мекунад. Аз ҳосили бадастовардааш дигарон чашада, лаззат мебаранд. Ба иборати дигар, муаллим он хуршеди оламафрӯзест, ки бо нурҳои шуълавараши роҳи насли наврасро равшан намуда, ба дилу

дидаи онҳо равшанӣ, гармӣ ва сафо мебахшад ва дар баробари ин, ба онҳо дарси зиндагӣ, одаму одамгарӣ ва ҳаётро меомӯзонад.

Тамоми одамон нахуст аз модар ва баъдан омӯзгор сабақ гирифта, то куллаи баланди илму дониш расида бошанд ҳам, ба қадри меҳнату азоби якрӯзаи модар ва муаллим оё мерасанд?

Ба хотир меорем, рӯзи аввали ба мактаб рафтаи.

Бо умеди фардои дурахшони фарзанд модар аз дастони нозук ва кучаки фарзанд гирифта, ӯро ба мактаб мебарад ва ба муаллим месупорад. Аксари падару модарон дар давоми таҳлили фарзанд дар як ё дар чанд сол назди муаллим намедароянд, то ки аз ҳолу аҳволи фарзандашон хабар бигиранд.

Тасаввур кунед, ки муаллим дар ин муддат ҷи қадар азобу машаққат мекашад, то ки шогирдаш ҳамқадами ҳаёт гардад.

Фалсафаи зиндагиро бинед, ки дар давоми 5-6 моҳ шогирди муаллим бо забони бурро ва равои китобхон мегардад, шеърҳо бо лаҳни гӯё, ширину дилнавоз ва шеваи кӯдакона азёд мекунад. Агар дар хона ба ягон камбудии вазифаи хонагӣ эрод гирӣ, вай суҳани гуфтаи туро қабул надорад.

«Ман қабул надорам, зеро муаллим ин хел нагуфта буд» ва албатта, тибқи гуфтаи муаллимон супоришро иҷро мекунад. Аксар вақт баҳонаи қор гуфта, ба мактаб намеравем. Аз

нарафтани мо ба мактаб фарзанд танбал шуда, худро бепарво ва ноҳинҷор ҳис мекунад. Аммо, вақте ки занги охири мактаб садо медиҳад ва ҳис мекунем, ки дар як қашм задан 11 сол сипарӣ шудааст, он гоҳ пушаймон мешавему даст ба пешонӣ монда, афсӯс меҳурем, ки ба мактаб нарафтаам ё чаро дар ин муддат аз ҳоли фарзандамон кам хабар гирифтаам.

Не, набояд ин тавр бошад. Шогирде, ки сабақи устод гирифта, то дараҷаи устодӣ расида, худро дар касбаш баробари устод ҳисоб мекунад, устоди касби худ аст ва ҳамин, ки шогирдон вайро «устод» - гӯён хитоб мекунанд, ҳамон замон устодаш ба хотираш меояд.

Дар байни ҳама касбҳои дигар омӯзгорӣ касби наҷиб, шавқовар ва шарифтарин аст. Муаллим хоксору дурандеш ва хунарманду оқил мебошад, пуртахаммул аст.

Муаллим, дар ҳақиқат, касби наҷиб, пурифтихор ва масъулиятнок аст. Муаллим аст, ки ба кӯдакони мо бо неруи тавоно ва суҳани чун шамшер тезу буррояш ва бо захмати соҳандагӣ забони бурро ва лаҳни ширину гуворо мебахшад.

Мартабаи муаллим ва эҳтирому мақоми ӯ гувоҳи онанд, ки дар ҳама даври замон муаллим дар ҷамъият дар сафи пеш буда, бо захмати зиёдонии ҳалол ба даст меоварадаст.

**Ҷаваришо ИМАТШОЕВ,
қорманди Муассисаи наирӣгии
«Маориф»-и Вазорати маориф ва
илми Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Суханорои Муродбег – «Мураббии соли Тоҷикистон – 2024»

Аз 24 то 26 сентябри соли чорӣ дар Донишқадаи ҷумхуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф ва кӯдакистони № 40-и ноҳияи Исмоили Сомонӣ даври ҷумхуриявии озмуни «Мураббии соли Тоҷикистон – 2024» баргузор гардид. Дар ифтихои озмун вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода, муовини вазири маориф ва илм Равшан Каримзода, сардорони раёсату шӯба ва роҳбарони муассисаҳои тобеи вазорат, намояндагони раёсат ва шӯбаҳои маорифи вилоят, шаҳру ноҳияҳо ва довталабони озмун ширкат намуданд.

Дар ифтихои чорабинӣ вазири маориф ва илм Р. Саидзода иброз дошт, ки ҳадаф аз баргузори озмуни зикргардида мақсади таълимӣ ва баланд бардоштани мавқеи муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ дар пешрафти ҷомеа, ҳамчунин, таъмин ва тақмили мазмуни таҳсилоти томактабӣ, дарёфт ва муайян намудани мураббияҳои боистеъод, навоар ва эҷодкор мебошад.

Баргузор кардани озмуни мазкур дар вазорат гарчанде ба ҳукми анъана даромадааст, аммо мо ба Низомномаи он тағйирот ворид карда, шартҳои таҷдид ва ҳавасмандиро бештар намудем. Бояд гуфт, аз байни 12000 (дувоздаҳ ҳазор) мураббӣ намояндагӣ намудани панҷ нафар мураббӣ худ гувоҳи навоарию эҷодкорӣ дар фаъолияти ҳар қадами шумо мебошад. Аз ин рӯ, метавон гуфт, аллакай ҳамаи шумо ғолиби озмунед, - афзуд вазири маориф ва илм Равшан Каримзода.

Вазири маориф ва илм Равшан Каримзода асосан ба ҳаёти ҳакамони дастур дод, ки зимни арзёбӣ ва баҳогузори мизони адолат ва

шаффофиятро таъмин намоянд. Мавсуф ба ҳамаи иштирокчиёни озмун барору комёбӣ таманно намуд.

Дар даври ҷумхуриявии озмун панҷ довталаб – Фирӯза Ғаюрова, мураббии муассисаи таҳсилоти томактабӣ №112-и шаҳри Душанбе, Дилором Ёрова, мураббии кӯдакистони №1-и ноҳияи Рӯдакӣ, Мунира Раҳмонова, мураббии муассисаи таҳсилоти томактабӣ №6-и шаҳри Хоруғи ВМКБ, Суханорои Муродбег, мураббии муассисаи таҳсилоти томактабӣ №16-и ноҳияи Ёвони вилояти Хатлон ва Малика Шарифова, мураббии кӯдакистони №6-и шаҳри Бӯстони вилояти Суғд аз рӯи шаш номинатсия (шарт) – муаррифии фаъолияти педагогӣ, дониш ва маҳорати касбии мураббия, ташкил кардани мизи мударвар, машғулияти таълимӣ, тасвир намудан ва сохтани манзара бо дархости ҳайати доварон ва таҳлили ҳолатҳои раванӣ - психологӣ ҳунару маҳорати худро пешкаши ҳайати ҳакамони озмун намуданд.

Иҷрои шартҳои озмун дар кӯдакистони №40-и ноҳияи Исмоили Сомонӣ шаҳри Душанбе баргузор гардид. Аз рӯи шартҳои аввал – «Муаррифии фаъолияти педагогӣ» довталабон оид ба фаъолияти рӯзмари худ, шакли усулҳои баргузори машғулиятҳо, истифодаи асбобҳои аёнӣ, дастовардҳои соҳавӣ, ҳамкорӣ бо волидон ва натиҷаҳои самарабахши ин ҳамкориҳо андешаҷӯшонро баён намуданд. Дар баробари ин, довталабон оид ба боз ҳам бештар намудани шакли усулҳои таълим ва тарбия, амалҳои эҷодии худро дар шакли нақшаи таълим ва мақолаҳои

нашргардида дар рӯнома ва мачаллаҳои илмиву методӣ ва оммавӣ пешниҳод намуданд.

Аз рӯи шартҳои дуюм довталабон доир ба дониш ва маҳорати касбии хеш, ки масъалаҳои санадҳои меъёриву ҳуқуқии соҳаи маориф дар зинаи таҳсилоти томактабӣ ва барномаҳои таълимиву тарбиявиро дарбар мегирифт, ба ҳайати ҳакамони андешаҷӯшонро баён

намуданд. Албатта, ҷавобҳои ин масъала низ гуногун буданд ва ҳалли фасли онҳо аз тарафи ҳайати ҳакамони мавриди таҳлили баррасӣ қарор дода шуданд.

Шарти сеюм мизи мударвар вобаста ба масъалаҳои таҳсилоти томактабӣ, мазмуни санадҳои меъёри-ҳуқуқӣ ва барномаҳои таълимиву тарбиявиро дарбар мегирифт. Дар ин бахш низ ҳар як довталаб ба он кӯшид, ки бо баҳсу мунозираи байниҳамдигарӣ андешаҳои хешро иброз дорад. Қисми аз ҳама муҳим шартҳои чорум - баргузори машғулияти таълимӣ буд. Машғулиятҳои довталабон дар гуруҳҳои синнусолӣ мувофиқи талаботи барнома ва чадвали махсус гузаронида тавонистанд. Шартҳои навбатии озмун

тасвир намудан ва сохтани манзара бо дархости ҳайати доварон ихтисос дошт, ки дар он низ довталабон ҳунару малакаи худро (бо истифода аз маводи гуногун) нишон доданд. Дар шартҳои ниҳой – «Таҳлили ҳолатҳои раванӣ – психологӣ, дар асоси супоришҳои додашуда аз тарафи ҳакамони озмун, бо дарназардошти психологияи синнусоли кӯдак ва талаботи кӯдак дар

таълим ва сохтани манзара бо дархости ҳайати доварон ихтисос дошт, ки дар он низ довталабон ҳунару малакаи худро (бо истифода аз маводи гуногун) нишон доданд. Дар шартҳои ниҳой – «Таҳлили ҳолатҳои раванӣ – психологӣ, дар асоси супоришҳои додашуда аз тарафи ҳакамони озмун, бо дарназардошти психологияи синнусоли кӯдак ва талаботи кӯдак дар

таълим ва сохтани манзара бо дархости ҳайати доварон ихтисос дошт, ки дар он низ довталабон ҳунару малакаи худро (бо истифода аз маводи гуногун) нишон доданд. Дар шартҳои ниҳой – «Таҳлили ҳолатҳои раванӣ – психологӣ, дар асоси супоришҳои додашуда аз тарафи ҳакамони озмун, бо дарназардошти психологияи синнусоли кӯдак ва талаботи кӯдак дар

таълим ва сохтани манзара бо дархости ҳайати доварон ихтисос дошт, ки дар он низ довталабон ҳунару малакаи худро (бо истифода аз маводи гуногун) нишон доданд. Дар шартҳои ниҳой – «Таҳлили ҳолатҳои раванӣ – психологӣ, дар асоси супоришҳои додашуда аз тарафи ҳакамони озмун, бо дарназардошти психологияи синнусоли кӯдак ва талаботи кӯдак дар

таълим ва сохтани манзара бо дархости ҳайати доварон ихтисос дошт, ки дар он низ довталабон ҳунару малакаи худро (бо истифода аз маводи гуногун) нишон доданд. Дар шартҳои ниҳой – «Таҳлили ҳолатҳои раванӣ – психологӣ, дар асоси супоришҳои додашуда аз тарафи ҳакамони озмун, бо дарназардошти психологияи синнусоли кӯдак ва талаботи кӯдак дар

Хотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»

Бахшида ба 30-солагии Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Соли маърифати ҳуқуқӣ бо ташаббуси Вазорати маориф ва илми ҷумхуриявии «Маърифати ҳуқуқӣ – ойнаи худшиносӣ» миёни хонандагони синфҳои 8-11 баргузор гардид.

Озмуни мазкур аз 4 давр иборат буд; даври якум - моҳи апрел дар муассисаҳои таҳсилоти умумии шаҳру ноҳияҳо, даври дуюм – нимаи дуюми моҳи май дар раёсату шӯбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳо, даври сеюм – нимаи аввали моҳи июн дар маркази Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Хатлону Суғд, шаҳри Душанбе ва шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумхурия дар шаҳри Ваҳдат баргузор гардид.

26-27 сентябри соли чорӣ дар Маркази дарёфт ва рушди истеъдодҳои шаҳри Душанбе даври ниҳойи озмуни мазкур баргузор шуд. Дар он 30 нафар довталаб аз муассисаҳои таълимии шаҳру навоҳии кишвар ширкат карданд.

Дар маросими ифтихои озмуни ҷумхуриявии «Маърифати ҳуқуқӣ – ойнаи худшиносӣ» муовини вазири маориф ва илм Равшан Каримзода иброз дошт, ки озмун бо мақсади баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқии толибилмон ва волоияти қонун дар байни хонандагон, волидон ва омӯзгорон баргузор мегардад.

Тибқи низомнома озмун аз шартҳои зерин иборат буд:

- саволу ҷавоби шифохӣ, ҳаттӣ, тестӣ дар доираи мавзӯ ва масъалаҳои ҳуқуқӣ, Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Конвенсияи ҳуқуқи кӯдак;

- муаррифии рӯнамо (презентатсия) дар мавзӯи «Маърифати ҳуқуқӣ – ойнаи худшиносӣ»;

- навиштани эссе дар мавзӯи «30-солагии Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон»;

- пешниҳоди маводи чопӣ (мақола, шеър, эссе, аксҳо, расмҳои бехтарин) дар рӯномаву мачаллаҳои маҳаллӣ, вилоятӣ ва ҷумхуриявӣ оид ба тарғиби тарбияи ҳуқуқӣ, Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Конвенсияи ҳуқуқи кӯдак.

Бехтаринҳо муайян гардиданд

(Озмуни ҷумхуриявии «Маърифати ҳуқуқӣ – ойнаи худшиносӣ» ҷамъбасти гардид)

Мо худ шохиди он будем, ки довталабон то саршавии озмун бо шавқу завқи зиёд бо ҳамдигар саволу ҷавоб ва донишҳои азбарнамудашонро тақдор мекарданд. Маълум буд, ки ҳамаи онҳо барои расидан то ба даври ниҳой хело ҳам талош намуда, донишҳои ҳуқуқии худро боз ҳам сайқал доданд. Ин аз он шаҳодат медиҳад, ки озмуни мазкур тавачҷуҳи наврасону ҷавонро ба омӯзиши фанҳои ҳуқуқ бештар гардон-

дааст.

Марям Қурбонова, сармутахассиси шӯбаи корҳои методӣ ва ташаккули зехнии Маркази ҷумхуриявии муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ зикр кард, ки мақсад аз баргузори озмун, ташаккули маърифати ҳуқуқии наврасону ҷавон, фарҳанги ҳуқуқӣ ва ташаккули тарбияи ватандӯстӣ ба ҳисоб меравад. Саволҳои ҳамаи иштирокчиёни пешниҳод гарди-

данд, аз доираи китобҳои дарсӣ буданд. Азиза Раҷабова, хонандаи синфи 11-и литсейи Умари Хайём мегӯяд, шартҳои озмунро пурра иҷро намудам. Барои иштирок дар озмуни «Маърифати ҳуқуқӣ – ойнаи худшиносӣ» китобҳои дарсӣ синфҳои 8-11, Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва адабиёти иловагии дар низомнома дарҷгардидаро мутолиа кардам.

Ман ҳамчун мутасаддӣ аз рӯзи аввали баргузори озмун муассисаҳои ноҳияро назорат намуда, бевосита шохиди он будам, ки хонандагон дар даст Конституцияи доштанд ва моддаҳои онро аз ёд мекарданд. Барои ҷалби бештари хонандагон ба озмун бозиҳои гуногун ва мизи мударвар ташкил карда мешуд, - мегӯяд мушовири таърих ва ҳуқуқи шӯбаи маорифи ноҳияи Варзоб Зарафшон Нурова.

Роҳбари маҳфили ҳуқуқшиносони ҷавони Маркази таҳсилоти иловагии шаҳри Ваҳдат Майсара Назарбекова бо шогирдаш Муҳаббат Мирзозода ба ин озмун омадааст. Ӯ хангоми сухбат қайд

кард, ки озмун ба такомули донишҳои ҳуқуқии хонандагон мусоидат мекунад.

Хонандаи синфи 9-и МТМУ №5-и ноҳияи Бобоҷон Ғафуров Сабоҳат Ҷураева қайд кард, ки саволҳои пешниҳодгардида барояш мушкул буданд. Чунки ӯ айни ҳол дар синфи 9 таҳсил мекунад ва саволҳо аз синфҳои болоӣ буданд.

Мағфират Юсупова, хатмкардаи муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №2-и ноҳияи Варзоб зикр кард, ки барои иштирок дар озмун Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Конвенсияи ҳуқуқи кӯдак, Эълонии ҳуқуқи башар ва китобҳои дарсиро мутолиа намудааст. Мавсуф донишҷӯи курси 1-и факултети журналистикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон буда, мехоҳад, ки дар оянда рӯзноманигори соҳаи ҳуқуқ шавад.

Ҳамин тариқ, озмун ҷамъбасти гардид. Тибқи натиҷаҳои доварон, хонандаи синфи 11-и литсейи Умари Хайём Азиза Раҷабова - сазовори ҷойи 1-ум, хонандаи синфи 11-и гимназияи давлатӣ барои хонандагони болаёқати ноҳияи Кӯшонӣ Нанима Абдурахимова ба хонандаи синфи 10-и гимназияи №1-и ноҳияи Варзоб Фаршатамоҳ Абдуллоева - сазовори ҷойи 2-ум, Эмомалӣ Раҳмонов, хатмкардаи мактаб-интернати №1 барои кӯдакони ятим ва бепарастори шаҳри Душанбе, Ахлиддин Мирзомаҳмадиев - хонандаи синфи 11-и муассисаи таълимии миёнаи умумии №40-и ноҳияи Фирдавӣ ва Мохсафар Авазова - хонандаи синфи 11-и муассисаи таълимии миёнаи умумии №36-и ноҳияи Шохмансур сазовори ҷойи 3-ум гардиданд.

Ирода ТИЛАБОВА,
«Омӯзгор»

ОЗМУН

Рӯзҳои 26-28 сентябри соли равон даври ниҳони озмуни ҷумҳуриявии «Омӯзгори соли Тоҷикистон-2024» баргузор гардид, ки дар он довтолабон аз 5 шахру ноҳияи кишвар иштирок ва сабқат намуданд. Дар маросими ифтитоҳи озмун дар Донишкадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф муовини вазири маориф ва илм Равшан Каримзода суҳан ронда, зикр намуд, ки дар озмуни мазкур омӯзгорони бехтарин иштирок мекунанд, ки дар даври минтақавӣ пирӯзӣ ба даст оварданд. Ҳадаф аз ташкил ва баргузори озмун дарёфти истеъдодҳои нав, муаррифии таҷрибаи пешқадами омӯзгорони муваффақ ба шумор меравад.

Раиси ҳакамони озмун, сардори раёсати таҳсилоти миёнаи умумии Вазорати маориф ва илми ҷумҳурии Ш. Асомиддинзода довтолабонро бо шартҳои озмун шинос намуд. Ҳамин тариқ, довтолабон ба иҷрои шартҳои аввали озмун-муаррифии таҷрибаи кории худ пардохтанд. Довталаб, омӯзгори фанни забони русии гимназияи №4-и шаҳри Душанбе Гулнора Сулеймонова дар хусуси фаъолияти педагогӣ маълумот дода аз ҷумла, қайд намуд, ки дар машғулиятҳои аз усулҳои фаъоли таълим истифода мекунанд, ки он имкон медиҳад, фаъолияти амалии хонандагон бештар ба роҳ монда шавад. Мавсуф дарсҳои бо истифода аз технологияи инноватсионӣ рангину шавқовар баргузор намуда, ба он тавачҷу мекунанд, ки шогирдонаш бо забони русӣ озодона муошират ва тақаллум намоянд. Ба

дошт, ки дар машғулиятҳои аз усулҳои навини таълимӣ, амсоли «Ёфтани решаи гулҳои химиявӣ», «Гузаштани аломати мувофиқ», «Кроссворди химиявӣ», «Офтоби ман», «Оғозу анҷом», «Тухфаи ман», «Ҳарфи аввали аломатҳои химиявӣ», инчунин, ребусҳои химиявӣ истифода мекунанд. Довталаб афзуд, ки дар дарсҳои аз воситаҳои аёнӣ, дидактикӣ ба таври васеъ ва судманд истифода намуда, дар таълимгоҳ бо иштироки хонандагон «Ҳафтаи фанни химия»-ро шавқовару ҷолиб мегузаронанд. Омӯзгори фанни биологияи муассисаи таълимии махсусгардонидашуда барои хонандагони болаёқати ноҳияи Бобочон Ғафурови вилояти Сугд Дилором Чалолова қайд намуд, ки қор бо хонандагони болаёқатро самти асосии фаъ-

ни Ҷоиҷаи ҷумҳуриявӣ барои олимони соҳаи табиӣ, риёзӣ ва дақиқ мушарраф гардидааст.

Яке аз шартҳои асосии озмун баргузор намудани машғулияти таълимӣ ба шумор мерафт. Довталаб аз гимназияи №4-и шаҳри Душанбе Гулнора Сулеймонова дарси худро аз пурсиши вазифаи хонагӣ шуруъ карда, ҳамзамон, моҳияти грамматикӣ ҷумлаҳои яктаркиба ва дутаркибаро аз хонандагон пурсон шуд. Хонандагон ба ду гурӯҳ ҷудо шуда, як гурӯҳ ба гурӯҳи дигар дар хусуси ҳаёт ва фаъолияти М. Ломоносов саволҳо медоданд. Калимаву таркибҳои мушқилфаҳм дар тахтаи синф аз ҷониби хонандагон навишта шуда, тафсиру тавзеҳи он вожаҳо аз тарафи довтолаб сурат мегирфт. Омӯзгор аз МТМУ №64-и

ду садонк ва мавқеи истифодаи онҳо ба самъи хонандагон расонда шуд.

Ба андешаи узви ҳакамони озмун Абдусаттор Начмидинов, муваффақияти довтолабон дар баргузори машғулиятҳои таълимӣ бештар ба мушоҳида расид. Онҳо мавзӯҳоро дар заминаи талаботи таълими салохиятнок бо ҳаёти воқеӣ алоқаманд намуда, ба хонандагон фаҳмонданд. Дарсҳои довтолабон Бехрӯз Мамаднасимов аз ноҳияи Шугнон аз фанни химия, аз гимназияи №1-и шаҳри Душанбе Гулнора Сулеймонова ва Дилором Чалолова аз вилояти Сугд бо рангорангию муҳити озоди ба вучуд овардаи онҳо хотирмон буди бартарӣ дошт. Дар иҷрои шартҳои таҳлили дарс, ба андешаи А. Начмидинов, мутаассифона, талаботи низомнома аз ҷониби довтолабон ба таври пурра риоя нагардид. Таҳлили дарсҳо то андозае умумӣ буда, иштирокдорони озмун андешаҳои худро мушаххас баён накарданд. Дар иҷрои ин шарт довтолабон Г. Сулеймонова аз шаҳри Душанбе ва Д. Чалолова аз ноҳияи Б. Ғафуров бештар муваффақ гардиданд. Дар баргузори маҷлиси падару модарон довтолабон тавонистанд бо бардошт аз таҷрибаи шахсии худ намунаи хуби як маҷлиси волидонро пешниҳод кунанд. Иҷрои шартҳои соати тарбиявӣ ва саволу ҷавоб низ ҷолиб буд. Хусусан, довтолаб Д. Чалолова ба 10 саволи пешниҳодшуда ҷавобҳои сахт ва пурра дод. Маълум аст, ки вай аз моҳияту ҳадафи асноди меъри-ҳуқуқии соҳаи маориф оғаҳии хуб дорад. Дар иҷрои шартҳои ҳафтум-

Дилором Чалолова пирӯзӣ ба даст овард

иттилои довтолаб, дар гимназия бо иқдоми ӯ маҷлиси мактабии «Русское слово» амал мекунанд. Шогирдонҳои довтолаб дар олимпиадаҳои сатҳи ноҳиявӣ шаҳрӣ ва ҷумҳуриявӣ иштирок намуда, сазовори ҷойҳои намоён мегарданд. Инчунин, чанд нафари онҳо дар озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» фаъолона иштирок карда, ғолибият ба даст овардаанд, ки Шохин Ҷабборзода яке аз онҳо маҳсуб меёбад.

Омӯзгори муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №33-и ноҳияи Чалолитдини Балхӣ Зебуниссо Қосимова зикр кард, ки ӯ иштирокдор ва ғолиби озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» дар номинатсияи «Эҷоди назму наср» мебошад. Шегрҳои номбурда дар шакли маҷмуаи алоҳида ба таъб расиданд. Ӯ гуфт, таҷрибаи кории 16-сола дораду ҳамбаста бо фаъолияти омӯзгорӣ, ба таҳқиқи корҳои илмӣ низ машғул аст. Шогирдонаш дар озмун олимпиадаҳои сатҳи гуногун, аз ҷумла, байналмилалӣ иштирок ва пирӯзӣ ба даст овардаанд. Довталаб аз МТМУ №48-и ноҳияи Шугнон, омӯзгори химия Бехрӯз Мамаднасимов зимни муаррифии таҷрибаи омӯзгории худ иброз

олияти худ қарор додааст. Ба иттилои мавсуф, соли 2019 таҷрибаи пешқадами педагогӣ ӯ дар муассисаҳои таҳсилоти умумии қаламрави вилояти Сугд ба таври густарда тарғиб ва муаррифӣ гардидааст. Самараи заҳматҳои бардавоми довтолаб мебошад, ки шогирдонаш дар тамоми олимпиадаҳои фаннии сатҳи ҷумҳуриявӣ иштирок ва ғолиб меоянд. Боиси хурсандист, ки хонандагони муассиса аз фанни биология дар олимпиадаҳои байналмилалӣ дар Ҳиндустону Туркия фаъолона ширкат варзида, сазовори медалҳои тилло, нуқра ва биринҷӣ гардидаанд. Довталаб муаллифи якчанд дастури китобҳои методӣ буда, иштирокчиҳои конференсияи байналмилалӣ «Об барои рушди устувор», ки бо ҳузур 108 Сарвазирҳои кишварҳои ҷаҳон баргузор шудааст, ба шумор меравад. Довталаб гуфт, дар машварати экологӣ дар Арманистон дастурамали методӣ аз экологӣро бо номи «Сандуқчаи зулбиё» муаррифӣ намудааст, ки сазовори баҳои баланд гардидааст. Мақолаҳои илмӣ методӣ дар маҷаллаҳои байналмилалӣ ҷоп шуда, ӯ ба пажухиши илмӣ машғул ва аз пайи ба анҷом расондани рисолаи илмӣ мебошад. Соли 2022 ба гирифта-

ноҳияи Варзоб Наргис Ширматова дар синфи 7 аз фанни таърих машғулият гузаронд. Саволу ҷавобҳо тавассути тахтаи электронӣ сурат гирифт. Аз хонандагон дар хусуси давлатдорӣ Сафдорӣ ва Тоҳирӣ пурсон шуд. Аз аёнӣ истифода карда, перомунӣ шукӯҳу бузургии давлати Сомонӣ маълумот дод. Мавзӯро бо фанни забони тоҷикӣ алоқаманд намуда, бо истифода аз хиссаҳои нутқ далелу рақамҳои таърихро хотиррасон кард, ки ба ин ё он ҳодисаи таърихӣ иртибот дошт. Машғулиятҳои баргузорнамудаи довтолабон Дилором Чалолова аз ноҳияи Бобочон Ғафуров аз фанни биология дар синфи 9 ва Зебуниссо Қосимова аз ноҳияи Чалолитдини Балхӣ аз забони тоҷикӣ дар синфи 10 ҷолибу шавқовар буд. Агар Д. Чалолова дар дарси биология дар хусуси ҳосиятҳои асосии ҳуҷайра, бофтаҳо, аъзо ва танзими узвҳо ба таври фарогир бо истифода аз блитс-пурсиш, қорӣ гурӯҳӣ ва васонти аёнӣ маълумоти муқаммалу сарехро пешниҳоди хонандагон гардонда бошад, пас З. Қосимова мавзӯи нав – «Қор бо матнҳо ва шарҳи имлоӣ ӯ ва у»-ро якҷо бо муҳассилин шарҳу тавзеҳ бахшид. Бо иҷрои машқҳо фарқияти ин

кор бо компютер ва тахтаи электронӣ довтолабон Б. Мамаднасимов аз ноҳияи Шугнон ва Д. Чалолова аз ноҳияи Б. Ғафуров пешсаф буданд ва маҳорату малакаи бехтари қор бо технологияи инноватсиониро намоиш доданд.

Ҳамин тавр, озмун ҷамъбаст гардид ва омӯзгори фанни биологияи муассисаи таълимии махсусгардонидашуда барои хонандагони болаёқати ноҳияи Бобочон Ғафурови вилояти Сугд Дилором Чалолова ғолиб дониста шуда, бо мукофоти пулӣ бо маблағи 30 ҳазор сомонӣ ва тухфаи хотиравии Вазорати маориф ва илми ҷумҳурии, Иттифоқи касбаи кормандони соҳаи маориф ва наشري «Омӯзгор» сарфароз гардид.

Ҳамчунин, иштирокчиҳои озмун – Бехрӯз Мамаднасимов ва Наргис Ширматова бо нишони «Аълочии маориф ва илми Тоҷикистон», Зебуниссо Қосимова ва Гулнора Сулеймонова бо «Ифтихорнома»-и Вазорати маориф ва илм ва тухфаҳои хотиравӣ кадрдонӣ гардиданд. Маросими ҷоиҷаи 5-уми октябри соли равон дар Кохи Суруши шаҳри Душанбе баргузор хоҳад шуд.

Шодӣ РАҶАБЗОД
«Омӯзгор»

Муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бо омӯзгорон таъмин мегарданд

27-уми сентябри соли равон дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаласаи онлайнӣ Ситоди таъмини муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бо омӯзгорони касбӣ баргузор гардид.

Дар ҷаласа муовини вазири маориф ва илм Равшан Каримзода аз ғамхориҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти ҷумҳурии, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон нисбат ба таълиму тарбияи насли наврас, баланд бардоштани мақоми омӯзгор дар ҷомеа ёдовар гардида, қайд кард, ки соҳаи маориф зери тавачҷуи ҳамешагии Сарвари давлат қарор дорад.

Дар ҷаласа масъалаҳои омодагӣ ба мавсими тирамоҳу зимистонгузаронӣ, фарогирӣ ба таҳсилоти томактабӣ, ташкилӣ марказҳои инкишофи кӯдак, ҳозиршавии мутахассисони ҷавон ба ҷойи қор, ба-

ланд бардоштани сифати таълиму тарбия, ваъзи пардохти иҷораи китобҳои дарсӣ, пешниҳоди ҳисботи омории муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, иштироки бештари хонандагон дар озмунҳои олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ ва ҷанде дигар мавриди баррасӣ қарор гирифт.

Ҳамчунин, зимни баргузори ҷаласа диққати ҳозирин ба масъалаҳои фароҳам овардани тамоми шароити зарурӣ барои фаъолияти босамари омӯзгорон, фарогирӣ бештари кӯдакон ба муассисаҳои томактабӣ, баланд бардоштани сифати таълиму тарбия ва дигар самтҳои соҳаи маориф ҷалб карда шуд.

Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Аз шаҳри Душанбе 132 нафар ба даври ҷумҳуриявии озмуни «Илм - фурӯғи маърифат» роҳат гирифтанд.

БА ИФТИХОРИ РЪЗИ ЗАБОНИ ДАВЛАТИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Аз охири солҳои 80-уми асри гузашта зиёиёни тоҷик барои бедории миллӣ саъю талашҳои зиёд намуданд ва натиҷа ҳамин шуд, ки дар кишварамон Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забон» ба тасвиб расид ва забони тоҷикӣ ҳамчун забони давлатӣ эътироф гардид. Бо мақоми давлатӣ гирифтани забони тоҷикӣ шоирону нависандагон, рӯзноманигорону зиёиёни мамлакат дар васфу ситоиши он осори гаронарзише офариданд, ки моёи ифтихори имрӯзиёну ояндагон мебошад.

Аз таҳқиқи масъала маълум мегардад, ки зиёда аз 100 шоир ба ин мавзӯ рӯ оварда, шеърҳои волою самимӣ офаридаанд.

Аз ин миён чанд шеър миёни тоҷикону форсизабонони ҷаҳон маъруфият пайдо намудааст. Ханӯз соли 1963 Муъмин Қаноат дар ин мавзӯ бо номи «Ба ҳаводори забони тоҷикӣ» шеъре дар шакли мустазод (16 мисраъ) навишт, ки пазириҳои гарму ҷӯшоне аз ҷониби ҳамагон ба бор овард.

Ин шеър хеле маъмул аст, аз ин рӯ, танҳо аз сатрҳои аввалаш ёдовар мешавем:

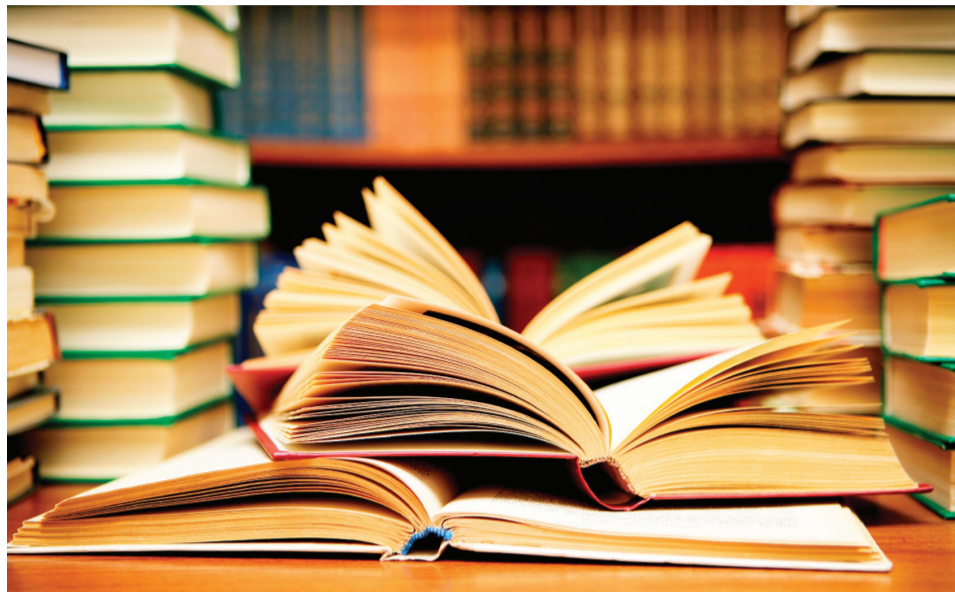
Қанд ҷӯй, панд ҷӯй, эй ҷаноб,
Ҳар ҷӣ меҷӯй, бичӯ.
Бекарон баҳрест гавҳар беҳисоб,
Ҳар ҷӣ меҷӯй, бичӯ...

Пас аз гузашти панҷ сол Убайд Раҷаб низ ба ин мавзӯ рӯ овард. Ӯ соли 1967 пас аз хондани мақолаи ғаразноки назариётчиёни буржуазӣ, ки забон ва маданияти халқҳои Осиеи Марказиро «азбайнраванда» донистаанд, шеъри сафеде бо номи «То ҳаст оламе, то ҳаст одаме» (54 мисраъ) навишт, ки он на танҳо дар миёни тоҷикон, балки мавриди истикбали гарму ҷӯшони хонандагони эронӣ низ гардид. Шеъри мазкур ҳамон сол тавассути маҷаллаи «Сухан» дар Эрон интишор гардид ва шоирони маъруфе чун Муҳаммадмуҳити Табобаӣ бо номи «Эй ҳамзабони ман!» ва Яздонбахши Қаҳрамон бо унвони «Мар туро дуруд!» ба он ҷавобияҳо навишта буданд. Ҳамчунин, донишманди шинохтаи эронӣ Парвиз Нотили Хонларӣ ба он баҳон баъд дода, гуфтааст: «Ман дар форсӣ шеъре дигар чунин пуршӯр дар баёни алоқа ба

ВАСФИ ЗАБОН ДАР ШЕЪРИ ИМРӮЗ

забони форсӣ суроғ надорам». Мураттибони китоби «Адибони Тоҷикистон» (2014) зими овардани шарҳи ҳоли Убайд Раҷаб ба шеъри мазкурӣ ӯ чунин баҳо додаанд: «Шеъри «То ҳаст оламе, то ҳаст одаме...», ки дар

Абуалӣ ибни Сино, девони Мавлоно санъати Беҳзод, гурзи Рустаму Сухроб, китобҳои Рӯдакию дигар бузургони адабро, ки як замоне боиси шуҳрати обрӯи халқи тоҷик буд, бо мурури замон аз даст дод. Инчунин,

ҳимояи забони модарӣ нигошта шудааст, ба муаллифаш шуҳрати ҷаҳонӣ овард» (сах. 200). Ин шеър бо қитъаи зер оғоз меёбад:

Ҳар дам ба рӯи ман
Гӯяд адуи ман,
К-ин шеваи дари ту
Чун дуд меравад,
Нобуд мешавад.
Бовар намекунам,
Бовар намекунам...

Пас аз гузашти нӯҳ сол, яъне, соли 1975 Бозор Собир шеъри сафеде бо номи «Забони модарӣ» (67 мисраъ) навишт, ки мавриди тавачҷуҳи тоҷикону форсизабонони олам қарор гирифт. Шеъри Бозор Собир бештар ҷанбаи сиёсӣ дошта, дар он аз фарҳангу тамаддуни дар гузашта аздастрафтаи халқи тоҷик сухан меравад. Чунончи, дар абёти аввали шеър шоир аз он афсӯс меҳӯрад, ки халқи соҳибфарҳанги тоҷик марказҳои бузурги фарҳангии худ – Балху Бухоро, суннату девондорӣ, тахти Сомониён, китоби «Дониш»-у «Ал-Қонун»-и

тоҷикон дар ивази ин ҳама аздастрафтаҳои худ, нотавону бегонагонро дар Ватани худ ҷо додаву онҳоро тавонону машхури дунё карданд...

Шоир аз мисраи 33-юми шеър ба тавсифи забон модарӣ пардохта, аз ҷумла, овардааст:

Лек лафзи модариаш,
Ҳамчу номи модараш,
Дар забону дар даҳонаш
монд-монд,
Ҳар сухан бо шири модар,
Сахт шуд дар устухонаш
монд-монд...

Пас аз сипарӣ шудани 12 сол аз шеъри Бозор Собир, соли 1986 Лоик Шералӣ шеъре дар шакли ҷаҳорпора бо номи «Забонгумкарда» (14 байт) эҷод намуд, ки писанди хотири умум қарор гирифт. Шоир дар 8 байти аввали шеъраш аз нишону бенишонгумкардаҳо, аз бахти ҷавону тахти равонгумкардаҳо, аз нону ҷаҳонгумкардаҳо, аз ҷону чигару шӯру шараргумкардаҳо, аз моли падару панди падаргумкардаҳо, аз бому дару ному

фаргумкардаҳо сухан ронда, баъдан таъкид менамояд, ки агар яке забони ҳамдигар гум карда бошад, дигаре забони модариашро гум кардааст.

Шоир ба шахси забонгумкарда саҳт эътироз менамояд ва ӯро мавриди таънаву маломат қарор медиҳад:

Аз тамоми ину он гумкардагон
Зиштрӯтар нест дар рӯи ҷаҳон
З-он ки гум карда забони модарӣ,
Ҳарф гӯяд бо ту бо чандин забон.

Бок не, гар доварӣ гум кардааст,
Ё умеди сарварӣ гум кардааст.
Заҳр бодо шири модар бар касе,
К-ӯ забони модарӣ гум кардааст.

Он яке қадри сухангумкардае,
Дигаре боғу ҷамангумкардае.
Аз забони модаригумкарда лек
Мерасад рӯзе ватангумкардае...

Шоир халқии Тоҷикистон Аскар Ҳаким пас аз гузаштани 16 сол аз шеъри Лоик, дар соли 2002 бо номи «Забони тоҷикӣ» шеъре дар шакли ҷаҳорпора (18 байт) эҷод карда, дар он бузургию пойдеории забони модариро васфу тараннум кардааст. Аммо як рубоии дар ин мавзӯ сурудаи ӯ дар миёни тоҷикону форсизабонони ҷаҳон басо маъруфу машхур мебошад:

Аз миллату аз забони худ ёд
кунед,
Арвоҳи гузаштагони худ шод
кунед.
То ҳарф занад ба тоҷикӣ тифли
шумо,
Дунёи варо тоҷикӣ бунёд кунед.

Аз таҳқиқи иҷмолии шеърҳои дар васфи забони модарӣ навиштаи шоирони тоҷик бармеояд, ки эшон шеърҳои худро барои онҳое эҷод кардаанд, ки ё ба қадри ин забони биҳиштӣ нарасидаанд ва ё ин забони нобро фаромӯш кардаанд. Бинобар ин, моро зарур аст, ки нуктаҳои дар ашъори шоирон зикршударо ба назар гирифта, баҳри бехтару хубтар дониستاني забони модариамон ҳамеша кӯшишу талаш варзем.

Раҷабалӣ ХУДОЁРЗОДА,
номзади илмҳои филологӣ,
дотсенти ДДБ ба номи
Носири Хусраев

Забон миёни инсонҳо чун воситаи муомила, изхори назар, мулоҳизаю ақида дониста мешавад. Дар дунё забонҳои зиёде мавҷуданд ва

ҳар кадоми онҳо таърихи хоси худро дороанд. Яке аз забонҳои тавонотарин, ширинтарин ва ганитарин забони ноби тоҷикӣ мебошад, ки ба миллати куҳанбунёд, асил ва ориёӣ - тоҷикон мансуб аст. Забони тоҷикӣ масири таърихӣ пуршарафиро паймуда, тайи садсолаҳо, ки миллати тоҷик давлатдорӣ-ашро аз даст дода буд, мавқеият ва мавҷудияташро нигоҳ дошта тавонист, ки далели неруманду тавоно буданаш аст. Аз ин рӯ, забони модарӣ мо боямон моёи ифтихори бузург буда, дар даврони истиқлолият ба таври бесобика рушд намуда, мавқеашро хеле мустаҳкам ва пойдор кард. Таҳқиқи ғани тавқеи забони тоҷикӣ бе муҳобот, ба ғамхорихоӣ пайвастиаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон саҳт иртибот дорад. Истиқлолият барои рушди забони тоҷикӣ имкони васеъ фароҳам овард.

Дар солҳои истиқлолият забони тоҷикӣ чун забони давлатӣ дар умури сиёсӣ-иқтисодӣ ва иҷтимоӣ-фарҳангӣ мавқею мартабаи шоистаи дарёфт намуда, дар самти коргузориву эҷоди конунҳо, илму маориф, фарҳанг ва равоҷоти дохилӣ-хориҷӣ кишвар ба таври васеъ мавриди истифода қарор гирифт. Бо мақсади пиёда намудани сиёсати ҳукумат дар маврид ва қорбасти забони давлатӣ сохтори нав – Кумитаи забон ва истилоҳоти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис ёфт. Кумитаи мазкур дар тартибу танзими истилоҳот, назорати иҷроӣ муқаррароти ин қонун ва риояи меъёрҳои забони адабӣ масъулияти бузургеро ба зимма дорад.

Забони модариро хуб донем

Ёдрас бояд кард, ки 22 июли соли 1989 ба забони тоҷикӣ мақоми давлатӣ дода шуда буд, аммо баъди пошхӯрии Иттиҳоди Шуравӣ он аҳаммияташро гум кард. Бинобар ин, дар замони истиқлолият зарурати аз нав таҳия ва қабул намудани қонуни мазкур ба миён омад.

Ин буд, ки панҷуми октябри соли 2009 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатӣ» ба тасвиб расид ва мавриди амал қарор гирифт. Аз он баъд қашни забони давлатӣ ба феҳристи қашну маросимҳои мамлакат роҳ ёфта, ҳар сол бо шукӯҳу шаҳомати тамои таҷлил мегардад. Забони мо аз муқаддасоти миллӣ маҳсуб ёфта, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рушди он дар мақоми забони давлатӣ тамоми тадбирҳои заруриро роҳ-

андозӣ менамояд. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ–Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ин мазмунро ба тариқи зайл баён доштаанд: «Имрӯз мову шумо Рӯзи забонро дар руҳияи ифтихор аз арзишҳои фарҳангии миллӣ ва арҷ гузоштан ба ҳама муқаддасоти миллӣ, аз ҷумла, забони давлатӣ дар замони давлатдорӣ миллӣ таҷлил менамоем.

Давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон аз нахустин рӯзҳои даврони истиқлолият дар шароити давлатдорӣ навин барои рушди забони миллӣ дар мақоми забони давлатӣ аз тамоми шароити имконоти истифода менамояд. Рушди забони давлатӣ, ки ҳамчун муқаддасоти миллӣ мо пазируфта шудааст, аз вазифаҳои бисёр муҳими давлат барои ҳифзи арзишҳои волои миллӣ дониста мешавад».

Дар мавриди мавқеъ ва истифодаи забони давлатӣ як – ду нуктаро бояд зикр намоем. Аввалан, ханӯз дар сари иддае аз мо андешаҳои ҷарҳ мезананд, ки ниёз ба ислоҳ доранд, яъне, гурӯҳе фикр мекунад, ки онҳо забони худро хуб медонанд, дар мавриде, ки миёни лаҳҷаю шева ва забони адабӣ фарқе намегузоранд.

Зумрае дигар ҳастанд, ки забонашон бурроост, вале дар навиштани нигоштан ба гуфте, «бо ҳар ду по меланганд», аз ин ҷо хунари гап задан як чиз аст, вале саводи хатӣ доштани навишта тавонистан ба забони давлатӣ чизи дигар аст.

Аз ин рӯ, давлатӣ будани забон ҳамин маъниро медиҳад, ки онро ҳар фард бояд хуб аз худ кунад, то дар гуфтору навиштан мушқиле надошта бошад.

Ҷангибеки УЛФАТШОҲ,
«Омӯзгор»

ЗАБОНОМҶҶ

Муҳовараи мухтасари забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ

(Барои омӯзгорону хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфҳои 5-11), устодону донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи махсус, олии касбӣ ва кормандони соҳаи маориф ва илм)

Тоҷикӣ	Русӣ	Англисӣ	Ово-навишт
ЭКСКУРСИЯ – TOUR, EXCURSION, TRIP			
Ман бештар бо автобус (катора, тайёра) сафар карданро дӯст медорам.	Я предпочитаю путешествовать автобусом (поездом, самолетом)	I prefer to go by bus (train, plane).	[aɪ priːˈfɜː tuː gəʊ baɪ bʌs (treɪn, pleɪn)]
Дар ин ҷо кадом ёдгориҳои хастанд?	Какие достопримечательности здесь есть?	What special sights are there?	[wɒt ˈspeʃl saɪts aː ðeə]
Шумо экскурсияи шавқоварро тавсия дода метавонед?	Вы можете порекомендовать интересную экскурсию?	Can you recommend an interesting tour?	[kæn juː ˈrekoʊmend ən ˈɪntrestɪŋ tuə]
Бигӯед, кадом осорхонаҳо (театрҳо, чойхонаҳо, таърихӣ) дар ин ҷо машҳуранд?	Не могли бы Вы рассказать, какие здесь есть музеи (театры, исторические места)?	Would you please tell me what museums (theatres, historical places) are here?	[wʊd juː pliːz tel miː wɒt mjuːˈziːəmz (ˈθiətəz, hɪs ˈtɒrɪkəl ˈpleɪsɪz) ðeər aː hɪə]
Чиптаи вурӯд чанд пул аст?	Сколько стоит входной билет?	How much is admission?	[haʊ mʌʃ ɪz əd ˈmɪʃn]
Истгоҳи наздиктарини таксӣ (метро) кадом аст?	Где ближайшая стоянка такси (станция метро)?	Where is the nearest taxi stand (subway station)?	[weəz ɪz ðə ˈniːəst ˈtæksɪ stænd (ˈsʌbweɪ ˈsteɪʃn)]
Дар соати чанд оғоз меёбад?	Во сколько начало?	What time does it start?	[wɒt taɪm dʌz ɪt sta:t]
Лутфан, ба ман нақшаи шаҳро диҳед.	Дайте мне, пожалуйста, план города.	Please give me a map of the town.	[pliːz gɪv miː ə mæp ɒv ðə taʊn]
Оё шумо китобчае бо тавсифи саёҳат ва экскурсияҳо доред?	У Вас есть брошюра с описанием туров и экскурсий?	Do you have a brochure describing tours and excursions?	[duː juː hæv ə ˈbrʊʃjʊə dɪs ˈkraɪbɪŋ tuəz ænd ɪks ˈkɜːʃnz]
Мо барои гирифтани сурат имконият дорем?	У нас будет возможность сделать фотографии	Will there be an opportunity to take some photos?	[wɪl ðeə biː ən ˈɒpəːtjuːnɪti tuː teɪk sʌm ˈfəʊtəʊz]
Боз кадом ёдгориҳои таърихиро тамошо кардан мумкин аст?	Какие еще достопримечательности можно осмотреть?	What other sights are there to see?	[wɒt ˈʌðə saɪts aː ðeə tuː siː]
ДАР НАЗДИ ДУХТУР – У ВРАЧА – AT THE DOCTOR			
Ба ман духтур лозим аст.	Мне нужен врач.	I need a doctor.	[aɪ niːd ə ˈdɒktə]
Хоҳиш мекунам духтурро даъват кунед.	Вызовите, пожалуйста, врача.	Please, call a doctor	[pliːz kɔːl ə ˈdɒktə]
Оё дар меҳмонхона духтур ҳаст?	Есть ли врач в гостинице?	Is there a doctor in the hotel?	[ɪz ðeə ə ˈdɒktə ɪn ðiː həʊ ˈtel]
Беморхонаи наздиктарин дар кучо воқеъ аст?	Где находится ближайшая больница?	Where is the nearest hospital?	[weə ɪz ðiː ˈniːəst ˈhɒspɪtl]
Шумо аз чӣ шикоят доред?	Что Вас беспокоит?	What troubles you?	[wɒt trʌblz juː]
Духтур кай меояд?	В котором часу придёт врач?	When will the doctor come?	[wen wɪl ðiː ˈdɒktə kʌm]
Ман суғуртаи тиббӣ дорам.	У меня есть медицинская страховка.	I have a medical insurance	[aɪ hæv ə ˈmedɪkəl ɪn ˈʃʊərəns]
Ташаккур, имрӯз худро бехтар ҳис мекунам.	Спасибо, мне сегодня лучше.	I'm better today, thank you.	[aɪ ˈem ˈbetə tə ˈdeɪ θæŋk juː]

(Давом дорад)

ТАҲЛИЛ

МАЪРИФАТИ ҲУҚУҚӢ: ПАҲЛУҲӢ ТАЪРИХӢ ВА НАЗАРИЯВӢ-ҲУҚУҚӢ

Имрӯз маърифати ҳуқуқӣ самти мустақили сиёсати ҳуқуқии давлат маҳсуб меёбад. Бо ин мақсад, дар Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон (28-уми декабри соли 2023) «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ» соли 2024 ба ифтихори сиюмин солгарди қабули Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон гардид. Ҳамзамон, фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон намудани соли 2024 аз 30-юми декабри соли 2023, №668 ба тасвиб расид.

Бояд қайд кард, ки санадҳо ва ҳуҷҷатҳои қабулшуда аз он шаҳодат медиҳанд, ки ҳифзи арзишҳои миллӣ, аз ҷумла, соҳибхитиёрӣ ва соҳибистиклолии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар шароити афзоиши таҳдидҳо ва хатарҳои ҷаҳонӣ боз ҳам мустаҳкам менамояд. Аз ин рӯ, болоравии маърифати ҳуқуқӣ дар таъмин ва ҳифзи соҳибхитиёрӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши муҳим дорад.

Бо ин мақсад, дарк намудани мазмуну моҳияти маърифати ҳуқуқӣ дар иртибот бо омӯзиш ва таҳлили он дар шароити замони муосир бисёр ҳам муҳим ва саривақтӣ мебошад. Муҳим будани ин масъала дар он ифода меёбад, ки риояи ва иҷрои Конституция, қонунҳо, санадҳои меъриии ҳуқуқӣ, моил нагардидан ба гурӯҳу ҳаракатҳои ифротгаро, тафаккури баланди зеҳнӣ, дастгирии сиёсати хирадмандонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон аз сатҳи баланди маърифати ҳуқуқии аҳли ҷомеа, махсусан, ҷавонон вобастагии калон дорад.

Бинобар муҳимияти масъалаи мазкур, муаллиф ин мавзӯро аз нигоҳи назариявӣ, таърихӣ ва муқоисавӣ-ҳуқуқӣ таҳлил намудааст. Таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии маърифати ҳуқуқӣ гуфта, бо мафҳум ва истилоҳоти дигари ба ин монанд, аз ҷумла, бо мафҳумҳои «тарбияи ҳуқуқӣ», «фарҳанги ҳуқуқӣ», «шуури ҳуқуқӣ», «ҷаҳонбинии ҳуқуқӣ» ва «нигилизи ҳуқуқӣ» дар назар дошта шудааст. Таҳлили таърихӣ бошад, суҳан дар бораи дарки маърифати ҳуқуқӣ ва иҷрову амалишавии санадҳои ҳуқуқӣ ва ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд дар даврони гуногуни таърихӣ менамояд.

Дар замони муосир шахсе, ки дорои маърифати баланди ҳуқуқӣ аст, ҳамеша хиради неку муқаддас дошта, иҷрои қонуну санадҳои меъриии ҳуқуқӣ, аз ҷумла, Конституцияро, ки дар он арзишмандтарини давлатро зикр шудааст, вазиғаи хеш доништа, арзишҳои миллӣ ва соҳибхитиёрӣ давлатро ҳамеша ҳифз менамояд. Дар ҳолати баръакс, яъне, нашоштани маърифати ҳуқуқӣ қувваи бади ба он ғолиб омада, хиради зишту палидро ба худ касбнамуда, дар ниҳоят ба ҳуқуқвайронкунии ҷинояткорӣ даст мезанад.

Маърифати ҳуқуқӣ дар даврони империяи Ҳахоманишиён низ дарк карда мешуд. Зеро Куруши Кабир нахустин империяи мутамаддини ориёро бунёд гузошт, ки дар таърихи тамаддуни башарӣ назире надошт. Ӯ чун шоҳи одил ва адолатпарвар шинохта шуда, ғуломро чун фарзанд эътироф мекард, ки ин шаҳодати рафтору кирдори нек, адолатнокӣ, поквичдонӣ ва дар маҷмӯъ, аз сатҳи баланди маърифати ҳуқуқии ӯ шаҳодат медиҳад.

Дар асоси таҳлилҳои зикргардида метавон гуфт, ки новобаста аз он ки шахс дорои чӣ гуна маълумот, ихтисос ва ё касб мебошад, ӯ метавонад, дорои маърифати баланди ҳуқуқӣ бошад, зеро инсон ва шаҳрванд бояд ҳамеша аз ҳуқуқу манфиатҳои хеш бархурдор бошад, онро талаб кунад ва дар баробари ин, уҳдадорҳои худро низ иҷро намояд.

Дигар масъалаи таҳлилшаванда, дарки мафҳумҳои «маърифат», «маърифати ҳуқуқӣ» ва дигар истилоҳи мафҳумҳои ба ин монанд мебошад. Истилоҳи «тарбия» маънои малакаҳо оид ба рафтор ва кирдор, ки ба воситаи мактаб, оила ва муҳит ба кас талқин мешаванд, омӯхтани адаб ва омӯзиш мебошад. Дар ҳолати илова кардани истилоҳи ҳуқуқ ба истилоҳи тарбия он моҳиятан маънои омӯзиши илмҳои ҳуқуқро дорад.

Дар «Фарҳанги тафсири забони тоҷикӣ»

истилоҳи «фарҳанг» аз калимаи арабӣ гирифта шуда, маъноаш маҷмуи давлатдорҳои инсоният дар соҳаи муносибатҳои истеҳсоли, ҷамъиятӣ ва ахлоқӣ буда, ҳамчунин, маънои маданият, одоб, шуур, илм, маърифат, ақл, хирад ва тадбирро дорад.

Истилоҳи «шуур» маънои хис кардан, дарёфттан, идрок, дарёфт, фаросат, фаҳм, шуур доштан, фаросат доштан соҳиби идрок буданро дорад.

Маърифат калимаи арабӣ буда, маънои илму дониш, нури маърифат, ҷароғи маърифат афрӯхтаи ғурузон кардан, дарки воқеият ба воситаи ақлу хис; шинохти ҷиғунагии олам, назарияи маърифат, одамони аз илму дониш баҳраманд, ашхоси огоҳу доноро дорад.

Истилоҳи зикршуда дар худ калимаи ҳуқуқро фаро гирифта, бо мафҳумҳои «тарбияи ҳуқуқӣ», «фарҳанги ҳуқуқӣ», «шуури ҳуқуқӣ» таъдил меёбад, ки дар адабиёти ҳуқуқӣ оид ба мафҳумҳои зикршуда фикру андешаҳои зиёд ва гуногун мавҷуд мебошад. Илова ба ин, мафҳумҳои «ҷаҳонбинии ҳуқуқӣ» ва «нигилизи ҳуқуқӣ» бо мафҳуми маърифати ҳуқуқӣ алоқаи мантиқӣ дошта, дарки онҳо низ зарур мебошад. Бояд қайд кард, ки одатан дар адабиёти ҳуқуқӣ чунин таърифиҳо бештар истифода мешаванд.

Тарбияи ҳуқуқӣ фаъолияти мунтазами муташаккил, мақсаднок ва танзимгаштаи маҷмуи муассисаҳои давлатӣ, ташкилот, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, шахсон мансабдор, ҳизматчиёни давлатӣ ва шаҳрвандон мебошад, ки бо мақсади баланд намудани сатҳи шуури ҳуқуқӣ ва фарҳанги ҳуқуқии ҷомеа ба сомон мерасад.

Шуури ҳуқуқӣ бошад, маҷмуи мафҳумҳои тасаввуроти одамони оид ба ҳуқуқ ва воқеияти ҳуқуқӣ, ки муносибати онҳоро ба ҳуқуқ ва падидаҳои ҳуқуқӣ ифода мекунад. Дар ҳолати доштани шуури ҳуқуқӣ инсон воқеияти ҳуқуқӣ ва муҳим будани онро дар ҷомеа дарк мекунад.

Фарҳанги ҳуқуқӣ як намуни фарҳанги ҷомеа мебошад, ки аз сатҳи инкишофи ҳуқуқии ҷомеа дар робита бо ҳамаи унсурҳои воқеияти ҳуқуқӣ шаҳодат медиҳад.

Маърифати ҳуқуқӣ ба маънои васеъ дарбаргирандаи ҳамаи мафҳумҳои болозикр буда, маънои одамони аз илму дониши ҳуқуқӣ баҳраманд, ашхоси огоҳу доноро дошта, ҷиғунагии олам ва назарияи маърифатро аз нигоҳи ҳуқуқӣ дарк кардан мебошад.

Аз ин рӯ, яке аз вазифаҳои афзалиятноки ҷомеаи муосири Тоҷикистон баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон мебошад. Илова ба ин, бояд қайд кард, ки таъмин додани ҳуқуқ ва донишҳои он дар ҳама давру замон муҳим буд, вале имрӯз вақте ки ташаққули институтҳои демократӣ, ҷомеаи шаҳрвандӣ ҳамчун мақсади ниҳони бунёди давлати ҳуқуқбунёд ба вучуд омадааст, муҳимияти худро бештар кард.

Ҳамин тариқ, натиҷаи таҳқиқ ва таҳлили масъалаи мазкур имконият медиҳад, ки ҳуқуқҳои зерин пешниҳод карда шаванд.

1. Маърифати ҳуқуқӣ дар амалишавӣ ва баланд бардоштани маданияти ҳуқуқӣ, мубориза ба муқобили ниғилизи ҳуқуқӣ, инкишофи институтҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, волоияти қонун ва таҳкими принципҳои давлати ҳуқуқбунёд аҳамияти калон дорад.

2. Маърифати ҳуқуқӣ асоси устувории соҳибхитиёрӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, ҳифзи Истиклоли давлатӣ ва дигар арзишҳои миллӣ аз сатҳи маърифати ҳуқуқии аҳоли вобаста мебошад.

3. Маърифати ҳуқуқӣ ба маънои васеъ дарбаргирандаи ҳамаи мафҳумҳои ба он алоқаманд буда, маънои одамони аз илму дониши ҳуқуқӣ баҳраманд, ашхоси огоҳу доноро дошта, ҷиғунагии олам ва назарияи маърифатро аз нигоҳи ҳуқуқӣ дарк кардан мебошад.

4. Бо дарназардошти ташаққули институтҳои демократӣ, ҷомеаи шаҳрвандӣ ҳамчун мақсади ниҳони бунёди давлати ҳуқуқбунёд, омӯзиш ва баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳоли яке аз вазифаҳои афзалиятноки ҷомеаи муосири Тоҷикистон гардид, ки дар робита ба ин, мебошад санади дахлдор таҳия ва қабул карда шавад.

ШАРИФЗОДА Саъдӣ Шариф,
дотсенти кафедраи назария ва таърихи давлат ва ҳуқуқии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

ЧАЛАСАИ САЙЁР

Амнияти миллӣ дар меҳвари фаъолият

26 сентябри соли равон чаласаи сайёри Шурои ҷамъияти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент баргузор шуд.

Дар он мушовири бахши ёрдамчи Президент Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа Шухрат Азиззода, вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода, ректорони як қатор донишгоҳу донишқадаҳои ҷумҳурӣ, кормандони масъули дастгоҳи раиси вилояти Суғд, аъзои шуруҳи ҷамъияти шаҳри Панҷакент, ноҳияҳои Айнӣ, Кӯҳистони Мастчоҳ ва Шахрӯстони, кормандони соҳаи маориф ва дигар ташкилоту муассисаҳо иштирок карданд ва мавзӯи «Шабақаҳои иҷтимоӣ ҳамчун таҳдиди воқеӣ ба амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон» матраҳ

гардид.

Дар бораи пахлуҳои гуногуни ин масъала мушовири бахши ёрдамчи Президент Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа Шухрат Азиззода, вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода, мудири шӯбаи рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеаи дастгоҳи раиси вилояти Суғд Тоҷибой Султонӣ, раиси Комиссияи олии аттестационии назди Президент Ҷумҳурии Тоҷикистон Сайфиддин Давлатзода, корманди Маркази таҳқиқоти стратегияи назди Президент Ҷумҳурии Тоҷикистон Рамазон Давлатзода, ректори Академияи идоракунии давлатии назди Президент Ҷумҳурии Тоҷикистон Даврон Сафарзода, ректори Донишқадаи давлатии омӯз-

гори Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни, Аҳлиддин Ибодуллозода, муовини раиси шаҳри Панҷакент Мурод Шукӯрзода ва дигарон ибрози назар намуданд.

Зимни ироаи гузоришу маърузаҳо, аз ҷумла, зикр шуд, ки ҳоло дар кишвар беш аз 4,2 миллион нафар истифодабарандагони шабақаҳои интернет ба қайд гирифта шудаанд ва технологияи иттилоотиро гурӯҳҳои ифротгарою харосафкан бо мақсади ноором кардани фазои сулҳ субот дар ҷомеа, мағзшӯи намудани наврасону ҷавонони ноогоҳ, барангехтани онҳо ба рағми низомии давлатдорӣ ва арзишҳои давлатию миллии мо низ истифода менамоянд.

Зикр шуд, ки ин хатарро ба амнияти миллӣ бо роҳи баланд бардоштани маърифати аҳли ҷомеа, ҳоса, наврасону ҷавонон, саводи расонаӣ ва иттилоотӣ, бештар намудани тавачҷуҳи волидон ва омӯзгорон ба истифодаи шабақаҳои иҷтимоӣ аз ҷониби хонандагон, истифодаи имкониятҳои номаҳдуди шабақаҳои интернетӣ барои андӯхтани дониш ва омӯзонидани истифодаи дурусти онҳо ва дигар тадбирҳои амалӣ кардан мумкин аст.

28 сентябри соли равон дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон даври ҷамъбасти Озмуни ҷумҳуриявии «Хонандаи беҳтарини асарҳои Пешвои миллат» доир гардид. Дар байни муассисаҳои тахсилоти олии касбӣ Дилшод Ниёзов аз Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни ва дар байни муассисаҳои тахсилоти миёнаи касбӣ донишҷӯи Коллеҷи омӯзгории ноҳияи Кубодиён Гулнисо

Дар маросими мазкур иброд гардид, ки баргузори ин озмун метавонад яке аз сарчашмаҳои асосии ҳавасманднамоии ҷавонон ба омӯзиши ҳамаҷарафаи давлатдорӣ Пешвои миллат ва шинохти таърихи тоҷикон гардад.

Ҳадафи озмун арҷгузорӣ ба таърихи пурифтиҳори миллати тоҷик, омӯзиши амиқу ҳамаҷонибаи қорнамоҳои наҷиб ва фаъолияти шоистаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат,

«ХОНАНДАИ БЕҲТАРИНИ АСАРҲОИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ»

Содиқзода ҷойҳои якумро соҳиб гардиданд.

Ғолибони ҷойҳои якум бо Диплом ва 20 ҳазор сомонӣ сарфароз гардониданд шуданд.

Ғолибони даври дууми озмун (ҷойҳои 1, 2, 3) баъди хатми муассисаи тахсилоти миёна ва олии касбӣ ба ихтисоси интихобкардашон барои идомаи таҳсил, зинаи магистратура ва маълумоти дууми олий ба муҳлати се сол, бе супоридани имтиҳон, тибқи тавсияномаи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ба тариқи ройгон ба Академияи идоракунии давлатии назди Президент Ҷумҳурии Тоҷикистон ва муассисаҳои касбии баъд аз муассисаи олии таълимии мамлакат қабул мешаванд.

Тавре хабарнигори АМИТ «Ховар» иттилоъ медиҳад, барои гузаронидани озмун дар се тоҷори Китобхонаи миллии Тоҷикистон шароит фароҳам оварда шуда, хонандагон бе ягон мамолият аз ин тоҷорҳо истифода намуданд. Аз ҷумла, яке аз ин тоҷорҳо маҳсус бо номи ҳамина озмун – тоҷори «Хонандаи беҳтарини асарҳои Пешвои миллат» гузошта шудааст.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар роҳи наҷоти давлат, таҳкими ваҳдати миллӣ, эъмоми давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва ягонаи Тоҷикистон дар шароити нави таърихӣ ва ба ин васила, дарёфти чеҳраҳои нави суҳанвару суҳандон, арҷ гузоштан ба арзишҳои миллию фарҳангӣ, инкишофи қобилияти эҷодӣ, таҳкими эҳсоси ҳудодоҳию ҳудудшиносӣ, ифтихори миллӣ, таъвияти қобилияти қордониву роҳбарӣ, омӯзиши ҳамаҷонибаи Мактаби давлатдорӣ Пешвои миллат байни насли ҷавони аҳолии ҷумҳурӣ, баҳусус, донишҷӯёни муассисаҳои тахсилоти миёна ва олии касбӣ мебошад.

Аъзои ҳамамон дар ҳамкорӣ бо Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, Қумита оид ба тахсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон интихоб гардида, аз сиёсатмадорон, донишмандон ва таърихшиносони донишгоҳҳои олии мамлакат иборат буданд.

МАҚОМИ ВОЛО

Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон якшанбеи аввали моҳи октябрро ҳамчун Рӯзи омӯзгорон муқаррар намудааст.

Дар давоми солҳои соҳибистиклолӣ мақоми аҳли маорифи кишвар мунтазам баланд бардошта мешаванд.

Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон захмати содиқонаи аҳли маорифро дар бунёди ҷомеаи солиму рушдӣ арзишманд дониста, ба роҳ мондани таълиму тарбияи мақсаднокро вазифаи омӯзгорон ҳисобиданд. Борҳо ба андозаи муайян зиёд шудани маоши вазифавии омӯзгорон, маҳсусан, дар давоми ду соли охир пайи ҳам ба андозаи 20% ва 40% зиёд шудани музди меҳнати онҳо далели бозғаймиди ғамхории рӯзафзуни Ҳукумати ҷумҳурӣ мебошад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанронӣ ба муносибати Рӯзи дониш (1-уми сентябри соли 2024) бо ихлосу садоқат, эҳтироми бепоён ва қадриносии нисбат ба омӯзгорон ба Ҳукумати мамлакат дастур доданд, ки лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақоми омӯзгор»-ро таҳия ва пешниҳод намоянд. Ҳадаф аз чунин иқдоми маорифпарваронаи Президент мамлакат, пеш аз ҳама, риояи нақшу мақом, шаъну эътибор ва обрӯи омӯзгор дар ҷомеа, муҳайё намудани шароити мусоиди қорӣ бо дастрасии ҳама гуна маводи таълимӣ, методӣ, иттилоотӣ, техникаву технологӣ, воситаҳои муосири таълим ва албатта, эҳтирому қадриносиву ҳавасмандии омӯзгорон ба ҳисоб меравад.

Ҳанӯз 13 сол қабл қарори мушовараи Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 июни соли 2011, № 14/44 «Дар бораи тасдиқи «Тавсиянома доир ба мақоми омӯзгор дар муассисаҳои таълимии Ҷумҳурии Тоҷикистон» қабул шуда, дар он низомии ягонаи талабот ва меъёрҳои одоби касбии омӯзгорӣ дар муассисаҳои таълимӣ муайян ва муносибати байни омӯзгорону таълимгирандагон, ҳамчунин, дигар субъектҳои раванди таълиму тарбия мушаххас шуда, арзишҳои инсонӣ ва шаъну шарафи касбии омӯзгорон дарҷ гардид. Ҳадаф аз қабули чунин санад, баланд бардоштани фарҳангу маърифати кормандони соҳаи маориф, обрӯю эътибори омӯзгорони ҳамаи зинаҳои таълимӣ дар доираи меъёрҳои ахлоқӣ-ҳуқуқӣ, фарҳанги ниёгон, муқаррароти

конституционӣ мебошад.

Боиси зикри ҳос аст, ки баъзе аз тавсияҳои санади номбурда дар шакли боби алоҳида (Боби 5. Ҳуқуқ ва уҳдадорӣҳои субъектҳои раванди таълиму тарбия. Мақоми омӯзгор) ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» аз соли 2013 ворид карда шудаанд. Боби мазкур масъалаҳои мазмуни мақоми омӯзгор, фаъолияти омӯзгорӣ, усулҳои фаъолияти омӯзгорӣ, ҳуқуқҳои омӯзгорон, уҳдадорӣҳо ва масъулияти омӯзгорон, ҳифзи шаъну шарафи омӯзгор, имтиёзҳо, таъминоти моддӣ омӯзгорон ва дигар кормандони соҳаро ба таври мушаххас дар моддаҳои алоҳида ба танзим даровардааст.

ОМУЗГОР СИМОИ МИЛЛАТ АСТ

Барҳақ, касби омӯзгорӣ пешаи муқаддастарини рӯйи олам аст.

У дар баргузори ҳама гуна қорабиниҳои фарҳангиву маърифатӣ ва сиёсӣ саҳмгузор буда, раҳнамову хидоятгари аҳли ҷомеа аст.

Иқдоми муассир мебуд, агар ҳамасола ба омӯзгорони муваффақ –ғолибони озмуни «Омӯзгори сол» ва дигар озмуноҳои касбӣ, омӯзгороне, ки шогирдонашон ба дастовардҳои назаррас шарафёб мегарданд, омӯзгороне, ки дар давоми соли таҳсил дар самти илму таълим ва таълифи адабиёти (илмӣ, таълимӣ, методӣ, тарбиявӣ, тавсиявӣ...) муосиру замонавӣ ҷавобгӯи талаботи замон ва стандартҳои давлатию байналмилалӣ ғолиб ҳисобида мешаванд, омӯзгорони эҳтиҷманд ва омӯзгорони ҷавоне, ки дар давоми се соли аввали фаъолияти муваффақонаи омӯзгоронашон ба дастовардҳои ноил мегарданд, аз ҷониби мақомоти идорӣ маориф, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, соҳибкорони маърифатпеша ва шахсон алоҳида муқофотҳои соҳавию давлатӣ ва хонаи истиқоматӣ бо тантана тақдим гардад.

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори омӯзгори дехотро бо китбаҳои замин ва дигар молу мулк таъмин карда, ба масъалаи ба таври ройгон аз тақмили ихтисосу бозомӯзии кормандони соҳаи маориф ва ҳамасола аз назорати тиббию ташхиси тиббӣ гузарондани онҳо қораҳои амалӣ меандеши-

данд. Зеро ҳавасмандии моддиву маънавӣ омилҳои дарку эҳсоси баланди масъулиятшиносӣ, интихоб ва татбиқи шаклу усулҳои самарабахши таълим ва беҳдошти сифати таълим ба шумор меравад.

Бамаврид мебуд, агар ба хоҳири гиромидошти омӯзгор ҳамчун рамзи «тимсоли ақл, шарафу виҷдони ҷомеа ва симои асосии миллат» (бахони Президент Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон) дар марказҳои маъмурии шаҳру ноҳия ва шаҳраку қамоатҳо мавзӯе ва ё ғӯшаеро бо гузоштани муҷассамаи рамзии Омӯзгор дар ихотаи гулгашту фароғатгоҳҳо, осорхонаю китобхона, дуқони фурӯши китобу рӯнома ва маҷалла, сайругашт, ки зиёратгоҳи ҳамешагии шаҳрвандон ва макони баргузори қорабиниҳои маърифатӣ бошад, бунёд шавад.

Пешвои миллат дар суҳанронӣ дар Рӯзи дониш ба Ҳукумати кишвар дастур доданд, ки ҷиҳати омӯзиши забонҳои хоричӣ шабакаи мустақими телевизионӣ таъсис дода шавад. Ба манфиат мебуд, агар дастури мазкури Президент мамлакат дар шакли шабакаи мустақими «Маорифи Тоҷикистон» таъсис меёфт. Чунки шабакаи мустақими телевизионии соҳаи маориф дар ҷумҳурӣ аз ҳисоби тарбиятигирандагону таълимгирандагон, донишҷӯёну магистрон, унвонҷӯёну омӯзгорон, доираи муайяни ҳодимони илм ва дар умум, аз ҳисоби аҳолии ҷавони кишвар, ки на камтар аз 60 ғоизро ташкил медиҳад, муштарӣ дорад.

Мақому мартаба ва қадриносии омӯзгорон, пеш аз ҳама, ба тавачҷуҳу ғамхории ҷомеа ва дастгирии ҳар фарди соҳибмаърифат вобастагӣ дорад. Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар яке аз суҳанронҳои хеш таъкид карданд: «То замоне ки мо барои аҳли илму маориф, зиёиён, онҳое, ки офаранда, парваришиданда ва муҳофизаи маънавият, ахлоқ ва маърифати ҷомеа хастанд, зиндагии сазовору шоистае муҳайё накунем, мақому мартабаи онҳоро ба дараҷае, ки мебояд, баланд набардорем, ба пешрафт умед бастанамон душвор аст. Ҷомеае, ки ба аҳли маориф, ба устод, омӯзгор, зиёӣ, эҳтирому намегузорад, ба пешрафт муваффақ шуда наметавонад».

Раҷабалӣ САҲОВ,
Аълоҷии маориф ва илми Тоҷикистон

Дар шаҳри Қирмоншоҳи Ҷумҳурии Исломии Эрон 27 сентябр нахустин ҷашнвории байналмилалӣ «Шоҳномаҳои» баргузор шуд.

МЕҲРНОМА

Ҳаққи устод

Гуфт устод, мабар дарс аз ёд,
Ёд бод, он чӣ ба ман гуфт устод.
Ёд бод он кӣ ба ман ёд омӯхт,
Одамӣ нон хӯрад аз давлати ёд.
Ҳеч ёдам наравад ин маънӣ,
Ки маро модари ман нодон зод.
Падарам низ чу устодам дид,
Гаши аз тарбияти ман озод.
Бас маро миннат аз устод бувад,
Ки ба таълими ман устод истод.
Ҳар чӣ медонист, омӯхт ба ман,
Ғайри як асл, ки ногуфта ниҳод.
Кадри устод наку доништан
Ҳайф! Устод ба ман ёд надод.
Гар бимурдаст, равонаш бар нур
В-ар бувад зинда, Худо ёраш бод!

Эраҷ МИРЗО

Қадриннос

Коре набувад хубтар аз кори муаллим,
З-он рӯ, ҳама шоданд ба дидори муаллим.

Дар зиндагӣ ҳастанд яқин донишу заҳмат
Аз офату осеб ниғаҳдори муаллим.

Бошанд китобу қаламу дафтари таълим
Ёрони қадими нурасрори муаллим.

Онро, ки хирад роҳбару толиби илм аст,
Ҳаргиз накунад майл ба озори муаллим.

Як умр ба торикиву дар чаҳл бимонад,
Ҳар к-ӯ накунад гӯш ба гуфтори муаллим.

Ҳар илм, ки бар хидмати навъи башар омад,
Пайдо шуда аз кӯшишу кирдори муаллим.

Бояд, ки намоем ҳама қадринносӣ
Аз меҳнати нуқимати бисёри муаллим.

Ҳурмат ба муаллим бикунанд аз падараш беи
Шогирди хирадманди вафодори муаллим.

Нодир ШАНБЕЗОДА

Муаллим

Муаллим офтобе дон, ки метобад ба баҳру бар,
Зи нури илм равшан менамояд даҳрро яқсар.

Намояд раҳравонро роҳдон аз партави дониш,
Муаллим маишъали маъбар, муаллим ҳодиву раҳбар,

Муаллим боғбоне дон, ки бахшиад тоб гулианро,
Зи саъйи боғбон рангин шавад райҳону нилуфар.

Худаш чун шамъ месӯзад, вале созад ба нури худ
Мунаввар мардуми гумраҳ, мунағам мардуми музтар.

Муаллим раҳбару қораи бузургу фикри ӯ
воло,

Бувад шуглаш муқаддас, з-он ки дониш дорад
андар бар.

Ба чаши кам мабин ӯро, ки ӯ мар тӯдаро
руҳ аст,

Муаллим муҳтарам бошад ба ҳар оин, ба ҳар
кишвар.

Муаллим метавонад миллатеро кордон созад,
Агар ӯ ҳаст соҳибдари, агар ӯ ҳаст қоригар.

Бувад чаши чароғи чома, гар нек медонӣ
Барои тифлакони гардад мададгору накуёвар.

Агар набзи муҳити ҳештанро нек дарёбад,
Дихад зехнияти як қавмро тағйир дар кишвар.
Магар ман нотавонам, эй муаллим, эй рафиқи ман,
Тавоноист доноӣ ба пеши мардуми мафқар.

Мошӣ ХИРАВИ

Омӯзгор

Он қаҳрамони қору дигар сафири давлат
В-он шоири ҷаҳонӣ – дастонсарои миллат.
Ин баргузидаи халқ, он поэзиши замона
В-он зуфунуни якто, арбоби илму санъат.

Он як мунодии сулҳ, дигар мунодии бахт
В-он қаҳрамони даврон – марди ҳалолқора.
Аз ордену медал сарсинаҳо, ту гӯӣ,
Як пора осмони беабри нурситора.

Рафтанд дур аз ту дар олами маонӣ,
Имрӯз ҳар кадоме донотаранд аз ту.
Дар ҷодаи тафаккур, дар пояи бузургӣ
Дар қадр манзалат ҳам волотаранд аз ту.

Ҳар гоҳашон бубинӣ, ёд оварӣ чӣ гуна
Меомаданд мактаб дар ҷузвдон «Алифбо».
Кони савол ҳар як, ҷеълидаеву ҳайрон,
Олударанг дасту нӯки забону лабҳо.

Меомаданд мактаб бо шавқу орзуҳо
То аз ту ёд гиранд ҳарфи нахустии дониш.
Беназму бесалиқа, беақлу шӯху бесар
Буданд, то намудӣ роҳи дурусти дониш.

Омӯхтӣ ба онон соҳибдилливу мардӣ,
Аз шакли курратуларз – расми ҷаҳонинносӣ.
Аз ҳарфҳои сода – шаҳди забони модар,
Аз байтҳои шоир – ойини дилгудозӣ.

Кони тило кушодӣ дар синаҳои бедог,
Дунёи нав намудӣ дар чашиҳои онон.
Колумб гар кушода Амриқро нахустин,
Дар пеши заҳмати ту корест саҳлу осон.

Ҷустӣ ситораи нав дар чашиҳои тифлон,
Кишваркушоӣ қардӣ дар шавқу орзушон.
Дарёфтӣ зи дилишон сайёраҳои дигар,
Пурмоё шоиреро аз сабки гуфтугӯшон.

То хостӣ ба онон роҳи сафед дар умр,
Мӯят сафед гардид аз ранҷи бешумора.
То аз канори мактаб гиранд роҳи некӣ
Дар арсаи талоши дунёи беканора.

Имрӯз гар мунаҷҷим ёбад ситораи нав,
Афрӯхтӣ ту онро дар дарс дар дили ӯ.
Шогирди ту чу бошад марди ватанпарасте,
Омӯхтӣ ту ин меҳр аз меҳри манзили ӯ.

Маъданинос агар ёфт имрӯз кони тилло,
Онро кушода будӣ дар синаи ту аввал.
Кайҳонинавард роҳе гар дар фалак кушодаст,
Тарҳаш кишида будӣ дар синаи ту аввал.

Бо он фурутаниву бо он шикастанафӣ
Фарди бузургворӣ даврони мо ту ҳастӣ.
Кашшофи ақлу фитрат, ёбандаи маҳорат,
Андар ҷаҳони дилҳо кишваркушо ту ҳастӣ.

ЛОИК

Шогирдона

Панҷ соли донишандӯзӣ гузашт,
Дар шитобу ношикебой надонистем мо.
Пояҳои курсиҳои дарсгоҳон ҳам шикаст,
То ба по истем мо,
То ба по истем андар корзори зиндагӣ,
То ба по истем андар гирудори зиндагӣ.

Мо зи устодони донишманди худ
Дар камии вақт панди беширо омӯхтем,
Зарбу тақсими насиби хешро омӯхтем,
Нӯширову неширо омӯхтем.
Чист дунё,
Чист уқбо,
Зиндагонӣ чист, чист?
Фарқи байни кимийёву симийё омӯхтем.

Пой инак дар раҳи оянда бинҳодем мо,
Сӯи пешомад канори хеш бикшодем мо,
Рӯ ба рӯи зиндагонӣ рост истодем мо,
Худ барои худ дигар як умр истодем мо!
Лек шогирдем, то ҳастем,
Сӯи рӯзгор,
Чун ба роҳи дури қисмат ҳикмати омӯзгор,
Роҳи хонишгоҳамон ёбад давом,
Дарси донишгоҳамон ёбад давом.

Раҳмат НАЗРӢ

Ман акнун шарм медорам

Ман акнун шарм медорам ба назди устодонам
Барои кашмакашиҳои зарури нозарури худ,
Барои зикри даркорам,
Барои ҳифзи ашъорам,
Барои сатрҳои соддаву кибру гузури худ,
Ҳар он чӣ гуфтаам бедор ё хобу хаёле буд?

Ба тори сар чу Фирдавсӣ ситода қуллаи тамкин,
Ба пой қулла рӯди тунд сарсон асту овора.
Кучо хоҳад равад ин кӯдаки подони бечора,
Сарашро кӯфта бар сангу кобад роҳ ҳамвора,
Дили харсангро ашқи мусоффо кай кунад кора?

Ба ҳоли хеш бигзорам даме он рӯди бесомон,
Ки аз сар кӯфтан охир бидонад сахтии дунё.
Равам бар суҳбати хоки сиёҳи зиндагидида,
Ки андар шоирӣ устоди устодони шоирҳост,
Ба худ оғӯи бинмуда ҳазорон шоху шоирҳо.

Ба роҳи ҷустуҷӯ омад дучорам Ҳазрати деҳқон,
Ки андар сафҳаҳои хок умре дона мекорад.
Бигӯяд: - Ҳар чӣ мекорам, ҳамон аз хок мерӯяд,
Агар нек аст ё бад, кишти ман аз ман асар дорад...
Сурудаи ҳам чу панди зиндагонӣ донае дорад:
«Дунё ба мисоли кӯзаи зарринай...
Ови даҳанам гоҳ талху гоҳ ширинай»...
Сурудаи ҳам нишебу тори кишти умр ёд орад.

Ман акнун шарм медорам ба назди табъи қавми худ,
Ки ҳарфи гуфтугӯиам ҳам наку аз шеъри ҳассон аст.
Бигардад Шир бо Пир, Нон бо Чон қофия дар он,
Радифи Даҳр аз Баҳр асту аз Кайҳон Виҷдон аст
Ба ин алфоз байти тоза гуфтан фанду осон аст!

Зиҳӣ халқе, сари гаҳвораву тобути фарзандон,
Ба вақти кишигардониву андар гирди дастархон,
Зи Ҳофиз ёд бинмуда,
Зи Саъдӣ қисса мехонад.
Ба поси хотири шеъри Аҷам ин мардуми шоир
Маро ҳам бо умеду
Сад насия шоираи хонад!

ГУЛРУХСОР

Шеърӣ санг

Барои муаллимон

Дар умри хеш хорро хорӣ намедихӣ,
Бо меҳр менавозӣ сари санги кӯхро.
Вазину устуворӣ, ҷуноне ки ҳаст аён,
Дорӣ ба дӯши хеш ҳама нанги кӯхро.

Эй бас кушод буда туро хонаҳои чаши,
Мисли ту низ ҳеч касе дилкушод нест.
Санге намезанӣ ба сару бар дили касе,
Чуз санги гурда санг туро дар ниҳод нест.

Гӯё зи байни роҳ ту онро гирифтаӣ,
То байни раҳ набошаду надҳад ба кас халал!
Бар қасди чони хеш гирифтӣ варо ба тан,
То ки насозадаи дигаре чой дар бағал.

Ё дигаре нагираду дар сина чо диҳад
Он сангро зи рӯи ҷаҳолат ба чои дил...
Як сангдил ба рӯи ҷаҳон аз ту гаши кам,
Афзуд дар ҷаҳон зи ту ҳам як дили асил.

Санге намезанӣ ба сару бар дили касе,
Ҳам бок нестат, ки гаҳат санг мезананд.
Боке чӣ қулларо, ки гаҳеши зи пой кӯҳ
Санг аз нигоҳи тангу дили танг мезананд.

Чуз санги гурда нест туро нисбате ба санг,
Чуз санги гурда нест туро санг дар ниҳод.
Чун кӯҳи ҷовидон дилат аз ганҷҳо пур аст,
Чун кӯҳи ҷовидон сарат умре зи санг бод!

Низом ҚОСИМ

АФКОР

Мусаллам аст, ки нақши маориф дар рушду шукуфоии кишвар назаррас мебошад. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамчун як шахсияти бузургу фарҳефтаи арсаи байналмилалӣ дар тамоми суҳанрониҳояшон ба масъалаи маориф ва рушди бавусъати ин соҳаи муҳиму афзалиятнок тавачҷуҳ намуда, нуктаҳои арзишмандеро баён медоранд. Роҳбари давлат зикр кардаанд, ки ояндаи миллат ва фардон давлат ба

нақшаҳои стратегии худ ҳамеша ба омӯзгорон ва умуман, ба кормандони соҳаи илму маориф таъя менамояд, зеро онҳо дар ҳифзу ниғаҳдории дастовардҳои истиқлол ва рушди минбаъдаи кишвар нақши арзишманд доранд. Маҳз омӯзгор аст, ки наврасону ҷавонро ба интиҳоби касбу хунар ва роҳи дурусти зиндагӣ хидоят мекунад. Метавон гуфт, агар мактаб ва омӯзгор набошад, сатҳи маърифатнокии мардум паст мегардад, миллат бесавод мемо-

куру онҳо барҳақ мусоидат менамояд.

Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рушди истеъдодҳо дар кишварамон заминаи мусоид фароҳам овард. Бунёд ва ба истифода додани муассисаҳои таълимии шакли нав бо тарҳҳои замонавӣ ва ба талаботи замони муосир ҷавобгӯ самаранеки даврони соҳибистиқлолии мамлакат ба шумор меравад. Роҳбари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз рӯзҳои нахустини роҳбарӣ

робари ин, Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар даҳсолаи охир раҳнамо ва татбиқкунандаи нақшаи довталабон барои соҳиб шудан ба унвони донишҷӯӣ ва таҳсил дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёна ва олии касбӣ гардидааст.

Яке аз масъалаҳои муҳими соҳаи чоннок намудани сифати таҳсилот ба шумор меравад. Барои бехтар намудани сифати таҳсилот, дар навбати аввал, баланд бардошта-

зиёд гардидааст. Дар ин рост, ҳар як омӯзгор бояд ҳисси баланди миллӣ, ватандӯстиву ватанпарастӣ ва худшиносиву худогоҳӣ дошта бошад ва шоғирдонашро дар ҳамаи руҳия тарбия намояд. Ба ҳамаин хотир, Давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон дар сисъати худ рушди бонизомии соҳаи маориф, мақому манзалати омӯзгор ва фароҳам овардани шароити мусоиду бехтарро барои наврасону ҷавонро яке аз самтҳои афзалиятнок дониста, барои рушди ин соҳаи му-

Насли худшиносу ватандӯстро тарбия намоем

наслҳои ватандӯсту ватанпараст, бонангу номус, дорони ҳисси баланди миллӣ, соҳибмаърифату донишманд, забондон, дорони ҷаҳонбинии васеъ, меъморону муҳандисон, ихтироъкорону навобарон, дигар ихтисосҳои замонавӣ ва касбу хунаҳои муосир вобастагии мустақим дорад.

Воқеан ҳам, пешрафти давлат ва ояндаи ободи Ватан аз сатҳи донишу маърифатнокии мардум маншаъ мегирад. Бесаводӣ, ҷаҳолат ва хурофот бошад, ба инсон танҳо бадбахтӣ меорад ва боиси ақибмонии ҷомеа ва касодии давлат мегардад. Аз ин рӯ, Сарвари давлат таъкид намуданд: «Мо мактабро ба ҳайси боргоҳи илму дониш, саводу маърифат ва омӯзгорро чун шахси мафкурасозу тарбиятгари насли наврас эътироф карда, ба онҳо арҷу эҳтиром гузоштанро аз ҷумлаи масъалаҳои муҳимтарин медонем».

Воқеан ҳам, Ҳукумати мамлакат дар роҳи татбиқи

над, ҷомеа ба ҷаҳолат гирифта шуда, дар натиҷа оромноӣ сулҳу субот, амниятӣ осоиш ва муҳимтар аз ҳама, рушди давлат саҳт халалдор мегардад.

Агар хуб андеша намоем, мебинем, ки таҳаввулотӣ маданӣ илмӣ, пеш аз ҳама, ба инкишоф ва рушди инсонӣ алоқаманд мебошад. Ҳукумати мамлакат ба ташаккули зехнияти шаҳрвандони кишвар аҳамияти ҷиддӣ медиҳад ва ба рушди захираҳои инсонӣ тавачҷуҳи хос зоҳир менамояд. Бо ин мақсад, Роҳбари давлат бо амри худ озмунҳои ҷумҳуриявӣ «Тоҷикистон – Ватани азизи ман», «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст», «Илм – фурӯғи маърифат» ва ғайраҳо таъсис доданд, ки ҳар яке он аллакай натиҷаҳои хуб ба даст оварданд. Рӯ овардан ба китоб, мутолиаи ахбори нав, фаъл гардидани ҷомеа, баҳусус, ҷавонон, дар ин самт ва баргузор намудани озмунҳои ҷумҳуриявӣ ба ташаккули тафак-

соҳаи маорифро самти афзалиятнок эълон намуда, онро ҳамчун соҳаи меҳварии давлат пазируфтанд ва таъкид дошанд: «Маориф омили асосии таҳкими давлат ва начоти миллат аст». Аз ин ҷост, ки солҳои соҳибистиқлолӣ таҳти раҳнамоии хидоятҳои Пешвои миллат соҳаи маориф ба таври назаррас рушду нумӯ ёфт. Дар ба-

ни сатҳи касбияти кадрҳои омӯзгорӣ, китобҳои дарсии мутобиқ ба талаботи замон, инчунин, таъмин намудан ба таҷриботу озмоишгоҳҳо, технологияҳои иттилоотӣ муҳим мебошад.

Бояд иқро шуд, ки дар шароити пуртазоди ҷаҳони муосир рисолат ва масъулияти касбии омӯзгор бамаротиб

ҳимми низомии иҷтимоӣ ҳамаи ҷораҳои зуруриро меандешад. Аз ин рӯ, мо, аҳли маорифро месазад, ки ҷавобан ба ин ғамхориҳои тамоми донишу малака ва маҳорату истеъдоди касбиямонро ба кор бурда, дар тарбияи насли оянда созиш кӯшиш намоем. Вобаста ба ин, дар суҳанронии худ ба муносибати Рӯзи дониш – 1 умӣ сентябри соли ҷорӣ Пешвои миллат ба аҳли маориф рӯ оварда, изҳор доштанд: «Аҳли маорифро зарур аст, ки низомии таълиму тарбия ва мактабу маорифро дар заминаи сарватҳои бебаҳои маънавию ахлоқӣ, таърихиву фарҳангӣ, анъанаи тарбиявии халқамон ва бо дарназардошти тақозои замони муосир, ниёзҳои давлати соҳибистиқлоли демократӣ, ҳуқуқбунёду дунявӣ ва арзишҳои умумибашарӣ пеш баранд».

Ҷаъфар ҚОДИРОВ,
устоди Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон

ОЛИМОНИ МО

Соҳибмактаб ва соҳибэҳтиром

Фидоии ҷодаи илму омӯзгорӣ, ки зиёда аз 50 соли умри азизи худро сарфи хидмат намудан дар рушди илмҳои педагогӣ ва ба камол расонидани кадрҳои илмӣ, мутахассисони шоистаи замон намудааст, профессор Бибиҳафиза Мачидова мебошад. Тадқиқоти илмӣ ин бонуи оқилона донишманд гувоҳи он аст, ки то ҷи андоза масъалаҳои мубрам ва муҳими ҷомеаро дарк намуда, барои пешрафти инкишофи педагогикаи миллӣ пайвасти талош меварзанд.

Тадқиқоти илмӣ масоили тарбияи томактабӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври мукамал аз солҳои 60-уми садаи 20 оғоз гардида бошад ҳам, китоби таълифнамудаи профессор Бибиҳафиза Мачидова «Педагогикаи томактабӣ» (қисмҳои 1 ва 2)-ро дар замони истиқлоли миллӣ зербиноии соҳаи педагогикаи томактабӣ метавон номид, зеро муаллиф дар заминаи тадқиқоти ҷаҳониро олимони ватанию хоричӣ, омӯхтану таҳлил намудани маводи таърихӣ, ҳуҷҷатҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ ва барномавӣ методиҳои соҳаи таълиму тарбияи томактабӣ, таҷрибаи педагогӣ ва хулосабарориҳои дақиқи илмӣ китоби дарсии мукамалеро ба нашр расонидааст.

Бибиҳафиза Мачидова хангоми фаъолияти кори худ дар кафедраи таҳсилоти томактабӣ факултети педагогика ва минбаъда кафедраи педагогикаи махсус ва таҳсилоти фароғири факултети психология барои воридшавӣ ба фазои ҷаҳонии таҳсилот, бедор кардани тафаккури илмӣю техникаи донишҷӯён, барқарор ва таҳким бахшидани робитаҳои илмӣ ва ҳамкориҳои кафедра бо донишгоҳҳои кишвар (Академияи таҳсилоти Тоҷикистон ва Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи А.Ҷомӣ), филиали Тоҷикистони ташкилоти «Бунёди мадад» аз рӯйи лонҳои таҳсилоти инклюзивӣ сафарбаркунӣ устодони кафедра ба тақмили ихтисос ва семинарҳои омӯзишӣ тибқи нақшаи дурнамо, афзонии микдори

мавзӯҳои илмӣ-таҳқиқотии фармоишӣ ва татбиқи онҳо корҳои судмандро роҳандозӣ намудааст.

Маҳз бо талошҳои пайвасти ин бонуи собитқадами соли 2009 дар шӯъбаи рӯзонаи факултети педагогикаи ДДОТ ба номи С.Айнӣ ихтисоси сурдопедагогика кушода шуд, ки он 12 нафар тоҷикдӯхтаронро аз ноҳияҳои дурдасти кишвар ба таҳсил фаро гирифт, ки 10 нафари онҳо тибқи квотаи Президентӣ ба донишгоҳ қабул шуда буданд ва баъди хатми таҳсил бо кӯдакони имконияти маҳдуди шунавоидошта, яъне, сустшунаво, камшунаво ва ношунаво дар муассисаҳои махсус қору фаъолият менамоянд.

Натиҷаи заҳматҳои шабонарӯзии эшон буд, ки соли 1982 рисолаи номзадиро дар мавзӯи «Тарбияи меҳнати кӯдакон дар оила» ва соли 2004 рисолаи докториро дар мавзӯи «Нақши одату анъанаҳои миллӣ дар ташаккули сифатҳои ахлоқии кӯдакон дар оила» дифоъ намуданд.

Мавсуф ҳамчун узви шурои дифои рисолаҳои докторӣ дар тайёр кардани мутахассисони унвондор низ нақши бориз гузоштаанд.

Зери роҳбарии ин бонуи заҳматқарин зиёда аз 20 нафар рисолаи номзадӣ ва докторӣ дифоъ намуданд, ки 50 дарсади мавзӯҳои тадқиқотии онҳо маҳз ба масъалаи таҳсилоти инклюзивӣ бахшида шудаанд.

Доираи пажӯҳиш ва таҳқиқи ин шахсияти бузург сермаҳсулу пурвусъат буда, дар онҳо ҳам масъалаҳои мубрами илми педагогика, хоса, масоили тарбия ва инкишофи кӯдакони синни барвақти бачагӣ ва дигар паҳлӯҳои соҳаи педагогикаи томактабӣ мавриди арзёбӣ қарор гирифтааст. Бояд гуфт, ки доираи тадқиқоти профессор Бибиҳафиза Мачидова танҳо бо масоили педагогикаи томактабӣ маҳдуд нашуда, балки масоили мактабу маорифро низ фаро мегирад.

Дар таҳияи Консепсияи миллии таҳсилоти фароғири (инклюзивӣ) барои кӯдакони имконияташон маҳдуд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2015, барномаҳои таълимӣ, таҳияи дастур ва китобҳои дарсӣ барои муассисаҳои таҳсилоти олий, энциклопедияи таҳсилоти фароғири саҳми доктори илмҳои педагогӣ Б.Мачидова басо ҷашмрас аст.

Яке аз хизматҳои шоёнӣ муаллима бори нахуст дар микёси ҷумҳурӣ дар 2 қисм таълиф ва мунташир гардидани китоби дарсии «Педагогикаи томактабӣ» барои донишҷӯёни макотиби олии омӯзгорӣ аз рӯйи ихтисоси педагогика ва психологияи томактабӣ мебошад, ки он ибтиқори беназир дар рушди бахши таҳсилоти томактабии соҳаи маориф ва илми Тоҷикистон ҳисобида мешавад.

Бо қалами профессор Бибиҳафиза Мачидова 150 мақолаи илмӣ-методӣ, 16 барномаи таълимӣ, 17 дастури таълимӣ ва 3 китоби дарсӣ барои донишҷӯёни шӯъбаҳои таҳсилоти томактабии донишгоҳҳо, коллеҷҳо ва омӯзишгоҳҳои педагогӣ тааллуқ доранд. Бо ҷидду ҷаҳд ва талошҳои зиёди устод китоби дарсии «Асосҳои таҳсилоти инклюзивӣ» (2013) ба нашр расид, ки маълумотҳои пурқиммат оид ба бачагони имконияташон маҳдуд ва маслиҳатҳои зиёди амалӣ ҷиҳати ба роҳ мондани таълимоти онҳоро фароғири аст. Дастраси аҳли илм гаштани ин китоб аз он шаҳодат медиҳад, ки муаллима дар масъалаи ба таълим фаро гирифтани бачагони имконияти маҳдуд дошта бетафовут набуда, дар ин ҷода корҳои зиёдеро ба сомон расониданд.

Барои фаъолияти пурсамар бо нишонҳои «Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон», «Аълочии фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон» кадрдонӣ гардидаанд. Соли 2011 бо ордени «Шараф, дараҷаи II» сарфароз шудааст.

Наврасна ДҶУСТОВА,
омӯзгори ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ

Дар соли таҳсили 2023-2024 1417 нафар донишҷӯи муассисаҳои олий соҳиби дипломи аъло гардиданд.

ШАРАФМАНД

АХТАРИ ДУРАХШОНИ ИЛМУ МАОРИФ

Рӯзгору корномаи омӯзгори асилу нахустин файласуфзан аз байни тоҷикон ва дорандаи унвони доктори илмҳои фалсафа профессори маъруфи Осӣи Марказӣ, ходими барҷастаи илми тоҷик ва арбоби намоени давлатӣ, яке аз чехраҳои дурахшони соҳаҳои илму маориф ва роҳбари нақунум Мунзифа Ғаффорова, ки бо заҳмату хидмати босазояш дар дилу дидаи мардум маъво дошт, хеле рангину ибратомӯз аст.

Ин бонуи матинирода 4-уми октябри соли 1924 дар шаҳри бостони Хучанд ба дунё омадааст.

Бояд қайд кард, ки фаъолияти ҷамъиятию сиёсии ҷавондӯхтари ташнаи илму маърифат Мунзифа Ғаффорова ханӯз аз солҳои 40-уми асри гузашта, ки дар курси якуми баъши табиатшиносии Донишқадаи давлатии омӯзгории Хучанд таҳсил менамуд ва баъди хатми он, яъне, соли 1943 ба ҳайси муаллимаи биологияи Селхозтехникуми шаҳри Ленинобод қору фаъолият мекард, шуруъ гардидааст. Уро устодону донишҷӯён якдилона ба вазифаи масъулиятноки котиби Кумитаи комсомолии донишқадаи номбурда интихоб намуда буданд.

Баъди як соли фаъолияти пурсамараш, яъне, соли 1944 ба ҳайси котиби Кумитаи комсомолони вилояти Ленинобод оид ба масъалаҳои ташвиқоти тарғибот ва баъдан соли 1946 ба вазифаи котиби Кумитаи комсомолии Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Тоҷикистон доир ба масоили ташвиқоти тарғибот таъйин карданд.

Ҳамин тариқ, маҳорати баланди касбӣ ва қобилиятнокиашро дар самти рушди чомеа кадр карда, роҳбарияти аввали ҷумҳурӣ, бо тавсияи бевоситаи аллома Бобочон Ғафуров ин ҷавондӯхтари фаъоли ҳамагӣ 24-сола моҳи апрели соли 1948 ба вазифаи мудири шӯъбаи Кумитаи Марказии Ҳизби Коммунисти Тоҷикистон оид ба масъалаҳои занон таъйин карда шуд.

Солехҷон Рачабов, ки солҳои зиёд вазифаи котиби якуми Кумитаи Марказии комсомолии Тоҷикистонро ба зимма дошт, ҷавонмарди хеле бомаърифат буд. 20-уми июни соли 1948 базми арусӣю домодии Мунзифаю Солехҷон бо иштироки шахсиятҳои намоени Машиқзамин Бобочон Ғафурову Мирзо Турсунзода ва Бокӣ Раҳимзода доир гардид.

Он рӯз Мирзо Турсунзода шеърӣ машҳури худ «Хонаи мо он қадар ҳам дур нест»-ро маҳз ба ин ду дилдода хонда буданду дастаи санъаткорони машҳури кишвар Маъруфхӯҷа Баҳодуров, Бобокул Файзуллоев, Фазлиддин Шаҳобов, Нерие Аминов ва Лутфӣ Зоҳидоваю Тухфа Фозилова дар базм фаъолона иштирок карданд.

Нахустин нигоштаи мутааллиқ ба қалами бонуи ҳақиқатнигор Мунзифа Ғаффорова таҳти унвони «Занони Тоҷикистони Советӣ» ибтидои соли 1949 ба муносибати 20-солагии таъсисёбии Республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон дар маҷмауи дастаҷамъии «РСС Тоҷикистон дар зарфи 20 сол» аз ҷоп баромада буд, ки дар хусуси рӯзгори бонуи давр муфассал ҳикоят мекард.

Муаллимаи меҳрубони шогирдон, вакили халқу ходими намоени ҳизбию давлатӣ ва роҳбари вақти ду донишқадаи бузургу бонуфузи ҷумҳурӣ Мунзифа Ғаффорова фориг аз қору ташвиқоти рӯзгор аз замони донишҷӯӣ ба нигоштаи мақолаҳои илмию оммавӣ ва публитсистӣ низ даст мезад.

Дар аксар нигоштаҳои худ ба масъ-

алаҳои умдаи рӯз - омодаҳои кадрҳои омӯзгорӣ ва баландбардории мақоми онҳо дар самти таълиму тарбияи наслҳои ҷавон дахл мекард.

Мутахассиси соҳаи маориф ва нахустин бонуи соҳиби унвони доктори илмҳои фалсафа аз Осӣи Миёна, профессори Мунзифа Ғаффорова дар асоси омӯзиши пайваста, мушоҳида ва таҳлили ҳамаҷонибаи илмӣ дар аксар нигоштаҳои, аз ҷумла, дар мақолаҳои «Войди как равная» («Комсомольская правда», «Масъулияти оиладорӣ» («Тоҷикистони Советӣ», соли 1975), «Ин кори шахс нест» («Тоҷикистони Советӣ», соли 1981), «Сколько стоит счастья?» («Комсомольская правда», аз 17 соли 1983) ба масъалаи оиладорӣ, таълиму тарбияи фарзандон изҳори андеша кардааст.

Мунзифа Ғаффорова дар 28-солагиаш ба аспирантураи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Тоҷикистон шомил гардида, дар радиои ба иҷро расонидани вазифаҳои масъули давлатӣ ва ҳамзамон, таълиму тарбияи се фарзандаш Тохирҷону Саъдӣ ва Зарринабону, пас аз се сол таҳти роҳбарии олими маъруф Аловуддин Баҳоваддинов зери унвони «Роли роҳбарикунандаи Партияи Коммунистӣ дар озод намудани занони Шарқи Советӣ» рисолаи илмӣ химоя намуд.

Солҳои 1955-1957 ба сифати муаллими калони кафедраи марксизм ва ленинизм Институти занонаи шаҳри Душанбе, солҳои 1957-1962 дотсенти кафедраи мазкури Институти давлатии педагогии Душанбе ба номи Тарас Шевченко (ҳоло ДДОТ ба номи С. Айни) ва солҳои 1962-1973 ба ҳайси мудири кафедраи фалсафаи институти мазкур фаъолияти пурбор ба сомон расонид. Солҳои 1966-1968 докторанти Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М. В. Ломоносов буд.

Мунзифа Ғаффорова дар байни бонуи Осӣи Марказӣ яке аз аввалиндост шуда, дар мавзӯи «Хусусиятҳои ташаккул ёфтани симои маънавии занони Шарқи Советӣ» таҳти роҳбарии профессори маъруф, нахустин файласуфзан дар микёси ИҶШС, доктори илмҳои фалсафа Фомина Вера Александровна баъди ду соли таҳсил рисолаи доктории худро аз фалсафа химоя намуд.

Рисолаи мазкур таҳти унвони «Симои маънавии занони Шарқи Советӣ» соли 1969 тавассути нашриёти «Ирфон» интишор ва дастраси хонандагони сершумор шуд.

Ин бонуи соҳибмаърифат нахустректори Институти давлатии санъати Тоҷикистон ба номи Мирзо Турсунзода маҳсуб меёбад. Ҷ 5 соли расо (1974-1979) роҳбарии ин донишқадаи навтаъсисро ба зимма дошту қорҳои зиёдеро ба сомон расонд.

Солҳои минбаъда ин бонуи фазилатманд дар вазифаи ректори Донишқадаи давлатии омӯзгории Душанбе ба номи Т. Г. Шевченко бомуваффақият қор кард.

Дар ин давра обрӯю эътибори донишқада хеле афзуд ва ин боргоҳи омӯзгорони оянда борҳо ба дарёфти муқофотҳои давлатӣ ноил гардид.

Инак 11 сол аст, ки ин бонуи маърифати тоҷик дар байни мо нест. Имсол аҳли илму маорифи мамлакат 100-солагии уро таҷлил менамоянд. Аз ӯ қору неку номи не ба ёдгор мондааст.

Мухбирҷон КҶҲСОРИЙ,
рӯзноманигор

БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Омӯзгор дар ҳамаи давру замонҳо байни мардум обрӯю эътибори хоса дорад. Зеро ӯ дар баробари падару модар, дар парваришу тарбияи насли наврас нақши калон мезада. Намеғузорад, ки аз беҳирадӣ рӯзгори мо тира гардад ва чун машғали фурузон роҳи ҳаёти аҳли чомеаро равшан месозад.

Саидмурод Шарифов аз зумраи ҳамин гурӯҳи омӯзгорон аст. Номбурда 15 декабри соли 1964 дар деҳаи Заркамари ноҳияи Ёвон ба дунё омада, ҳаёти худро сарфи таълиму тарбияи насли наврас кардааст. Овони кӯдакӣ ва наврасияш дар деҳа паси сар шуда, дар 7-солагӣ вориди дабистони деҳа шуд. Ба омӯхтани илми ҳисоб

инчунин, ба тарбияи диққати маҳсул меҳидад ва баъдан бо овардани порчаи шеърӣ ё байте: «Дониш андар дил чароғи равшан аст, В-аз ҳама бад бар тани ту ҷавшан аст», «Ҷар шаб зи худат бипурс агар ту мардӣ, К-имрӯз чӣ хидмате ба мардум кардӣ», «Сад бор бадӣ кардио шарми ту наомад, Некӣ чӣ бадӣ дошт, ки як бор накардӣ», «Агар хоҳӣ шавӣ хушнавис, Бинавису бинавису бинавис...», «Бетамизиҳои одам аз суҳан пайдо шавад, Пистаи бемағз агар лаб во кунад, расво шавад» ва ғайраҳо дар тарбияи ахлоқии хонандагон саҳми босазо мегузорад, зеро тарбияи насли наврас дар руҳияи ахлоқи неки инсонӣ муҳим ва аввалиндараҷа аст.

ҶУМЪА БА МАКТАБ ОВАРАД ТИФЛИ ГУРЕЗПОЙРО

рағбати зиёд дошт. Пайваста меомӯхту аз устодон низ сабақ мегирифт. Ҳамин шавқу рағбати зиёд ба донишомӯзӣ ва батақдор аз устодон шунидани байти шоир:

**Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор**
буд, ки ӯ баъди ба поён расондани таҳсил дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №16-и деҳаи Даҳана соли 1982 ҳуҷҷатҳои худро ба факултети математика-физикаи филиали Донишқадаи омӯзгории Душанбе дар шаҳри Қургонтеппа (ҳозира Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хисрав) супорид ва аз устодони варзидаи ин донишқада сабақ гирифт.

Дар давраи таҳсил дар донишқада аз моҳи октябри соли 1983 то моҳи октябри соли 1985 дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳи ИҶСШ дар Ҷумҳурии демократии Афғонистон қарзи интернатионалистии хешро адо карда, бо ордену медалҳо ба Ватан баргашт ва таҳсилро дар донишқадаи азизаш идома дод.

Дар ташаккули маънавии Саидмурод Шарифов ҳамчун омӯзгор донишқада ва устодони варзидаи он мусоидат намуданд, меҳру муҳаббати уро ба пешаи омӯзгорӣ афзун карданд. Донишқадаро бо дипломи аъло хатм намуд. Пас аз хатми донишқада соли 1989 бо сари баланду рӯйи сурх ба ноҳияи Ёвон омада, омӯзгориро пешаи худ намуд. Қорро дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №75 (он вақт мактаби ба номи В.И. Ленин) ба ҳайси омӯзгори фанни математика оғоз карда, баъдан дар мактаби №1 ва аз соли 2001 дар литсейи давлатии рақами 1-и ноҳия, соли 2018 дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №80 сарбаландона давом меҳидад. Аз соли 2022 то ба имрӯз дар литсейи давлатии рақами 1 фаъолияти омӯзгориро идома дода истодааст. Дар ин муддат дар вазифаҳои гуногуни мактабӣ бо сари баланд иҷрои вазифаи намуна, дар тарбияи насли наврас саҳми арзанда гузоштааст.

Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф, - солҳои 2020-2040» масъулияти аҳли маорифро боз ҳам баландтар гардонд ва омӯзгор Саидмурод Шарифов ҳам камари ҳимат бафт.

Устод пайваста меомӯзад ва дарсҳоиро шавқовару мафтункунанда ва хотирмон мегузарад. ӯ дар дарсҳоиаш на танҳо ба таълим,

Тарбия, пеш аз ҳама, ба покии ҷисмонии инсон таъсир мерасонад. Он алфози қабехро аз забони инсон дур месозад ва шахсро фозилу хирадманд мегардонад. Аз ин рӯ, тарбияи нек омили бахту саодати инсон мебошад. Муҳим он аст, ки тарбия адоват, хусумат, бухл, кина, ҳасад барин ҳабииси ахлоқиро рафъ месозад. Тавассути тарбияи шахс дорои хислатҳои ҳақиқат - ростқавливу ростгӯӣ, дилсофиву раҳмдилӣ, меҳрубониву ғамхорӣ, мардумнавозӣ, меҳнатқаринӣ, вафодорӣ, хушбабониву хушмуомилагӣ мегардад.

Саидмурод Шарифов танҳо ба самтҳои дарсӣ қаноат накарда, ҳамарӯза берун аз дарс ба хонандагону омӯзгорони ҷавони муассисаҳои ноҳия дарсҳои иловагӣ гузаронда, дониши онҳоро мукамал мегардонад.

Шогирдони ӯ дар озмуноҳои ноҳиявӣ, вилоятӣ ва ҷумҳуриявӣ фаъолона иштирок карда, борҳо голиб ҳам омадаанд. Имрӯзо дар соҳаҳои ҳоҷагии халқи ҷумҳурӣ шогирдони омӯзгор пурсамар меҳнат карда истодаанд. Дар ҷодаи илм низ шогирдонаш қадамҳои босубот мегузорад. Насим Ҳасанзода, номзади илмҳои техникӣ дар Донишгоҳи техникӣи Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ фаъолият дорад. Докторант Исмоил Исмоилов, устоди Донишгоҳи техникӣ ва дах нафари дигар пайравии худӣ ӯ шуданд.

Бартариҳои дигари Саидмурод Шарифов дар эҷодкорӣю ўст. ӯ пайваста дар рӯзномаҳои даврӣ мақолаҳои илмӣ-методӣ пешкаши ташнагони илм мегардонад. Маҳсусан, китобҳои «Маводи дидактикӣ аз алгебра барои хонандагони синфҳои 5,6,7,8,9» бо ҳамкаламии М. М.Нуъмонов, А.Бобоалиев, М.Олимов, Т.Рачабов барои омӯзандагон дастури ниҳоят муфид аст. Меҳнати устод бо нишони «Аълоҷии маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» соли 2014 кадр карда шудааст.

Саидмурод Шарифов дорои хислатҳои ҳақиқатшиносӣю инсоншиносӣю омӯзгори ҳалиму хоксор, хушғуфтору хушрафторест, ки бо дарсҳои шавқовару рафторӣ шоиста **тифли гурезпойро ҷумъа** (пештар ҷумъа рӯзи истироҳат буд) ба сӯйи мактаб меоварад ва насли наврасро ба роҳи дурусти зиндагӣ раҳнамоӣ мекунад.

Насрулло СОДИҚОВ,
ноҳияи Ёвон

БА ИФТИХОРИ РЪЗИ ОМУЗГОРОН

МАФКУРАСОЗОНИ МИЛЛАТ ВА ЧОМЕА

Устодону омузгорон машъалафрӯзони чомеа буда, корномаи онҳо шоистаи ситоиш ва кадршиносиву арҷгузорӣ мебошад. Маҳз заҳмату фаъолияти бавусъати омузгорон дар таълиму тарбияи наврасону ҷавонон омилу муваффақияту пешрафти кишвар маҳсуб меёбад. Бинобар ин, мақоми омузгор дар сиёсати давлатӣ ҷойгоҳи вижа дошта, мунтазам баҳри таълими шароити беҳтари зиндагии кормандони соҳаи маориф аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тадбирҳои судманд андешида мешавад. Бо ин мақсад, аз моҳи июли соли равон маоши кормандони соҳаи маориф ба андозаи 40 дарсад зиёд карда шуд ва дар замони соҳибистиқлолӣ 21 маротиба маоши омузгорон баланд гардидааст.

Бояд қайд кард, ки якшанбеи якуми ҳафтаи аввали моҳи октябр таҷлил гардидани Рӯзи омузгорон бори дигар ёдовар шудан аз заҳмату меҳнати устодон, кадршиносиву арҷгузорӣ ва боз ҳам ба баланд гардидани мақоми онҳо дар чомеа мусоидати амиқ мекунад. Мусаллам аст, ки ҳар рӯз Рӯзи омузгорон аст ва кадршиносиву кадрдонӣ, эҳтирому муҳаббати самими чомеа ҳамарӯза ба ташаккулдиҳандагони неруи маърифат бояд ҷараён гирад. Зеро омузгорон ба тарбияи насли наврас машғуланд ва бо илму маърифат, донишу ҷаҳонбинии пешрафта ба таълиму тарбия ва баҳри ба камол расонидани насли шоиставу пешрафтаи замон хидмат мекунанд. Бинобар ин, арҷгузории омузгорон ба як рӯзи мушаххас хос нест, балки ҳамарӯза рӯзи омузгорон аст ва хидмату заҳмати онҳо мунтазам кадршиносӣ мегардад.

Шоистаи таъкид аст, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мунтазам бо аҳли маориф суҳбату вохӯриҳо анҷом медиҳанд ва аз рисолати инсонсозиву созандагии онҳо дар бунёди чомеаи навини тоҷикон ёдовар мегарданд ва нақши онҳоро дар пешрафти ҳамаи соҳаҳои хоҷагии халқ муҳим арзёбӣ мекунанд. Зеро омузгорон ҳамчун кишри пешбари чомеа рисолати мафкурасозиро бар зимма доранд ва дар тарғиби ғояҳои давлатдорӣ миллӣ хидмати арзанда менамоянд. Аз ин ҷост, ки бо дастури Пешвои миллат ҳамвора мақому мартабаи омузгорон дар чомеа баланд бардошта мешавад. Ба ин мазмун, Сарвари давлат бамаврид таъкид кардаанд: «Омузгорон гурӯҳи пурнуфузе мебошанд, ки рисолати мафкурасозии миллат ва чомеа, босаводу соҳибмаърифат гардонидани наслҳои наврас ва барои кишвар ба камол расонидани кадрҳои ояндасоз ба дӯши онҳо вогузор шудааст. Аз ин хотир, мо минбаъд низ барои тақвияти мақоми омузгорон дар чомеа ҷорачӯӣ мекунем».

Дарвоқеъ, омузгорон ақл, шарафу вичдони чомеа маҳсуб ёфта, донишу заковати онҳо дар тарбияи наврасону ҷавонон ва ба камол расонидани мутахассисони варзидаву дорони ҷаҳонбинии пешрафта бузург мебошад. Аз ин ҷост, ки дар осори гаронбаҳои адибони классики муосирони тоҷик мавқеи ҷойгоҳи омузгорон ва нақши онҳо ҳамчун мураббӣ, хидоятгару раҳнамо ва тарбиятгари насли шоистаи замон ба таври барҷаста таҷассум гардидааст. Аз ҷумла, Мавлоно Абдураҳмони Ҷомӣ мефармояд:

**Агар дар ҷаҳон набвад омузгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор!**

Дар хусуси хурмату эҳтироми омузгор Камолиддин Биноӣ зикр кардааст:

**Ҳурмати устод ҳар кӣ надошт,
Алами илм бар ҷаҳон нафрост.**

Ҳамин гуна осори зиёде ҳам дар адабиёти классикӣ ва ҳам адабиёти

муосири тоҷик доир ба нақшу рисолати устодону омузгорон, эҳтирому арҷгузорӣ намудан ва роҳнамову роҳкушо будани онҳо таъкид мегардад.

Бояд зикр намуд, ки баланд бардоштани сатҳу сифати таълим ва бартаараф намудани мушқилоти чомеа аз омузгорони дорони ҷаҳонбинии пешрафта, соҳибихтисос ва навоару пешқадам вобаста мебошад. Ба ин маънӣ, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пайваста талош менамояд, ки шароити мусоиди таълиму тарбия ва имконоти васеи омузишро барои аҳли маориф фароҳам орад, то онҳо ҳар чи бештару фаротар биомӯзанд ва аз навгонии илму таълим ба таври фарогир бархурдор гарданд. Ба ин мазмун, Сарвари давлат барҳақ таъкид кардаанд: «Маҳз омузгорони соҳибмаърифату бофарҳанг ва устодони донишманду ватанпараст савияи таълиму дониши хонандагонро баланд бардошта, онҳоро ба забондонӣ, илмомӯзӣ ва худшиносиву ҷаҳоншиносӣ раҳнамоӣ карда метавонанд».

Дар замони соҳибистиқлолӣ барои баланд бардоштани мақому ҷойгоҳу ва арҷгузории устодону омузгорон як қатор қонуни қарор ва санадҳо қабул гардиданд, ки ба устувор гардидани мавқеъ ва ҳавасмандгардонии онҳо нигаронида шуда, ба фаъолияти бавусъати онҳо мусоидат мекунанд. Бо ин мақсад, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақоми омузгор» қабул мегардад, ки мазмуну муҳтаво ва моҳияти он ҷойгоҳу мақом ва эҳтиром ин кишри пешбари чомеаро боз ҳам кавитар мегардонад.

Мусаллам аст, ки дар замони соҳибистиқлолӣ дар сиёсати давлатӣ соҳаи маориф дар меҳвар қарор дорад, зеро танҳо чомеае ба пешрафту шукуфои мерасад, ки маорифи пешрафта дошта бошад ва таълиму тарбияи шоистаи наврасону ҷавонон дар он дар авлавият қарор гирад. Аз ин рӯ, барои расидан ба ҳадафҳои стратегиву милливу давлатӣ Давлат ва

Ҳукумат ба неруи зиёиён, махсусан, устодону омузгорон бештар таъя мекунад. Зеро устодону омузгорон чун неруи интеллектуалӣ ва ба сифати кишри зиёи метавонанд дар устувор гардидани пояҳои Истиқлоли давлатӣ, таҳкими Ваҳдати миллӣ ва расидан ба ҳадафҳои олии ва бунёдкорона хидмати арзанда менамоянд. Ба ин маънӣ, Пешвои миллат дуруст фармудаанд: «Ҳукумати мамлакат дар роҳи татбиқи нақшаҳои стратегияи худ ҳамеша ба омузгорон ва умуман, ба кормандони соҳаи илму маориф таъя менамояд, зеро онҳо дар ҳифзу нигоҳдошти дастовардҳои истиқлолият ва рушди минбаъдаи кишвар нақши пурарзиш доранд».

Шоистаи таъкид аст, ки дар замони соҳибистиқлолӣ маорифи миллӣ шакл гирифт, маблағгузорӣ ба он бештар шуд, бунёди муассисаҳои таълимӣ вусъат ёфт, мунтазам сифати таълим баланд мегардад, мазмуну муҳтавои китобҳои дарсӣ тақдир меёбад, истифодаи техникаву технологияи иттилоотӣ дар раванди дарс самарабахш мегардад, иштироки хонандагон дар озмуну олимпиадаҳои бонуфузи байналмилалӣ бештар мегардад ва барои ворид шудан ба таҳсилоти ҷаҳонӣ қадамҳои устувор гузошта мешавад, ки дар ин ҷода хидмати омузгорон бузург мебошад. Дар ин маврид, Пешвои миллат зикр менамоянд: «Омузгори имрӯза бояд барои аз худ кардани воситаҳои техникаи наватарини таълим, ба монанди технологияҳои шабакавӣ, китобхонаи электронӣ ва монанди инҳо кӯшиш намояд ва дар ҷараёни таълим аз ин воситаҳо самаранок истифода барад».

Дар баробари ин, зарур аст, ки устодону омузгорон биомӯзанд, донишу ҷаҳонбинии хешро пайваста тақдир бахшанд, аз техникаву технологияи муосир ба таври васеъ дар ҷараёни дарсҳои истифода кунанд ва бо машғулиятҳои рангину қолиби муассир ба вусъати омузиши хонандагон донишҷӯён дар муассисаҳои таълимӣ хидмати арзанда намоянд.

Зеро омузгор он вақт метавонад шавқу рағбати хонандагонро ба омузиш бештар намояд, ки мунтазам дар масири омузиш қарор гирад ва дорони ҷаҳонбинии пешрафтаи муосир бошад. Бо ҳамин мақсад, барои дарёфти хонандагон донишҷӯёни лаёқатманду боистеъдод озмунҳои «Тоҷикистон – Ватани азизи ман», «Фурӯғи субҳи доной китоб аст» ва «Илм – фурӯғи маърифат» ба роҳ монда шуданд, ки таҳаввулоту бузургро дар чомеа ба вучуд оварда, шавқу рағбати онҳоро ба омузишу мутолиа бештар карданд. Дар ин ҷода, нақши устодону омузгорон низ муассир мебошад, зеро заминаи асосиро дар роҳи омузишу мутолиа мегузоранд.

Мо дар ҷаҳони муосир ва зудтағйирёбанда қарор дорем ва ҳамарӯза шохиди ҳодисаҳои зиёде дар гушаву канори дунё мегардем. Ин ҳодисаву руҳдод моро боз ҳам хушдор медиҳад, ки зираку хушёр бошем ва ба қадри сулҳу субот ва истиқлоли миллӣ бирасем. Аз ин рӯ, бояд дар меҳвари таълиму тарбия масоили таҳкими Истиқлоли давлатӣ, Ваҳдати миллӣ ва ғояи созандагиву сулҳ қарор дошта бошанд. Мусаллам аст, ки нақши устодону омузгорон дар баланд бардоштани руҳияи худшиносиву ҳудодоҳии миллӣ, расидан ба қадри сулҳу субот, озодӣ ва ба камол расонидани насли созандаву бунёдкори бориз мебошад. Пешвои миллат низ дар ҳар як суҳанронии хеш ба ин масъала диққати аввалиндараҷа медиҳанд ва мунтазам таъкид менамоянд: «Мо мактабро ба ҳайси боргоҳи илму дониш, саводу маърифат ва омузгорро чун шахси мафкурасозу тарбиятгари насли наврас эътироф карда, ба онҳо арҷу эҳтиром гузоштанро аз ҷумлаи масъалаҳои муҳимтарин медонем. Зеро агар мактаб ва омузгор набояд, сатҳи маърифатнокии мардум паст мегардад, миллат бесавод менамояд, чомеа ба ҷаҳолат гирифта мешавад ва дар натиҷа оромиву сулҳу субот, амниятгу осониш ва муҳимтар аз ҳама, рушди давлат саҳт халалдор мегардад». Дарвоқеъ, дар вазифаи пурмасъули таълиму тарбия устодону омузгорон азми қавию иродати шоиста нишон медиҳанд.

Бинобар ин, устодону омузгоронро зарур аст, ки бо таваҷҷуҳ ба ғамхориҳо, арҷгузориву кадршиносии пайваस्ताи Давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолияти хешро тақвият бахшида, бо машғулиятҳои рангину қолиб ва ҳадафманд ба таълиму тарбия машғул гарданд. Ва ин нуқтаи ҳикматбори Пешвои миллатро дар меҳвари фаъолияти хеш қарор бидиҳанд: «Омузгорони мо бояд меъёрҳои арзёбии дониши шогирдонро тавсеа бахшанд, барои омузонидани таърих, забон, адабиёт, фарҳангу санъати гузаштаву муосир, расму ойин ва дигар арзишҳои миллӣ зиёдтар талош намоянд, ба хонандагон донишҷӯён арзишҳои муқаддаси истиқлолият ва озодиро дуруст шарҳ диҳанд, моҳияти сулҳу суботро ҳамчун шартҳои асосии зиндагии ором осудаи мардуми Тоҷикистони азиз таълиф созанд, барои расидан ба ҳадафҳои стратегӣ ва таҳкими давлатдорӣ миллӣ талош карда, дар раванди бунёди чомеаи шахрвандии демокративу дунявӣ саҳми арзандаи хешро гузоранд».

**Эҳсон САФАРЗОДА,
Насриддин ОХУНЗОДА,
«Омузгор»**

Дар шаҳри Панҷакент сохтмони Боғи фарҳангию фароғати ба номи Абулқосим Фирдавӣ оғоз шуд.

БА ОЗМУНИ «ОМУЪЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Офаридгори олам нахустин чизе, ки офарид, нур буд, яъне, ки «зиё». Бад-ин сабаб омӯзгорро «зиёӣ»-равшанфикр гӯянд.

Омӯзгор фардест, ки каломаш ширину гуворо, тинаташ мусаффо, авроки умраш дилкушо ва ҳар як қадаму маромаш тарбияву таълиму такрору ҳикмат аст. Рисолати омӯзгор дар чомеа басо бузург аст. Ӯ зиёбахши ботинҳои торик ва сафобахши андешаҳои борик, нерудихандаи ҷонҳо ва баҳодихандаи равонҳост. Агар аз мо бипурсанд, ки киро метавон «инсонии комили» шумурд, мо хоҳем гуфт, ки омӯзгорро! Зеро дар рӯи олам аз омӯзгор дида, бартар касе нест! Пас, кист муаллим?!

Кист медонӣ муаллим? Он кӣ нозад сарварӣ, Бар ҳумоюн номи вай дар зерӣ чархи анбарӣ.

Дар тамоми даврони зиндагонии инсоният омӯзгорӣ чун шарафмандтарин пеша эътироф шудааст. Мақому манзалати устод аз ҷониби адибону суҳанварон, нобиғагону мутафаккирон борҳо таъкид шудааст. Устод аст, ки ҷароғи маънавии ҳаёти мардумро рӯшан, чашми дилашонро бедор намуда, оламро аз тирагиву беҳирадӣ раҳай мебахшад.

Як умр ба торикиву дар ҷаҳл бимонад, Ҳар к-ӯ накунад гӯш ба гуфтори муаллим.

Аслан, бузургдошти омӯзгор барои халқи фарҳангсолори тоҷик анъанайи дерин буда, ба ин ситишномаҳои зиёди адабиёти пуровозаву гановатмандамон гувоҳӣ медиҳанд.

Бувад хони малак хони муаллим, Бирезад гавҳар аз коми муаллим... Фурузон бод умре бар сари мо Ҷароғи илму ирфони муаллим.

Дар низоми давлатдорӣ миллӣ Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуҷҷати расмӣ ва муҳимми барномавӣ аст. Пешвои миллат бо така ба хиради азали ва таҷрибаи бузурги роҳбарӣ соҳаи маориф ва илмро самти афзалиятноки чомеа эълон намуданд. Сарвари давлат маорифро омилӣ муҳимтарини таҳкимбахши давлат ва начоти миллат номидаанд. Дар меҳвари маориф омӯзгор нақши аввалиндараҷа дорад. Аз ин ҷост, ки Пешвои миллат бо сарафрозии зиёд ба тамоми омӯзгорон муроҷиат намудаанд: «Ман ба ҳар яки шумо, ки рисолати бузурги таълиму тарбияи наслҳои ояндасозро ба дӯш доред, муроҷиат карда такроран таъкид менамоем, ки дар қадом зинаи таҳсилот фаъолият дошта бошед, дар навбати аввал, ба масъалаи худ эълон бардоштани сатҳи касбияти худ эътибори доимӣ ва ҷиддӣ зоҳир намоед».

Инсоният бояд бо устодону мударисони худ ифтихори баланде дошта бошад, зеро маҳз бо кӯшишу талоши

устод шогирд метавонад зинаҳои болотареро касб намояд ва устоди воқеӣ он аст, ки шогирде тарбия намояд.

Башариат дар тӯли ҳаёт ифтихор аз устодони гиромии худ мекунад, зеро бо гузашти давраи замони кадр манзалати эшонро бештару бештар дарк мекунад. Омӯзгори аввалини ҳар як инсон модар аст. Аз ин ҷост, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти кишвар, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ҳар як Паёми худ хотиррасон мекунад, ки духтарон аз донишу савод воқиф бошанд, зеро ҳар духтар модари оянда буда, тифли тарбиякардаи ӯ ояндасозии миллат аст.

Фаҳр аз он мекунам, ки нахусту-тоди банди Дилрабои Сафарзод (руҳашон шод бод!) дар зинаи аввали мактабӣ моро таълиму тарбия дода-

Дар ин маврид шоир гуфтааст:
**Ҳеч кас аз пеши худ чизе нашуд,
Ҳеч оҳан ханҷари тезе нашуд.
Ҳеч Мавлоно нашуд Мавлои Рум,
То мурди Шамси Табрэӣ нашуд.**
Аз қадим бузургони илму адаб бо устод ифтихор дошта, ба ӯ эҳтироми хоса варзида, дар мавриди зарурат ба ин шахсияти беназир муроҷиат мекарданд. Онҳо дар симои устод шахси донишманду фозил ва равшанзамиру барнодилро медиданд. Ана ҳамин диди муборак то ба имрӯз боқӣ мондааст.

**Ҷаҳон гар зар бувад, заргар-муаллим,
Ҷаҳон баҳре бувад, гавҳар муаллим.**

Фарзанди фарзонаи миллат, Пешвои муаззамӣ мо ба омӯзгорон чунин муроҷиат кардаанд: «Устодону омӯз-

туни фарҳангу адабиёти Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров - Абдулманнони Насриддин баҳра бардоштаам. Болидаҳотирам, ки ин гуна инсонии донишманду покзасиришту маърифатхоҳ ба камина устодӣ кардаанд. Ҳар як сухани устод розе буд як ҷаҳон ва асроре буд фаровон. Маҳз дарсҳои эшон моро бештару бештар шефтаи адабиёти ниёгон ва забони шевои ширинкаломи тоҷикӣ кард. Аз ҳар як сабаки устод эҳсосоти аҷибро фаро мегирифт. Гоҳе меҳри Ватану гоҳе меҳри модар, гоҳе меҳри дӯсту гоҳе меҳри илму ҳикмат. Устод хидоятгари роҳи неки шогирдон аст. Президенти кишвар ба фаъолияти омӯзгорон чун машъалафрӯзони роҳи фардон миллат таваҷҷуҳи махсус зоҳир намуда, заҳмати онҳоро ҳамеша кадрдонӣ менамоянд ва ҳамеша ин нуктаро баён менамоянд: «Мо вазифадор ҳастем, ки омӯзгорон ва дигар кормандони муассисаҳои таълимиро боз ҳам бештар дастгирӣ намоем ва манзалату обрӯи онҳоро дар чомеа баланд бардорем».

Дар замони Истиқлол соҳаи маориф симои худро куллан тағйир дода, низоми муайянеро ба даст овард. Он зери парчами Ваҳдати миллӣ ва ормонҳои Истиқлоли давлатӣ рушд кард ва ба дастовардҳои назаррас соҳиб гардид. Соҳаи маориф дар сиёсати имрӯзаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун соҳаи калидӣ ва амнияти миллӣ эълон шудааст.

Шукрона аз он мекунам, ки бо заҳмату талош ва тадриси устодон ба зинаи омӯзгорӣ расидаам, маро қарзу фарз аст, ки ҳар як сухани Ҷаноби Олиро сармашки фаъолияти худ намоям.

Мулоқоти Сарвари азизамон бо аҳли маориф, ки санаи 1-уми сентябри соли равон баргузор гардид, бори дигар далел бар он аст, ки мо бояд дарси ватандорӣро ватанпарварӣ ва эҳтироми аҳли зиё, алаҳқусус, омӯзгорро аз Пешвои муаззамӣ худ омӯзем. Дар он Рӯзи тантанавӣ дониш Пешвои муаззамӣ миллат иброд доштанд: «Эҳтиром ба омӯзгор ин эҳтиром ба миллат аст». Иқдоми шоистаи Президентӣ кишвар буд, ки худӣ ҳамон рӯз амр карданд: «Лоихаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақоми омӯзгор таҳия ва ба Ҷумҳурии мамлакат пешниҳод карда шавад». Ин ғамхорӣро дастгирӣ Пешвои миллат моро бар он вазифадор мекунад, ки дар соҳаи омӯзгорӣ собитқадам бимонем, парчами маърифатро боз ҳам баландтар афрозем, мактаби миллии тоҷикиро дурахшу ҷилои нав бахшида, ҳамкадами замон бошем.

**Раҳима ҲИДОЕВА,
омӯзгори МТМУ №29-и
ноҳияи Мастҷоҳ**

БАР ҲУМОЮН НОМИ ВАЙ...

Муаллим ақл, шарафу виҷдони чомеа ва симои асосии он мебошад. Вай донишу заковат, гармии дили худро бедарег ба шогирдон-фарзандони худ медиҳад ва хешро аз ин хушбахт мешуморад, бемуҳобот, омӯзгор шахсутуни низоми таълиму тарбия буда, пешаи омӯзгорӣ муқаддастарини пешаи рӯи олам аст.

Эмомалӣ РАҲМОН

анд. Маҳз саҳтгирию кӯшиши эшон буд, ки мо навиштани хонданро азхуд кардем. Баъдан дар замири кучаки мо муҳаббати омӯзгори фанҳои забон ва адабиёти тоҷикро устоди гиромикадр Охистамо Сӯфиева (ёдашон ба хайр!) ва шоири ширинкалом, устод Малик-неъмат парварӣ кардаанд. Ифтихор ва болида аз онам, ки дар яке аз деҳаҳои Мастҷоҳи овоздор шогирди ин устодони воломақомам. Оре, бе устод кас наметавонад аз доираи тафаккури маҳдуд берун гашта, оламу одамро дарк намояд.

гори мухтарам, ба касби интиҳобкардаи худ завқ дошта бошед, онро сидқан бӯяд доред, иродаи қавӣ ва сатҳи баланди касбият дошта бошед ва бо рафтору кирдори неку намунавӣ ифтихору эҳтироми бештари аҳли чомеаро боз ҳам ба даст оваред». Бониси сарафрозист, ки дар замони мактабҳои устодоне ба мо таълим додаанд, ки вучудашон сиришта бо ҳамин суҳанҳои Пешвои миллат аст.

Чун аз ҷодаҳои мактабӣ бурун шуда, гомҳои хешро дар донишгоҳ ниҳодам, аз устоди равоншод, шоҳсу-

Мехоҳам дар бораи шахсе суҳан гӯям, ки роҳнамосту фидокор ва хирадманд.

Устод Самъиддин Ҷоматов ҳангоми донишҷӯи донишгоҳ будани ман ҳамчун мудири кафедраи забоншиносӣ ва типологияи муқоисавии факултети забони англисӣ ва забонҳои Шарқи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни фаъолият доштанд. Устод ҳамеша барои баланд бардоштани сатҳу сифати таҳсилот ва махсусан, омӯзиши забонҳои хориҷӣ дар факултети ҷидду ҷаҳд мекарданд. Имрӯз ҳам фаъолияти устод пурсамару доманодор аст. Профессор С. Ҷоматов устоди ақсар омӯзгорони факултет мебошанд. Ҷама эшонро эҳтиром мекунам.

Устод муаллифи китобҳои дарсӣ, дастурҳои таълимӣ барои донишҷӯён ва силсилаи мақолаҳо мебошанд. Асарҳои устод барои амиқ омӯختани мавзӯҳо ва гиреҳкушоии бисёр мушкилоти илмию фанӣ ба толибилмон мадад мерасонанд. Он кас худ пайваста меомӯзанд ва таблиғгару ташвиқгари ҳамагон барои илмомӯзӣ ва саҳм гузоштан дар ободии мамлакат мебошанд. Шогирдонро, ки малака-

Файзи хирад

ву маҳорати баланд, одоби хуб ва азму иродаи қавӣ доранд, падарвор дӯст медоранд. Ман борҳо бо устод суҳбати озод доштам. Боре устод суҳбатро аз дурихо оғоз намуда, бароям маорифпарварӣ асил Аҳмади Донишро мисол оварданд, ки бо вучуди донишу маҳорату малакаи камназираш, аз надоништан забони русӣ дар давлати бегона чӣ гуна азият

дида буд. Устод бо ин таъкид забномӯзиро муҳим доништа, зикр намуданд, ки дониш чавшан бошад, қалам силоҳ хаст. Устод гуфтанд:

- Духтарам, «забон донӣ – ҷаҳон донӣ».

Бикӯш, ки бештар забон омӯзӣ. Ман бо раҳнамоии устод ба омӯзиши забони англисӣ диққати ҷиддӣ дода, баъди хатм ба омӯзгорӣ пардохтам ва ҳангоми таҳсил дар шӯъбаи магистратура ба омӯзиши забони туркӣ оғоз намудам. Мехоҳам забони хитойро низ омӯзам. Ҳоло бо роҳбарии устод С. Ҷоматов таълими забони хитой низ дар факултет дар сатҳи баланд қарор дорад.

Устод омӯзгори хеле серталаб ва ҷиддӣ бошанд ҳам, зиндадилу хушсуҳбатанд. Устоди азиз, профессор С. Ҷоматов, ки солҳо боз дар ҷодаи таълиму тарбия устуворона қадам мегузоранд ва ҳоло низ пургайрату пуркор, дастгиру раҳнамои ҳамагонанд.

Ба устод сиҳатмандӣ ва идомаи муваффақонаи фаъолиятро таманно дорем.

**Нилуфар ТОҶОВА,
унвонҷӯи факултети забони англисӣ ва забонҳои
Шарқи ДДЮТ ба номи Садриддин Айни**

БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

АЗ ПЕШААМ ИФТИХОРМАНДАМ

Деҳаи Артуҷ. Соли 1995. Охирҳои моҳи май ҳама дар деҳа мавсими кишткорро ба анҷом расонида буданд. Аз ҳавлие дар канори ҷарӣ садои бадқахрони зане шунида мешуд:

-Зайнаб, о, Зайнаб! -бо тамоми овоз дод мезад Майсара. -Омадам, аммаҷон,- шунида шуд дар ҷавоб.

Ин замон аз дур духтарчае намоён шуд, ки ба назар тахминан 10-сола менамуд. Ӯ дар тағораи хеле калон тухми картошка меовард.

-Эй сағраи худодаи сархӯр! Ба кадом хоҳи чуқур задӣ? -Вазнин буд, - бо ғияр гуфт духтарча.

-Ҳа, холо ист! Ту барои ман як нонхӯри зиёдатӣ. Зуд бош, рафта ширро хабар гир. Агар дамида бошад, чашмонатро кофта ба дастат медиҳам.

Зайнаб ғияркунон ба таҳхона рафта, дар сатилҳои алюминӣ боз картошка бардошт ва чун дид, ки аммааш бо Зубайдаи Хишова ғайбат дорад, фурсатро ғанимат шумурда, аз дохили ҳамбаи орд китоби бадеиро берун овард ва бӯса кард. Ҳамин вақт боз овози дағали аммааш баромад:

-Зайнаб, кучо шудӣ? Ӯ китобро ба болои сатил монда, сатилхоро бардошт ва аз дар баромад. Ду-се қадам намонда буд, ки боз овози аммааш баланд шуд:

-Шир чӣ шуд? -Шир?-гӯё ки бори аввал мешунида бошад, ҷавоб дод Зайнаб. Фаромӯш кардааст!

-Эҳ падарлаънат, шир рехтагист! Ҳамон ҷо ист! Аммааш бо Зубайда хайрухуш кард ва давида ба тарафи Зайнаб омад.

-Ах аммаҷон, дард кард! -бо овози ҳазин нола мекард Зайнаб. Аммааш мӯйи наҷандон дарози ӯро ба мисли банди алаф маҳкам ба қабза гирифта буд.

Ногоҳ чашми аммааш ба даруни сатил афтод ва мисли он ки мори захрокеро дида бошад, мӯйи Зайнабро раҳо карда, ду-се қадам пас рафт ва дубора ба шаст пеш омад.

-Ин чӣ? Ин чӣ?-китобро аз даруни сатил гирифта, ба сару рӯйи Зайнаб мезад Майсара. -Ту ҳам олим шудӣ акнун, ту ҳам китобхон шудӣ? Муаллима мешудаанд ин кас. Ҳой, ҳамин, ки мактабро тамом кардӣ, шӯ мекуни.

Зайнаб муаллима шудан мехост. Мехост ба бачаҳо илму адаб омӯзад...

...Аввалҳо Зайнаб ҳам ба мактаб намерафт. Аммааш намехост, ки корҳои хона ба сари худаш афтад ва бесарусомониҳоро бахона карда, гӯё

дилаш месӯхта бошад, монעי мактабравии Зайнаб мешуд. Ба бахти Зайнаб, воқеае рӯй дод. Шавҳари аммааш Зубайда, ки раиси ҷамоат буд, дар байни ҳамкорон аз сабаби он, ки духтарашро ба мактаб рафтан наменонд, бо хавфи аз вазифаи раисӣ рафтан рӯ ба рӯ шуда буд. Малик-раис рӯзе пас аз кор ба хонааш нарафта, дарвозаи нимроғи онхоро так-так зад.

-Кист?-пурсид Зайнаб. -Ман, духтарам, бобои

раис, аммаат дар хона?

-Не, дар хонаи шумо,- бо тааҷҷуб ҷавоб дод Зайнаб.

Раис рафт. Пас аз он ки Майсара ба хона баргашт, маълум шуд, ки раис аз ӯ хоҳиш кардааст, то Зайнаб ҳамроҳи духтараш ба мактаб рафта ояд. Аммааш ҳам сухани раисро рад карда натавониста, розӣ шудааст. Аз ҳамон вақт инҷониб Зайнаб бо Нигора, ки ба синфи якум мерафт, ба мактаб рафта меомад.

...7 сол гузашт. Зайнаб як духтари кадрасу болобаланд ва зебоне шуда буд. Абрувони борикаш ба хусни ӯ хусн зам мекарданд. Дар тӯли 7 сол машаққати зиёдеро паси сар кард.

Рӯзе бо амри аммааш Зайнаб хавлиро об зада рӯфт, дару тирезахоро тоза кард, бухориро гарм карда, дар лег шӯрбо андохт, хамир шӯрид, дастархон густурд, вале аз асли воқеа хабар надошт. Қариби говгум дарвозаро касе зад. Зайнаб мехост дарро боз кунад, ки аммааш садо баланд кард:

-Ман мекушоям. Аз дарвоза аввал муллои деҳа Зафар ва аз қафои ӯ Қосимқасоб ворид шуданд. Зайнабро ташрифи ин шахсони барӯманд, ки бори аввал ба ин «мотамсаро» меоманданд, ба тааҷҷуб овард. Майсара меҳмононро ба тарафи меҳмонхона роҳнамоӣ карда, ба Зайнаб диққат надод. Зайнаб ба ошхона рафт. Пас аз ним соат садои «хуш омадед» шунида шуд. Зайнаб зуд ба сахни ҳавлӣ баромад. Қосим

ҷомаи падари раҳмати Зайнаб дар сари китф муллоро «хуш омадед» мегуфт. Зайнаб бештар ба ҳайрат омад.

-Духтарам, дарвозаро маҳкам кун!-гӯё падари Зайнаб ӯ бошад, калонгирона гуфт Қосим.

Зайнаб хост дарвозаро бандад, ки аммааш:

-Не, дарвозаро ман мебандам,- гуфт ва бӯхчаи Зайнабро оварда ба бағали ӯ гузошт. Зайнаб ҳанӯз ҳам намефаҳмид, ки чӣ гап аст.

-Хуш омадед, хотунча. Дигар шумо ба мо лозим не. Ман акнун шавҳар дорам!-гуфт ӯ ва дарро аз дарун пӯшид. Зайнаб акнун асли воқеаро пай бурд.

Тамоми суханҳои қабехоро, ки медонист ва то ин вақт нагуфта буд, як-як гуфт. Дар охир дарвоза боз шуду Майсара ҷомаи падарашро ба сӯяш партофта дод зад:

-Э гум шаве, бадруйе, инро ҳам гиру дафъ шав! Зайнаб ҷомаи падарашро бӯида ба бар кард ва бӯхчаашро ба оғӯш гирифта, гирён-гирён ба сӯи деҳаи ҳамсоя рафт.

Занг садо дод. Хонандагон як-як ба синф мебаромаданд. Муаллима дар тахтаи синф таърихи рӯзро навишт: «10-уми октябри соли 2015».

Бачаҳо ҷойҳои худро ишғол карда буданд.

-Санаи рӯзро нависед!-ниҳоят оромона ва самимӣ мурочиат кард муаллима. Бачаҳо мисли он ки ба рӯяшон нури хуршед тобида бошад, баробар табассум ва сар ҳам карда, банди иҷрои супориш шуданд.

Муаллима ба курсӣ нишаста, ба андеша фуру рафт. Ду сол мешавад, ки ба инҳо дарс мегӯяд. Ёд дорад, вақте ба мактаб омада буд, ба ӯ хонандаҳои синфи дуюмро вогузор карда буданд. Ана, ҳаминҳо буданд он хонандаҳо. Намедонад инхоро дар синфи якум ки «Алифбо» омӯзонидаст, ки на хонда метавонистанду на навишта. Дар як сол

ҳам мавзӯҳои синфи як ва ҳам дуру ба онҳо омӯзонд...

-Бачаҳо, вазифаи хонагиро фаромӯш накунед!-оромона таъкид кард дар поёни дарс Зайнаб ва то баромадани хонандагон мунтазир шуда, пас аз ҳама худаш баромад.

Ба қаровулхонаи мактаб рафт. Хонаи ӯ ҳамин ҷо. Пас аз он ки аммааш ӯро ронд, ҷор шабонарӯз рӯйи ҳарак бо як ҷома хобид ва ӯро чун талабаи синфи 11 дар як вақт ба фаррошӣ гирифтанд. 6 сол пайи ҳам натавонист, ки ба донишгоҳ дохил шавад. Аммо азми омӯзгоршавӣ ғалаба кард ва ниҳоят ба донишгоҳ дохил шуда, 5 сол дар он ҷо таҳсил кард. Пас аз хатми донишгоҳ Зайнабро дар мактаб ба кор гирифтанд. 2 сол аст, ки ӯ дар мактаб ҳам муаллим аст, ҳам қаровул ва ҳам фаррош. Аммааш хонаро фурухта, бо шавҳараш ба кучое кӯчида рафтааст. Ҳоло хонаи ӯ, умеди ӯ, ҳама чизи ӯ мактаб ва шогирдонаш. Зайнаб маҳз барои онҳо зинда аст. Шогирдаш Сухайло бо иҷозати волидонаш бо Зайнаб зиндагӣ мекунад. Ӯ аз дигарон донотар аст. Модари Сухайло дар донишгоҳ муаллимаи Зайнаб буд. Ӯ пеш аз маргаш васият кард, ки Зайнаб духтарашро бо худ гирифта, ба воя расонад.

Субҳи аввали моҳи майи соли 2024. Зайнаб пас аз анҷоми корҳои майда-чуйдаи хонааш дарро баста, ба маҷлиси ҳисоботи назди директори муассиса рафт. Пас аз ҳисоботдиҳӣ бо иҷозати директор якҷанд сухани илова гуфт.

-Омӯзгори азиз! Ман Зайнаб Набизода. Ёздаҳ сол аст, ки дар ин муассиса кор мекунам. Шогирдонамро хеле дӯст медорам, ба онҳо аз сидқи дил илм меомӯзам. Имсол низ онҳо дар олимпиадаҳои фанӣ дар ҷумҳурӣ ҷойи аввалро сазовор шуданд.

Ахли толор каф куфтанд. Барои ман, ҳамчун омӯзгор, - суханашро давом дод Зайнаб, - бехтарин подош подоши маънавият, яъне, комёбиҳои шогирдонам.

Подоши моддӣ, ки ин маоши хармоҳаи ман аст, бе подоши маънавий бароям камарзиш аст, -идома дод Зайнаб. -Ман дар шароити носозгор ва ба воситаи мутолиаи пайвастаи шабонарӯзӣ ба ҷунин касби пуршараф-омӯзгорӣ сазовор гаштам. Ман шарафмандам, ки омӯзгорам!

Баъди гуфтани ҷумлаи ахир аз чашмонаш ашк ҷорӣ шуд ва сулфаш шиддат гирифт.

-Шуд, муаллима, дигар чизе нагӯед, -гуфт директор ва пиё-

лаи обро ба Зайнаб дароз кард. -Ибрат гиред! Муаллима чунин шогирдон доранд, аксарии шогирдонашон «Хонандаи сол» шуданд. Худи муаллима ду қарат голиби «Омӯзгори сол» буданд. Инчунин, Зайнаб Набизода ҳам «Аълоҷии маориф» ва ҳам «Аълоҷии фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон» ҳастанд. Ҳамасола шогирдони муаллима дар олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ соҳиби ҷой мешаванд ва гирандагонии стипендияи Президентӣ ҳам аз байни шогирдони муаллима ҳастанд.

-Хайр, баъд чӣ кунам?- пичинг кард Нигора Маликова. Ин ҳамон Нигораи духтари Зубайдаи Хишова буд, ки аз хурдӣ як сол бо Зайнаб ба мактаб рафта бошад ҳам, бо ӯ «чап» буд.

Зайнаб ӯро аслан хуш надошт. Борҳо шохиди он буд, ки Нигора ҳамеша 5-10 дақиқа пеш аз вақт дарсро ҷамъбаст мекунад ва талабаҳо дигар чӣ коре хоҳанд, мекунад. Ӯ аслан дарс ҳам намедихад. Ӯ ҳайрон аст ба Нигора, ки чӣ хел донишгоҳро хатм кардааст? Ҳамин бесаводиаш буд, ки ӯро аз мактаби деҳашон ронданд ва ӯ ба ин ҷо омад.

Дирӯз, вақте ки ҳазинадор маоши омӯзгоронро тақсим мекард, Нигора муаллимони калонсолро тала дода, мехост маошашро аввал гирад. Чун корташро ба ҳазинадор дароз кард, дасташ боздошта шуд. Дастӣ ӯро Зайнаб дошта буд.

-Чӣ кор мекуни?-баланд дод зад Зайнаб. Ҳама гӯшу хуш шуданд. -Ту ба ин ҳақ надорӣ!

-Ту ҳаёти хонандагонро месӯзонӣ. Дарси «халол» намегузарӣ. Ба ном ба мактаб омада меравӣ ва боз чунин рафтори ношоиста...

Нигора лабонашро қач карда, бо қавоқи гирифта, дасташро аз дастӣ Зайнаб ҷудо карда, баромада рафт...

Директор Нигораро ба хучраи кориаш даъват кард. Ӯ дер боз корҳои Нигораро мушоҳида мекардааст.

-Худи ҳозир аз мактаб равед! Ҷойи шумо барин танбалу худпарастон мактаб нест! Ана, омӯзгор, Зайнаб Набизода. Ӯ, дар ҳақиқат, омӯзгор аст! Ба ҷойи ҳасад бурдан, шумо бояд аз ӯ ибрат мегирифтед.

Нигора чизе гуфта натавониста, ғияркунон аз мактаб баромада рафт.

Соҳибҷон НОРОВ,
донишҷӯи Академияи
идоракунии давлатии
назди Президентии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

ДАСТОВАРД

Истаравшан – шаҳри ҷаҳони хунармандӣ

1 октябри соли равон дар шаҳри Истаравшани вилояти Сугд Фестивали якуми байналмилалӣ хунармандӣ «Озар» баргузор гардид. Дар доираи фестивал шаҳри Истаравшан аз тарафи ЮНЕСКО ҳамчун шаҳри хунармандӣ эъти-

роф гардида, ба шаҳр шаходатномаи «Шаҳри ҷаҳони хунармандӣ» тақдим карда шуд. Дар ин ҳусус АМИТ «Ховар» бо истинод ба Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Истаравшан иттилоъ медиҳад.

Дар ин рӯз 40 хунарманд аз давлатҳои узви Шурои умумиҷаҳонии хунармандӣ ва меҳмонону хунармандони тоҷик намоиши хунари мардуми шаҳри Истаравшанро тамошо намуданд.

Иттилоъ дода шуд, ки Фестивал

ли якуми байналмилалӣ хунармандӣ «Озар», 2 октябр низ идома ёфт. Дар назар аст, ки иштирокчиён бо мавзӯҳои таърихиву растаҳои хунармандон ва Коллеҷи ҷумҳуриявӣ хунарҳои мардумии шаҳри Истаравшан шинос шаванд.

▶▶ БА ОЗМУНИ «ОМУЌГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Омӯзгор чароғи раҳнамои мост, роҳнамои ростиву росткорӣ ва омӯзишу муваффақиятҳо. Чомии бузург фармудаанд: «Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор, шавад тира аз беҳирад рӯзгор». Идеали ман миёни омӯзгорон Абдулафиз Азизов (руҳашон шод бо!) мебошанд.

Дар дарсҳои эшон борҳо иштирок намуда, аз усулу методҳои пешқадамашон баҳра бардоштаам, ки муҳтасари он чунин аст:

1. Синф-кабинети химия хеле диққатҷалбкунанда оро дода шудааст. Дар атрофи девори синф ба ҷойи як тахтаи хатнависӣ, 10-то тахтаи шишагини замонавӣ насб карда шуда буд.

2. Мавзӯи нав бо ҷадвали тайёр миёни тахта овозон мешуд. Устод мавзӯи навро бо малака ва маҳорати суханварӣ, бо кори лабораторӣ вобаста карда мефаҳмонданд.

3. Мустаҳкам намудани мавзӯи навро бо саволҳои проблемавӣ бо аҳли синф муҳокима ва баррасӣ мекарданд.

4. Ба ҷавобҳои дурусти талабагон баҳогузорӣ мекарданд. Китобҳои дарсиро кушода, мавзӯ ва саҳифаи

калимаҳои шевагӣ хонандагонро манъ мекарданд.

16. Худи муаллим Азизов дар давоми дарс ягон маротиба ба курсӣ наменишастанд, ҳар бор ба журнали синф назар карда, талабаи баҳояш пастро водор мекарданд, то аз дигарон қафо намонанд.

17. Муаллим миёни қатори партаҳо гашта, дар дафтари навиштаҳои талабагонро дида, ба кори онҳо баҳо медоданд. Ду-се нафар аз беҳтаринҳо бо дафтарашон ба назди тахта даъват карда, навиштаҳои зебоашонро ба аҳли синф нишон дода, бо муҳаббати падарона сари онҳоро сила карда, «Қанд занед», «Бар падаратон раҳмат» гуфта, ба онҳо яқбора дуто баҳои «5»-ро дар рӯзнома мегузоштанд (5/5) зеро он як сухани таҳсиномез бо ранги сурх менавиштанд.

18. Дар охири дарс ба аҳли синф вобаста ба мавзӯи нав кори мустақилона дода, дар тахтаи синф вазифаи хонагӣ, саҳифа, параграф ва маводи иловагиро аз маҷаллаи «Илм ва ҳаёт» тавсия медоданд.

19. Талабае, ки аз аввал то охири дарс ғаёб буда, ба ҳамаи саволҳои ҷавоби пурра ва беҳато мегуфт, ху-

замон меҳрубон буданашон буд. Ба онҳо чун падар насихат мекарданд ва шавқу рағбати илмомӯзиро дар дилу дидаи ҳар кадоми онҳо ҷой мекарданд. Ба тақдирӣ ягон шогирд ҳаргиз беаҳамият набуданд.

Ин байтро ҳар бор замзама мекарданд:

**Чунон кун зиндагонӣ дар замона,
Ки аз вай зинда монӣ ҷовидона.**

Ташрифи Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Литсей №1 ва суҳбаташон шахсан бо устод Абдулафиз Азизов аҳли кормандонро руҳбаланд намуд. Ин даргоҳи маърифат чун макони дониш бо рушди замонаҳо аз насл ба насл, бо ваҳдати истиқлолияти ватани азизамон, бо Паёмҳои Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ғаёлият хоҳад кард.

Оре, бо иқдоми А. Азизов таълимгоҳи намунавии аввалини Литсей №1 бунёд шуд.

**Дастовардҳои илмӣ - заминаи
бунёди литсей №1**

Он мактаби типи нава, ки соли 1988 бо ташаббуси устод А. Азизов ташкил ёфта буд, бо дастгирии Хукумати Вазорати маорифи Тоҷикис-

Тошкент, Самарқанд, Алмаато ва талабагонии синфҳои поёниро ба шаҳрҳои Хучанд, Қайроққум ва Қўқанди Ўзбекистон мебаранд. Интизоми оҳанин, ахлоқи хубу намунавӣ, давомоти пурраи хонандагон, алоқаи мустаҳкамаи волидон, яъне, маҷлисҳои муштараки синфӣ бо фарзандонашон ва дарсҳои ҳисоботи синфҳо ба фанҳои дақиқ дар ҳар як нимсола аз рӯйи ҷадвали дарсӣ аз рӯйи нақшаи кори мудири таълимӣ ва муовини тарбиявӣ мувофиқи барномаи ҳаррӯзаи директор А. Азизов амиқу дақиқкорона санҷида, натиҷаи онҳо дар маҷлисҳои умумӣ баррасӣ мешуданд.

Устод Азизов дар интихоби кадрҳои ин даргоҳи илму маърифат хеле моҳир буданд. Омӯзгорони ҷавон ва боистеъдодро доимо тарбия ва руҳбаланд мекарданд.

Меҳнати устод А. Азизов бо мукофотҳои олии, аз ҷумла, унвони Қорمانди шоистаи Тоҷикистон, Ҷоизаи Президент дар соҳаи маориф, нишони «Аълочии маорифи Иттиҳоди Шӯравӣ», ғолиби нахустини озмуни «Муаллими соли Чумҳурии Тоҷикистон» дар соли 1992, ордени «Нишони фахрӣ» кадрдонӣ гаштааст.

ЯК ДАРСИ ХУБ МАЗМУНИ ЯК АСАРО ДОРАД

онро дар рӯзнома кайд мекарданд.

5. Доир ба мавзӯи нав аз маводи иловагӣ ва аз корхонаҳои истеҳсоли мисолҳои вобаста ба химия, аз ҷумла, фарқи наҳи табиӣ ва наҳи синтетикӣро бо мисолҳои дақиқ мефаҳмонданд.

6. Ба талабагонии синф супориш медоданд, ки маводи иловагӣ ҷустуҷӯ намоянд.

7. Доир ба мавзӯи гузашта ба ҳалли оксидҳо дар тахтаҳои шишагин 10-нафарӣ даъват мешуданд. Ҳар кадоме аз талабаҳо 100-тоӣ формулаи оксиди химиявиро менавиштанд. Ба ҳусни хати яқояки онҳо аҳамият дода, бо ҷалби нишастагӣҳо хатоҳои ислоҳ карда мешуданд.

8. Хангоми дар тахтаи синф навиштани хонандагон муаллим ба аҳли синф муроҷиат карда, бо саволҳои шифоӣ аз онҳо мепурсиданд. Талабагон бо забони адабӣ бояд ҷавоб медоданд, дар акси ҳол баҳояшон паст мешуд.

9. Ҳар як сония ва дақиқаи дарсро хеле самаранок истифода мекунанд. Яъне, 10 нафари аввала навиштаи худро фаҳмонда, 10 нафари навбатӣ дар тахтаи синф оксидҳоро менавиштанду мефаҳмонданд. Ислоҳи хатоҳои муаллим аз талабагонии нишастагӣ мепурсиданд. Ба онҳо ҳам баҳо гузошта мешуд.

10. Ба феврияи иҷрои супоришҳо ва зехни дақиқкоронаи ҳар яки онҳо муаллим баҳо мегузоштанд.

11. Баҳо – маоши имрӯзаи талаба ҳисобида мешавад. Новобаста аз теъдод (30 ё 35 нафар), ҳама барои ҳал кардани мисолу масъала баҳо мегирӣфт.

12. Дар вақти ҳал кардани масъалаҳои кимиёвӣ алоқамандӣ бо фанҳои математика, физика ва моҳияти онҳо муайян мешуд. Барои ин талабаи хушёру зирак баҳои баланд мегирӣфт, албатта.

13. Муаллим эҷодкориро ба талабагон талқин ва ҳиссиёти кунҷковии мустақилонашонро бедор мекарданд.

14. Дар баъзе мавридҳои ҷумлабандӣ дарси химияро бо фанни забони модарӣ ва адабиёт алоқаманд намуда, ҳусни хат ва имло, ҷумласозӣ, лугатҳои кимиёвӣ ва равонии нутқи талабаро таъкид мекарданд.

15. Бо забони адабӣ баён кардани фикрро таъкид карда, аз истифодаи

даш ба рӯзномааш баҳои «5»-ро мегузошт, ин маврид сардори синф рӯзномаҳоро ҷида, ба мизи муаллим мемонд ва ба ҳамаи рӯзномаҳо муаллим имзо мегузоштанд.

20. Агар нафаре рӯзномаи худро ба муаллим пешкаш намекарданд, огоҳ карда мешуданд, ки то дарси оянда худашонро барои баҳои «5» гирӣфтанд омода кунанд.

21. Ҳамеша ҳамаи хонандагонии синф баҳои «5» мегирӣфтанд, зеро воқеан, «як дарси ӯ маънои як асарро дошт».

22. Муаллим Азизов мавзӯҳои алоҳидаашонро аз рӯйи нақшабандӣ дар корхонаҳои саноатӣ ва истеҳсоли низ мегузаронданд. Дар комбинати шир, дар заводи кимиёвӣ, дар собик озмоишгоҳи заводи ГМЗ (гидрометаллургия) бо технология ва коркарди маҳсулоти химиявӣ, бо кормандони мутасаддӣ ба хонандагонии синф тариқи нақл ва дар зиндагӣ қорбасти шудани онҳоро мефаҳмонанд.

23. Аз натиҷаи дарсҳои амалӣ дарси оянда саволу ҷавоби проблемавӣ ташкил намуда, ба ҳар як талабаи синф баҳо мегузоштанд. Барои талабаи ғаёб, ки қисми мушкилии онро пурра мефаҳмонд, дуто «5/5» монда, дар рӯзномааш ба волидайнаш «раҳмат» навишта, имзо мегузоштанд. Ҳавасмандгардонӣ ва руҳбаландкунии омӯзгор шодии бачаҳоро меафзуд.

24. Ҳеч гоҳ аз дарсҳои муаллим Азизов бачаҳо зиқ ё монда намешаванд, чунки ягон дарсашон хушқуволӣ набуда, балки ба ҳозирҷавобӣ, мустақилият, инсондӯстӣ бачаҳоро одат мекунонданд. Ягон сохтакорӣ ё бадбинӣ, хабаркашӣ, беодобӣ дар байни хонандагонии синф дида намешуд. Ҳатто ба либоси мактабии онҳо таваҷҷуҳ мекарданд.

25. Бо волидайнӣ онҳо гоҳҳо бо суҳбатҳои алоҳида ва натиҷаи чорякҳо маҷлисҳо барпо менамуданд, онҳо низ ба устод хурсандияшонро изҳор мекарданд, омӯзгорони фанҳои гуногун ҳам ифтихор доштанд.

26. Устод Азизовро мардум барои дастовардҳои шогирдон, ки дар олимпиадаҳо медалҳои тилло, нуқра ва биринҷӣ мегирӣфтанд, эҳтиром мекарданд.

27. Сирри асосии усули дарсҳои Азизов дар таълиму тарбияи толибилмон саҳтгиру серғалаб ва дар айни

тон дар ҷараёни таълиму тарбия чунин номгузориҳо шудааст:

Литсей №1-и шаҳри Исфараи вилояти Суғд соли 1988 ҳамчун мактаб-интернати омӯзиши амиқи равияи фанҳои химияву математика ташкил шудааст. Соли таҳсили 1991-1992 чун гимназия-интернат, аз соли таҳсили 1992-1993 чун гимназия-коллектив-интернат ва аз соли таҳсили 2001-2002 то соли таҳсили 2006-2007 чун гимназия, аз соли таҳсили 2007-2008 бо номи литсей №1 ғаёлият дорад.

Он дар тӯли 35 соли мавҷудияташ нарасони соҳибистеъдоди ватанамонро дар самти кимиё ва омӯзиши фанҳои дақиқ ҳар сол омода карда, ба донишқадаҳои дохил ва хориҷи кишвар раҳнамун месозад.

Аз соли 1992 то соли 2012 мактабро 1870 нафар хатм намуданд ва аз онҳо 1720 нафар ба донишгоҳҳо дохил шудаанд. Қариб 340 нафар ба мактабҳои олии Федератсияи Россия, Чумҳурии Қазоқистон, Ўзбекистон, Қирғизистон, Эрон, Украина, Туркия, Чин, Беларус ва дигар давлатҳо дохил шудаанд. Толибилмони литсей дар озмунҳои чумҳуриявӣ ғаёлона иштирок менамоянд. Танҳо дар давоми солҳои 1998-2012 дар озмунҳои чумҳуриявӣ 365 ҷойи аввал ва 117 ҷойи ифтихориро ишғол кардаанд. То ин дам дар 29 синфи литсей 904 хонандаи болаёқат дар як баст таҳсилдоранд. Литсей №1 ба ҷомеаи омӯзгорони 70-нафара дар озмуни «Мактаби соли вилоят-2012» беҳтарин доништа шуд.

Соли 2012 дар шаҳри Душанбе олимпиадаи даставӣ аз фанҳои табиӣ-риёзӣ баргузор гардид, ки ҳафт нафар намоёндаи вилояти Суғд медал (3 тилло, 3 нуқра, 1 биринҷӣ) ба даст оварданд. Аз инҳо 5 нафар шогирдонии литсей №1-и шаҳри Исфара буданд: толибилмони литсей №1-и шаҳри Исфара дар озмунҳои байналхалқӣ тавассути шабакаи байналмилалӣ интернет низ ба муваффақиятҳои бузург соҳиб гаштанд. Чунончи, дар давраи сеюми финали озмун ба 19 медали тилло, 6 медали нуқра ва 1 медали биринҷӣ-чамъ ба 26 медал шарафёб гаштаанд. Ҳамчунин, 121 нафар талаба ба гирифтани дипломҳои дараҷаи 1, 2 ва 3-юм сазовор гаштаанд. Ҳар сол бо навбат ғолибони озмунҳоро ба шаҳрҳои

Худидоракунии толибилмон дар дабистон

Дар литсей ҷиҳати мусобикаи синфҳои мувозӣ, дар охири нимсола рӯзи худидоракунии гузаронда мешавад. Ин кори дар аввал осону дар амал хеле мураккаб чунин сурат мегирӣфт:

Ба хонандагонии синфҳои болоӣ чанд рӯз пешакӣ эълон дода мешуд. Як рӯзи худидоракунии синфҳои 10 ва 11-ум, ба онҳое, ки лаёқати далерӣ, эҷодкорӣ доранд, нақшаю раванди вазифаи муҳим, яъне, ба ҷойи муаллим як соат дарс додан, баъзеи онҳо иҷрои вазифаи директор, муовини қисми таълимӣ, муовини қисми тарбиявӣ, муаллими навбатдори яқрӯза дода мешуд. Яке омӯзгори химия, дигаре биология ё информатика ё математика, физика, таърих, география, тарбияи ҷисмонӣ ва ғайра... шуда, як соат дарси ҳақиқии он муаллимро аз рӯйи нақша бо мавзӯи нав мегузоштанд. Дар вақти дарс гузаштани талаба муаллими ҳамон фан дар партаи охир нишаста, ҳар як дақиқаи дарси ин «муаллим»ро мушоҳида карда, ба дафтари менавишт, то ки баъди дарс дар вақти таҳлил бо ин муаллим ҷигуна муваффақ шудан ба қор, муомила бо аҳли синф, фаҳмондани мавзӯи нав ё пурсиши мавзӯҳои гузашта, баҳомонӣ, суханварӣ бо забони адабӣ, ба ҳаяҷон наомадан, баҳои ҳаққонӣ гузоштан ба ҷавоби талаба, мустаҳкам намудани мавзӯи нав, вазифасупорӣ ва ба рӯзнома гузоштан баҳоҳо дар давоми 45 дақиқа фаҳмонад. Баҳои талабаро «муаллим» ба журнали синф нею ба дафтари маҳсули худ, баъди таҳлил баҳои ҳаққониро ба журнали синф худи омӯзгор мегузошт. Бо ин роҳ хеле бузург будани кадрӣ қимати омӯзгорро онҳо дарк мекунанд.

Ҳамин тавр, чехраи воқеӣ ва ғаёлияти Азизов дар дилу дидаи шогирдонанон нақш бастааст.

Абдулҳафиз Азизов дар солҳои охири ғаёлияташон, соли 2019 дар мактаби байналмилалӣ «КОН-ТАКТ», ки дар он дарсҳо бо забонҳои англисӣ, русӣ ва тоҷикӣ ба роҳ монда шудааст, дар шаҳри Исфара вазифаи директории ин таълимгоҳро ба уҳда доштанд.

*Дилбархон ТҶУХТАЕВА,
шаҳри Исфара*

ШИНОХТ

Доимо аз адибон гиламанд будам, аз худ ва то ҷое аз баъзе ҳамкасбон ҳам, ба хотири он ки чехраи омӯзгорро мо дар адабиёт, нашрияҳо ва сахнаҳои театру кино ба он дараҷае ки мебояд, офарида натавонистам. Албатта, гумонам, ин рисолатро Курбоналӣ ба таври хос иҷро кард. Номи Курбоналӣ Раҳимзода дар сархати иттилооти иҷтимоӣ, ки имрӯз яке аз пахлуҳои матбуоти моро инъикос мекунад, қарор дорад.

Курбоналиро имрӯз чун тарғибгари соҳаи маориф, инъикосгари симои омӯзгор ва ҳомии ӯ мешиносанду эътироф мекунад. Дар ӯ чанд чизро дидан мумкин аст, ки дар дигарон нест. Якум, ӯ худ омӯзгор аст ва меонад, ки омӯзгор бояд чӣ гуна бошад, чӣ қореро ба субот расонад, ҳамзамон, ба чӣ ниёз дорад. Дуюм, дар

ЧЕХРАКУШОИ ОМУЗГОРОН

қораш феврият дорад, ҳар мавзӯи муҳимро зуд мебинад ва зуд менависад, кӯтоҳ ва муассир. Сеюм, қаҳрамонҳои ӯ аз тамоми манотиқи кишвар ва аз миёни тамоми кормандони соҳа, аз фаррошу боғбону омӯзгор то олиму академику вазир, онҳоеанд, ки худро пурра ба мактабу маориф бахшидаанд.

Курбоналӣ дар таҳияи мақола ва ҳар гуна иттилооти сахех, посухи суолоти гуногуни аҳли илму маориф дар иртибот бо масоили иҷтимоӣ масъулияти ҷиддӣ эҳсос мекунад. Ӯ дар шабакаҳои иҷтимоӣ ва матбуоти имрӯза аз мушкilotи омӯзгорон ва омилҳои ҳавасмандгардониву кадршиносии онҳо доништа менависад, масъала мегузорад, ҷомеаро ба шинохти омӯзгор ва эҳтироми ӯ водор менамояд. Садои ӯ дар шабакаҳои иҷтимоӣ мавқеи хоси худро пайдо карда тавонистааст. Ӯ бо асолати омӯзгорӣ ва қаламкашии ирсӣ собит карда метавонад, ки қалам дар шароити имрӯза бояд дар роҳи ҳифзи арзишҳои миллӣ, гиромидошти чехраҳои соҳа, собиқадорон ва ҷавонони асил хидмат намояд. Ӯ аз ҳар дастоварди соҳа ба зудӣ ва бо хушнудӣ иттилоъ медиҳад, аз беадолатӣ ва қонуншиканиӣ нороҳат мешавад ва аз озоштагии диёр шукрона мегӯяд.

Курбоналӣ дар муносибат бо ҳамкасбон, ҳамқаламон ва қорбарони шабакаҳои иҷтимоӣ бо дониши расо, қаламу сухани бурро эътибор пайдо кардааст. Ӯ аз дастгирии маънавии қорарфтодагон хастагӣ эҳсос намекунад, балки бо талошу ҷиддият пайи кумак ба эшон мекушад.

Навиштаҳои «Муаллим барои омӯзиши башар аз Офаридгор дастур дорад», «Эҳтироми омӯзгор: аз имон то инсоф», «Танҳо як соат омӯзгор шавед, омӯзгори фарзанди худ» ва дахҳои дигар далели ин гуфтаҳои ӯ. «Мо хеле «фаъл» ҳастем. Фаъоли саҳифаҳои иҷтимоӣ, яъне ФЕЙСБУК-ро мегӯям, - менависад ӯ. - Ҳама дар ҳолати ҷангӣ қарор дорад. Ҷанг бо ОМУЗГОР. Яъне, омӯзгорро танқид намоёнд, дарав ба ҳучум мегузарем, шарҳ менависем, танқид менамоем, ҳама чизро дар ҳаққи омӯзгор мегӯем менависем...»

Майдони иттилооти кунунӣ ба чунин ашхос ниёзи бештар дорад. Узви Иттифоқи журналистони Тоҷикистон

Курбоналӣ Раҳимзода имрӯз дар вазифаи сардори раёсати қор бо кадрҳо, ташкилӣ ва қоргузори Иттифоқи касабҳои қормандони маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият мекунад.

Дар Рӯзи омӯзгор бояд барои чунин ашхос чизе гуфт, зеро ин гурӯҳ хуб мебуданд, ки суханшиносон ҳақанд: тақдирӣ насли миллат бар зиммаи ӯ бор аст, номи муаллим аз фалак ҳам баланд аст, ҳар ки устод надорад, қораш бебунёд аст, бе устод муътабар шудан ғайримумкин аст ва ба таъкиди Қамолитдини Биноӣ:

**Ҳаққи устод аз падар беш аст
В-аз падар устод дар пеш аст.
Ғар падар аз ҳаёт баҳра диҳад,
Устод аз наҷот баҳра диҳад.**

Ба Курбоналӣ ва ҳар нафар, ки дар ҳаққи омӯзгорон сухани хайре мегӯяд, ҳазорон таҳсин бояд гуфт. Зеро чунин ашхос «Ба гулзори ҳаёт аз баҳри худ не, барои дигарон мешуқуфанд.»

Саиди ФАЗЛ, «Омӯзгор»

БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

УСТОДОНРО ЭҲТИРОМ БОЯД КАРД

Омӯзгорӣ пешаест, ки ояндаи ҷомеаи моро муайян мекунад. Яке аз вазифаҳои муҳимтарини омӯзгор ташаккули шахсият мебошад. Маҳз бо шарофати омӯзгор бисёре аз ҷавонон дар зиндагӣ роҳи худро пайдо мекунад. Омӯзгор на танҳо дар таълим, балки дар тарбияи мо, насли наврас, низ саҳми беноза мегузорад. Омӯзгор моро ба қорҳои бузург руҳбаланд ва роҳбаландӣ мекунад. Ба мо нишон медиҳад, ки чӣ тавр одамони хуб бошем ва ҳатто вақте ки ба мо душвор аст, омӯхтанро давом диҳем. Моро ташвиқ мекунад, ки худамон фикр кунем ва ояндасози оқилу эҷодқор бошем.

Аввалан, ҳамчун хонанда ман ҳаминро дарк кардам, ки омӯзгорон ба ҳаёти мо таъсири амиқ мегузоранд. Он чизе, ки ман дар қорҳои муаллимон бештар қадр мекунам, садоқати онҳо барои кумак ба муваффақияти мост. Онҳо соатҳои бешуморро барои омода кардани дарсҳо, баҳогузорӣ кардани супоришҳо ва пешниҳоди фикру мулоҳизаҳо сарф мекунад, то ин ки мо рӯз то рӯз як чизи нав

омӯзем.

Ман худ дар оилаи омӯзгор ба дунё омадам. Модари ман омӯзгор мебошад ва ман аз ин мефаҳрам. Ӯ дар яке аз литсейҳои бонуфузи кишвар дарс медиҳад. Ман низ муҳассили литсейӣ мазкур мебошам. Модарам омӯзгори зах-

маткаш ва меҳрубон аст. Ҳамарӯза мебинам, ки ӯ чӣ гуна бо шогирдонӣ ҳеш самимона муносибат мекунад. Агар рӯзе хонанда ба мактаб наояд ё ин ки дер монад, ӯ дарҳол ба волидонаш занг зада, аз ҳолаш пурсон мешавад. Ман на танҳо бо модарам, балки бо ҳамаи омӯзгорони мактабамон мефаҳрам.

Ман аз синфи якум то сеум дар мактаби миёна таҳсил кардам. Ҳоло бошад, дар литсей барои хонандагони болаёқати равияи иқтисодӣ дар шаҳри Душанбе таҳсил карда истодаам. Ҳангоми таҳсил пайхас кардам, ки литсей аз мактабҳои миёна ба қуллӣ фарқ дорад. Дарсҳо дар литсей бо усулҳои наву замонавӣ мегузаранд, ки ин ба хонандаи имрӯз шавқу завқи хонданро бедор мекунад.

Пешвои миллат низ заҳмати омӯзгорро дар таълиму тарбияи насли наврас ба назар гирифта, меҳонад нақши омӯзгорро дар ҷомеаи баланд бардоранд ва мо низ бояд қадри омӯзгорро донем, чунки ояндаи халқу миллат дар дасти омӯзгор аст. Беэҳтиромӣ нисбат ба омӯзгор, ки дар ҷомеаи имрӯз аз тарафи баъзе афрод ба назар мерасад, боиси таассуф мебошад.

Дар литсейии мо омӯзгорон хонандагонро ба ҳар гуна озмунҳо ҷалб ва тайёр менамоянд, хонандагон бошанд, бо ишғол кардани ҷойҳои намоён бармегарданд, ки ин натиҷаи заҳмати омӯзгор мебошад.

Албатта, вақте ки дарс шавқовар бошад, хонанда боз ҳам сарӣю кӯшиши зиёд баҳри хондан мекунад. Ба ғайр аз бозихо, омӯзгорон бо мо ҳафтаҳои фаннии қолибро омода мекунад. Дар ҳафтаҳои фаннии хонандагон дар ҷамъомади пагоҳирӯзӣ

суханҳо ва далелҳои қолибро ба маълумоти дигар хонандагон мерасонанд. Дар байни дарсҳо бошад, рӯзномаи деворӣ, бозихо, таҷрибаҳои доир ба он фанро тайёр намуда, пешкаши муаллимон ва хонандагон мегардонанд. Боз дар литсей дар як сол як бор хонандагон ҳамроҳи муаллимон ба «Намоиши илмӣ» омодагӣ мекунанд. Ҳар як хонанда ба назди муаллими фаннии интихобкардаи худ рафта, бо рӯзномаҳои деворӣ, озмоиш ва маълумотҳои оид ба лоиҳаҳои омодакардаи худ тайёрӣ дида, он ҳамаро ба намоиш мегузоранд. Баъдан волидон ҳамин хонандагон омада, ба лоиҳаҳои хонандагон баҳогузорӣ мекунад. Ҳамаи ин кӯшишҳои омӯзгорон барои баланд бардоштани савияи дониши хонанда ва ҳавасманд намудани онҳо ба таҳсил мебошад.

Хулоса, муаллим ҳамеша кӯшиш менамояд, ки шогирди қуберо барои ҷомеа ба воя расонад. Барои ин ӯ чӣ қадар нури ҷашмонашро аз даст медиҳад, мӯйи сарашро сафед мекунад, вале боре ҳам шикаят накарда, ба қори худ содиқ менамояд. Пас мо-шогирдонро мебошад, заҳматҳои устодонро пос дорем ва қорҳоеро ба сомон расонем, ки устодон бо мо бифаҳранд. Вақте ки мо мактабро хатм мекунем ва ба қуллаҳои баланд мерасем, ҳеҷ гоҳ набояд фаромӯш кунем, ки ин ҳама аз заҳмати устодон аст. Бояд ёдовар шуд, ки ягон қору амал, ягон пешравии афзалият, ягон бурду дастовард бе заҳмат, бе машаққати кадршиносии устод ба авҷи аъло намерасад.

*Нозанин АШҶУРОВА,
хонандаи синфи 10-и
литсей барои хонандагони
болаёқати равияи иқтисодӣ
дар шаҳри Душанбе*

РАВШАНИБАХШИ РОҲИ ЗИНДАГӢ

Аз қадим бузургони илму адаб ба омӯзгор эҳтироми хоса доштаанду дар мавриди зарурат ба ин шахсияти беназир муроҷиат мекардаанд.

Ман ба омӯзгорам Аниса Ҳайдарова ифтихор мекунам, зеро ӯ модари ман ва модари ҳазорон шогирди дигар мебошад.

Модарам дар оилаи омӯзгор ба дунё омадааст. Баъди хатми мактаб дар ҳамон мактаб фаъолияти қориро аз китобхона оғоз намуда, дар раванди фаъолият (соли 1985) ба Донишкадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи Мирзо Турсунзода дохил шуда, ин таълимгоҳро соли 1990 бо ихтисоси китобхонашиносӣ ва библиография хатм намудааст. Соли 1997 дар синфҳои ибтидоӣ дарс додааст. Аз соли 2004 инҷониб аз фанни забону адабиёти тоҷик дарс медиҳад.

Дар мактаб якҷанд сол мудирӣ кабинети забон ва адабиёти тоҷик ва роҳбари иттиҳодияи методӣ буд. Якҷанд шеърӣ шогирдонаш дар маҷаллаи «Маорифи Ҳисор» нашр гаштааст.

Муаллим равшангари дилҳо ва ҳидоятгари роҳи рост дар зиндагӣ мебошад. Агар он заҳматҳои устод намебуд, ҳама аз илму дониш дур мемонду дунё тираву тор мегашт. Муаллим касби пурифтихор, бошариф ва соҳибрисолат аст.

Он ҷое, ки муаллим қадам мегузорад, эҳсос карда мешавад, ки пешорӯи ӯ дастаи нур равон аст. Ин нур нури хирад, нури маърифат, нури дониш, нури солимии тафаккур аст. Муаллим ғарқи дарёи дониш, муаллим ғарқи анбуҳи китоб, муаллим ҳамқадаму ҳамнафаси қаламу дафтари китоб аст. Муаллим кӯшиш ба ҳарч медиҳад ва солҳои тӯлонӣ меомӯзад, то насли созандаву бунёдқорро ба воя расонад.

Сарчашмаи ҳамаи хушиҳо, ободии ҳамаи мафҳилҳо, бузург гардондани ҳама шогирдонӣ барқамол

маҳз аз меҳнати омӯзгорон мебошад. Омӯзгор вазифаи ниҳоят душворро ба зимма гирифта, дар зиндагии пур аз розу ниёз тифли инсониятро тарбия менамояд, илм меомӯзонад, ки ин қори осон нест. Омӯзгорӣ касби пуршараф аст ва омӯзгор қасест, ки ҳамеша дар ҷустуҷӯю навоарист. Осон нест аз тифле, ки аз олами маънӣ хабаре надорад, олиме сохтан.

Муаллим барои тарбия ёфтани ба қамол расондан ва бузург гаштани ҳар як шогирдаш кӯшиши беандоза мекунад. Зеро шогирди хуб ифтихори омӯзгор мегардад. Омӯзгор равшанбахши роҳи зиндагист. Бехуда омӯзгорро шаъби базми ақлҳо нагуфтаанд.

Омӯзгор сайқалдеҳи ақлу заковат, шоҳгуле дар боғи миллат. «Қори омӯзгорро осон нагир! Зеро дар дастгоҳи қорӣ ӯ ҷубу оҳан не, балки одам сайқал меёбад».

**Устод агар набошад, ақле ба сар набошад,
Дар боғи зиндагонӣ, гарди самар набошад.**

*Сорбон АЛИМОВ,
ассистенти кафедраи информатикаи Донишгоҳи
давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон*

БА ОЗМУНИ «ОМУЌГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

«Модарам нақл карданд, ки хангоми хонандаи мактаби миёна будан ба онҳо омӯзгори немисзабон дарс меодааст. Он кас забони олмониро бо шавқу рағбати зиёд маҳз аз ҳама омӯзгор омӯхтаанд. Ман низ ба калимаву ибораҳо, ки модарам бо немисӣ талаффуз мекарданд, гӯш меодам ва охира - охира ба ин забон меҳр бастаму онро аз бар намудам», - иброз дошт бону Биби-калон.

миёна оғоз намудааст. Сипас, солҳои 1990-2015 дар Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи Бобочон Ғафуров ба ҳайси омӯзгор, саромӯзгор, дотсенти кафедраи забони олмонӣ, мудир кафедраи методикаи таълими забони хоричӣ, муовини декан оид ба тарбия ва оид ба илм кор карда, дар баробари ин, ба ҳайси раваншнос бо созмонҳои бонуфузи байналмилали ҳамкорӣ менамуд.

Муаллифи зиёда аз 30 мақолаи илмӣ

кор, саховатманд, масъулиятноканду мураббатноканд (pünktlichkeit) риоя мекунанд. Тибқи қарордод, бо як гурӯҳ забондонҳо меҳмони олмонӣ шудем. Бояд мамамон дар вақти муайяншуда дар маконе чамъ шуда, ба тамошои шаҳри дигари ин давлат мерафтем. Нафаре аз гурӯҳ андаке қафо монд ва хангоме ки дар автобусҳо аллакай ҷойгир шуда будем, ҳозир шуд. Аммо ронандаи олмонӣ ҳарчанд «меҳмони бе-

дар бар менамудем. Дар кишвари чангзада шароити зиндагии мардум ниҳоят вазнин аст. Гурӯҳ - гурӯҳи мардум дар назди мағозаҳо чамъ омада, аз хоричиён садақа меурсиданд. Дар кӯчаҳо озодона сайру гашт кардан ғайримқон аст.

Маҳз дар ин мулкӣ чангзада хушёр гаштем. Аз оромиву субот, ободии диёр, Душанбеи гулбоғ, аз ғамхориву меҳрубониҳои Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ёд овардем. Аз умқи

Бибикалон Камолова: «ХОКИ ТОҶИКИСТОН БАРОЯМ МУҚАДДАС АСТ»

Айёми наврасӣ, духтараки донову заки бо баҳои хубу аъло хонда, дар баробари ин, бо тавсияву роҳнамоии падар китобҳои бадеӣ ва маҷаллаву рӯномаҳо муталиа менамуд. Рӯзе хангоми хондани мақолае дар маҷаллаи «Занони Тоҷикистон» (ҳазира «Фирӯза») назараш ба сурати муфаттишбонуи зебо, ки дар бар либоси нисомӣ дошт, афтод ва аз ҳама лаҳза меҳри ин касб дар дилаш маъво гирифт. Мутаассифона, ӯ ба орзуи худ нарасид. Пас аз хатми мактаби миёна, бо исроии падару модар, соли 1976 ҳуҷҷатхояшро ба факултети забонҳои хоричии Институти педагогии Ленинобод ба номи Киров (ҳоло ДДХ ба номи академик Б. Ғафуров) супурд.

Дар донишгоҳ аз омӯзгорони донишманду серталаб, мутаассисони соҳа сабақ мегирифт. Ин ҷо сатҳи забондонӣ-иш тақмил ва касби омӯзгори писандаш афтод. Донишгоҳро бо ихтисоси омӯзгори забони олмонӣ хатм кард. Ихтисоси дуюм - филолог - муаллими забон ва адабиёти тоҷикро низ дар ҳамаи донишгоҳ соли 1988 соҳиб гашт.

Фаъолияти меҳнатнашро Бибикалон Камолова ба ҳайси омӯзгори мактаби

ва илмӣ - публицистӣ дар самти методикаи таълими забони олмонӣ, 3 дастури методӣ ва 3 китоби дарсӣ мебошад. Соли 2013 рисолаи илмиашро дар мавзӯи «Вижаҳои педагогии ташаккули омодагии омӯзгори оянда дар тестгузаронӣ дар макотиби олий» бо роҳбарии доктори илмҳои педагогӣ, профессор Озод Исмолов дифоъ кард.

Солҳои 2015-2016 дар Академияи таҳсилоти Тоҷикистон ба ҳайси мудирӣ шӯбаи фанҳои ҷомеашиносӣ фаъолият намуд.

Аз соли 2017 мавсуф дар Донишқандаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улугзода ба сифати муовини декан оид ба илм, сипас ҳамчун мудир ва дотсенти кафедраи забонҳои романӣ - германӣ ба фаъолият пардохт.

Аввалин бор Бибикалон Камолова соли 1994 барои гузаштан аз курси махсуси забони олмонӣ озими яке аз давлатҳои бузурги Аврупо - Олмон гардид. Он ҷо бо методҳои стандарти ҷаҳонии таълими забони хоричӣ шинос шуд ва омӯхтаҳои дар Тоҷикистон дар амал татбиқ намуд.

- Олмониҳо ошкорбаён, мушоҳида-

масъулиятро» дид, автобусро боз надошт ва мо ба роҳ даромадем. Ин воқеа сабаке буд баҳри аҳли гурӯҳ.

Аз давлати Олмон меҳмонони зиёде ба Тоҷикистон ташриф меоранд. Бо урфу одат, расму оин ва анъанаҳои мардуми тоҷик аз наздик ошно гашта, осорхона ва мавзӯҳои таърихиро тамошо мекунанд. Аз ниёгону асосати миллии тоҷикон пурсон мешаванд. Аз меҳмоннавозӣ, хоксории мардуми мо хушашон меояд. Мафтуни табиати нотакрору сеҳрофари диёр мешаванд.

Муаллима дергоҳ орзуи сафари давлатҳои форсизабонро дар дил мепарварид. Соли 2014 орзуаш амали гашт бо сафари корӣ ба Афғонистон рафт. ӯ меғӯяд: «Гурӯҳи кории моро дар шаҳри Кобул дар меҳмонхонаи панҷситорадор масқун намуданд.

Шарту шароити зист дар меҳмонхона мисли давлатҳои пешрафтаи Аврупо буд. Аммо аҷиб, ки пардаи тирезаҳо ро намудан манӯв буд. Сӯроҳии хурдиро дид, аз он ба берун нигаристам. Гирду атроф пур аз нисомӣҳои силоҳбадаст. Ҳангоми аз як мавзӯ ба мавзӯи дигар рафтан либосҳои махсуси тирногузар

дил меғӯям, ки хоки Тоҷикистон муқаддас аст. Ба қавли Шоирӣ халқи Тоҷикистон, устод Мирзо Турсунзода:

Чун ниҳодам пон худро бар сари хоки Ватан,

Борҳо бӯсидам аз рухсоран поки Ватан.

Ман низ бо ашқи шодӣ баъди бозгашт хоки Тоҷикистони азизамро бӯса задам».

Муаллима ошиқи зиндагиву зебоист. Шохоби илҳомаш аз дарёи эҷодиёти бузургони назми дарӣ об мегирад.

Муаллима Бибикалон Камолова рисолати аввалини занро дар модар будан ва тарбияи дурусти фарзандон меонад. Оиладор асту соҳиби се фарзанд ва се набераи дӯстӣ. Фарзанди аввалинаш, меваи ширини умрашро, ки дар шаҳри азими Москва ба дунё омадааст, Ситора ном гузошт, ки имрӯз ӯ дар роҳи таълиму тарбияи фарзандони халқу миллат идомабархши касби модар аст.

Шаҳноз АҲМАДЗОДА,
корманди Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методии Вазорати маориф ва илм

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий - Пешвои миллат, Президентӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни Паёми хеш ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон чунин таъкид намуда буданд: «... ояндаи миллат аз фаъолияти омӯзгор ва рушди илму маориф вобастагии зиёд дорад. Дар хотир бояд дошт, ки танҳо миллати босавод метавонад насли соҳибмаърифату донишманд ва кадрҳои арзандаро ба воя расонад, пеш равад ва дар ҷомеаи мутамаддин мақоми арзандаи худро пайдо намояд».

Чунин масъалагузориҳо ба яке аз муҳимтарин вазифаҳои омода намудани омӯзгори замони нав тааллуқ дорад. Дар маорифи муосир беш аз пеш равшан мегардад, ки бе дигаргунии куллии шуури касбии омӯзгорон таълими дигар кардан имконнопазир аст. Ва баръакс, дигаргуниҳои шуури касбии коллективи омӯзгорон бояд бо дигаргуниҳои куллии системаи тақрири таълимӣ кадрҳои педагогӣ ва тағйир ёфтани муносибати ҳамаи табақаҳои ҷамъият ба синфи омӯзгор алоқаи зич дошта бошанд. Аммо нахуст, бояд сиёсати миллӣ оид ба тарбияи насли нави омӯзгорони дорони шуури дигар, арзишҳои гуногун ва қобилиятҳои касбӣ бо мақсади ба вучуд овардани ҷомеаи нави омӯзгорон ҳамчун элитаи нави иҷтимоӣ таҳия намуд.

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар яке аз суҳбати худ масъалаи баланд бардоштани сатҳу сифати таълими аввалиндараҷа шуморида, таъкид кардаанд: «Роҳбарону кормандони соҳаи маорифро зарур аст, ки назорати азхудкунии донишҳои замонавиро пурзӯр гардонид, наврастону ҷавондорро ба муталиаи

ОМУЌГОРИ ЗАМОНИ МУОСИР

китобҳои бадеиву илмӣ ташвиқ намоянд, қобилияти эҷодии онҳоро тақвият бахшанд ва ба таълими фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ таваҷҷуҳи бештар зоҳир намоянд».

Фаъолияти омӯзгори замони ояндаро ба тарзи зайл метавон

рушди худшиносии онҳо гардад. Бо истифода аз захираҳои таҳайюлотӣ қўдакону навраст, сифатҳои меҳнатдӯстӣ, кунҷқовӣ, мустақилият ва дастгирии ҳамдигарии ҳамсолон ва дигар шахсони дар ин раванд иштироккунанда хонандагонро

вон пешниҳод намуд:

Омӯзгори замони нав дарк мекунад, ки таърих барои ҳар як насли наврас - мактаббачагон уфқҳо ва имкониятҳои нав мекушояд. Майлу рағбат ва истеъдоди табиӣ мактаббачагонро муайян карда метавонад ва дар ин асос, миёни онҳо озмуну бозихҳои гуногунро меғузаронад. Пеш аз ҳама, дорони маърифати ҳуқуқӣ буда, қонуно кондаҳои педагогика ва психология қўдакону ҷавондорро хуб меонад. Бо истифода аз таҷрибаи педагогии худ, ба рафтору қомеби хонандагон баҳодиҳии адолатонаро пеша мекунад. Ба ҳолатҳои аз меъёр зиёд баҳо додани дониши мактаббачагон роҳ намендиҳад, чунки ин метавонад боиси дилсардӣ ва майл надоштан ба

барои расидан ба ҳадафи гузошташуда равона карда метавонад. Доимо кўшиш ба ҳарч меҳнатдӯстӣ, ки барномаи таълимӣро назорат карда, дар ҳамаи асос ба усулу технологияи таълим ислохотҳо ва пешниҳодҳои нав дарорад. Технологияҳои нави педагогиро қорӣ карда, имкон меҳнатдӯстӣ, ки рақобат миёни хонандагон инкишоф ёбад, аммо омилҳои ҳасад нисбат ба ҳамдигар бартараф карда шаванд. Ҳангоми гузаронидани дарсҳо фазои эҷодии ҳамкорӣ педагогиро ба вучуд меорад, ки дар ин замина, метавонад барномаҳои рақобатӣ барои қонъ гардонидани майлу қобилияти хонандагон хангоми ҳалли масъалаҳои фароғатии гурӯҳӣ ё инфиродӣ аз фанни таҳқиқшаванда татбиқ карда шаванд.

Ҳангоми мошират ба хонандагон фишор наоварда, балки бо усули мувоҳида тасодуфӣ, ғайримачбури суҳбат мекунад ва моҳирона онҳоро ба тафаккури мустақилона ва таҳияи тақлифҳо равона мекунад. Хуб дарк мекунад, ки меъёри асосии омӯзиши қонунҳои тарбия рафтору равобӣ ӯ бо дигарон аст. Доимо ба худомӯзӣ, омӯзиши забонҳои хоричӣ, тақмили сифатҳои касбӣ, тафаккури тағйирёбанда ва тақмили технологияҳои таълимии инкишофёбанда аҳамият дода, ба ташаккули IQ - intelligence quotient, яъне, арзёбии микдорӣ сатҳи зеҳнии худ машғул аст.

Инчунин, модели хонандаи асри 21-ро аз нигоҳи татбиқи 2020-2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» метавонем бо тарзи зерин пешкаш намоем:

Хонандаи асри 21 доимо ба объектҳои дониши ба ӯ номаълум таваҷҷуҳ зоҳир мекунад, бе ишора ё маслиҳати шахсони дигар ба худ дўст ва одамони ҳамфикро интиҳоб менамояд. Китобу дафтар ва дигар лавозимоти хонишноро эҳтиёткорона истифода ва идора мекунад. Пайваста аз санҷишҳои тестӣ, таърифҳои муосирӣ роҳнамоии касбӣ ва муайян кардани сатҳи IQ - intelligence quotient, яъне арзёбии микдорӣ сатҳи зеҳнии худ меғузарад. Меҳнати омӯзгоронро эҳтиром мекунад ва аз кумақ ба ҳамсолонаш даст наметаронад. Касби ояндаи худро бошуурона интиҳоб мекунад ва барои гирифтани маълумот дар ин мавзӯ пайваста шавқу ҳавас дорад. Ба волидайн хеш ва пиронсолон бо эҳтиром муноси-

бат намуда, кўшиш ба ҳарч меҳнатдӯстӣ, ки ба онҳо кумақ расонад. Варзишно дўст медорад ва маҳорати худро дар шохмот инкишоф меҳнатдӯстӣ. Мақсаду идеалҳои ҳаётиро интиҳоб мекунад ва баҳри онҳо саъю кўшиш менамояд. Вобаста ба марҳалаҳои гузаридани синну сол ӯ заводи эстетикӣ ва услуби либоспўшии худро дорад.

Дар зимн барои баланд бардоштани сифати таълими дар муассисаҳои таълими «савганди омӯзгор»-ро аз лиҳози арзишҳои, ки Сукрот ба онҳо ишора намудааст, меҳнатдӯстӣ рақамзанӣ намоям. Чунонки Сукрот қайд намудааст, омӯзгор ба номи шоғирд ва барои тамаддуни башариат бояд чунин савганд ёд кунад:

1. Эҳтиром ба шахсияти шоғирдаро новобаста аз синну соли ба балоғатрасии ӯ ба ҷо меорам;

2. Худро масъули саломатии ҷисмонӣ ва ахлоқии шоғирдон меонам;

3. Истеъдоди азалии шоғирдаро ба манфиати ӯ ва атрофиёнаш тақвият мебахшам;

4. Иродаи мустақамми шоғирдаро нашикаста, дар ҳама ҳолат ба дастгирии ӯ омода мебошам;

5. Роҳи шинохти оламро ба ӯ нишон меҳнатдӯстӣ;

6. ӯро дар ҳолати бесаводӣ ва ноумедӣ намеғузорам;

7. Роҳи расидан ба олами зебоӣ ва хушбахтиро нишон меҳнатдӯстӣ ва дар тафаккури ӯ эҳсоси беҳшавиро бедор месозам;

8. ӯро ба талоши ҳақиқат ва таҳаммули ғалатҳо раҳнамун месозам.

Шаҳло МУРОДОВА,
и.в. дотсенти кафедраи технологияи информатсионӣ ва коммуникатсионӣ ДДОТ ба номи Садриддин Айни

БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

СУХБАТИ ҶОНПАРВАРИ
ОМУЗГОР

Муаллим, омӯзгор вожаҳоеанд, ки барои ҳар яки мо ошно. Дар ин калимаҳои бузург омӯзандаи илму дониш, фарҳангу адаб ва оинаи миллат таҷассум меёбад. Муаллимиро имрӯз метавонем ба равшангариҳои шоғирдон ташбеҳ диҳем, нуре, ки ҷашмони онҳоро равшанӣ мебахшад, оламо мунаввар ва мушкили ҳамаро осон мегардонад.

Муаллим шахси барумандест, ки аз хурдӣ инсонро илму адаб омӯхта, ба воқеа мерасонад. Ӯ бузургшакст, ки дар баробари волидон мунису ғамхор мебошад. Сарчашмаи ҳамаи хушиҳо, ободии ҳамаи маҳфилҳо, бузург гардидани ҳамаи шоғир-

дони баркамол маҳз ба ғаёлияти омӯзгорон вобаста аст. Омӯзгорӣ касби ниҳоят душвор, вале пуршараф аст. Муаллим ба қавли бузургон муҳандиси руҳи инсон аст. Тавре ки муҳандис нақши навро таҳия мекунад, муаллим низ аз рӯзи аввал ба шоғирдон адаб меомӯзад ва онҳоро ба ҳаёти солими оянда омода месозад. Муаллимиро оинаи халқ мегӯянд. Оинае, ки ба он нигариста, камбудиву нуқсонҳоро баргараф мекунад. Яъне, омӯзгор ибратомӯзест, ки ҳар калому ҳар нигоҳу ҳар қадамаш саропо панд мебошад.

Даме, ки устод шоғирди ба ҷон парвардашро рӯи коре мебинад, беҳтиёр мефаҳрад, ки нахли парвардаш самар дода аст. Даме, ки шоғирд шахси обрӯманд мегардад, аввалиндарача номи муаллимиро мегирад ва аз ӯ розист, ки роҳнамои хидоятгараш буд.

**Расад ҷон бар лаби бечора устод,
Ки ҳарфери ба шоғирдаш диҳад ёд.**

Дарвоқеъ, муаллим шахсиятест, роҳнамои хидояткунанда, мунису ғамхор, дӯсти бегаразу ислоҳкори норасоиву нуқсонҳои инсон. Муаллим таҷассумгари ростию наққорист, ки машхуртарин бузургони рӯи оламо навиштану хондан ва гуфтору рафтори дуруст омӯхтааст.

**Раҳматулло АҲМЕДОВ,
хонандаи синфи 10-и мактаби №14-и
шаҳри Исфара**

Аз вақте ки ман мактабро хатм кардам, расо бисту шаш сол гузаштааст. Ҳама омӯзгорон лоиқи таҳсину офаринанд ва яке аз онҳо Аслам Қаҳҳоров бисёр ҳам шахси меҳрубону фурутан ва дар навбати худ, саҳтиру серталаб буданд. Устод солҳои сол сарвари дабистонро бар дӯш доштанд.

Устодро дар ин ду давра чандин дафъа бо медалу ифтихорномаҳо сарфароз гардониданд буданд. Панду насихатҳои омӯзгорони мо хатто дар зиндагии ҳамаҷузъаи сармашқи корамон шуд. Муаллим на танҳо дарс мегуфтанд, балки дарси зиндагиро низ ба мо меомӯхтанд. Ба саволҳои талабагон пурра ҷавоб гуфта, дар дохили мавзӯ ба ҳар як талаба бо забони хонанда дарс мефаҳмонданд. Шояд шоғирдоне ҳастанд, бо устодоне, ки дар озмунҳои ҷумҳуриявии солҳои охир иштирок мекунад, ифтихордоранд, лекин ман бовар дорам, ки агар ин озмунҳо дар даврони мо мегузаштанд, муаллими замони мо низ иштирок карда, ҷойҳои сазоворро соҳиб мешуданд. Солҳои таҳсилоти мо солҳои вазнин буд, бечора омӯзгорон панҷ моҳи шаш моҳ бе музди меҳнат дарс мегуфтанд. Ҳангоми ҷанги шаҳрвандӣ ҳуди муаллим Қаҳҳоров синнашон аз нафақа гузаштаву барои он ки муаллим намерасид, то аз по афтодан «талабаҳо бесавод намонанд» гуфта, дарс гуфтанд. Хонаи муаллим аз хонаи мо каме болотар, дар теппачае ҷо гирифта, сахти ҳавлиашон бо гулҳои

Он вақт тахминан дар синфи чор ё панҷ мехондам. Дар партаи аз ҳама қабил синф ҷоям буд. Касе ба ман кор надошт. Ба касе кор надоштам. Садои зангро мешунидам, берун мебаромаму бо садои занг ба дарс мебаромадам. Беодоб набудам. Аълоҷӣ ҳам набудам. Худам будаму ҳаёлам. Дар шафатам писаре менишаст, ки номаш Ҷамшед буд. Ӯ бачаи миёнақадри фарбеҳаке буд ва каллаи калоне дошт. Сараш мисли тӯпи футбол, лекин ҷашмони ҷун олу сиёҳу калон-калон ва бинияш пучук буд. Рухсороҳояш ҷун кулчаи аз танӯр нав кандагӣ барин ялаққос зада медураҳшиданд. Мӯйҳои сикси ҷайрамонанд дошт. Гуё дар сараш жола борида бошад ё шаби софи ситоразор барин қатра-қатра, ҳар ҷо-ҳар ҷо мӯй набуд. Яъне, Ҷамшед кал буд. Аз ин рӯ, ӯро кали Ҷамшед мегуфтанд. Калҳо бисёр зирак, доно ва хиллагар мешаванду фиребгар. Аммо Ҷамшед бачаи вазнин буд. Касеро фанд намекард. Ба касе кор надошт. Ба қавле, мисли гӯсфанд пакар метофт дар назар. Ман бо ӯ зик намешудам. Ӯ накли кинофилм ё латифаеро нағз медид. Аз нақлаш ман ҳаловат мебардам. Ҷунон бо ишораи ҷашму абру ва лаҳни зебо накл мекард, ки гуё ӯ дар кино ҳамроҳи қаҳрамон нақш офарида бошад. Гоҳо моро хайрон ва гоҳо хуб механдонд. Боре мисли ӯ тақдидан ман ҳам хостам филмеро накл кунам. Бо ҳавас то нимаи гуфтаму боқиро фаромӯш кардам. Ҷамшед маро бо диққат гӯш мекард. Саросема «конетс филм, поёни филм»- гуфтаму хомӯш гардидам. Лаҳзае пас ҳарду хуб хандидем. Дарси адабиётро муаллим Раҳматов таълим медод. Раҳматов роҳбари мактаб буд. Аз ин рӯ, ӯ бештар ба дарс дер мебаромад. Ё тамоман набуд. Ба ҷояш ягон муаллим моро ҳап мебаронд. Раҳимов як марди қадбаланди бовикор буд. Ӯ чӣ мегуфт? Фақат хангоми гап задан шимашро тез-тез болго мекард. Шимаш тасма дошт. Ё бо нӯги ангушти ишоратӣ биниашро молиш дода, «фиҳ» мекашид. Ман бошам, ҳаёлан ба ӯ ҷомаю саллаи бобои Рӯдакиро мепӯшондам. Ба дасташ асо меодаму ришу мӯйлабашро низ фаромӯш намекардам. Дар пешам устод Рӯдакӣ зинда мешуду ба ман шеър мегуфт:

**То ҷаҳон буд аз сари одам
фароз,
Кас набуд аз роҳи дониш
бениёз.
Ҳаёлан тасаввур мекардаму ба**

садбарг хеле зебову назаррабо буд. Дар рӯ ба рӯи ҳавлиашон масҷиди «Мулло Мухтор», (масҷиди бо-бояшон) ҷой гирифта буд. Боре ёд дорам қадоме аз ҳамсоёҳо:

-Муаллим, хонаатон рӯ ба рӯи масҷид, шарм намедоред, ки ба масҷид намеоед, - гуфта таъна зад.
-Агар ман ба масҷид равам, бояд аз он имоме, ки шуморо имомӣ мекунад, як қадм пеш истам, - гуён ҷавоби дандоншикан доданд. Мард сарашро ҳам карду дигар чизе нагуфт. Боре аз падарам таърихи пайдоиши ин масҷидро пурсида будам. Гуфтанд:

НОМИ НЕК ЁДГОРИ ЁСТ

-Солҳои пеш аз инкилоб солҳои бисёр ҳам вазнин, солҳое, ки одамизод на қадр дошту на қиммат, бо ӯ камбағал, ғулому ғуломдорӣ, як нафар духтарро ҳамчун каниз ба амири Бухоро, ки ба меҳмонӣ ба ин шаҳрак омада буд, пешкаш мекунад. Пас аз чанд вақт амири Бухоро ба каниздухтар як миқдор тиллову танга мегузорад ва ба пойтахташ бармегардад. Каниздухтар бисёр ҳам духтари ҳунарманд будааст. Бо ҷиякдӯзӣ зиндагашро пеш бурда, фарзандашро калон мекунад ва тамоми тиллову тангари барои бинои ин масҷид сарф мекунад. Масҷидро бо сардории Мулло Мухтор, ки як фарди донишманд ва босаводу бообрӯ буданд, бунёд карданд ва

дарунаки дил механдидам. Боре муаллим Раҳматов ҷун анъана дертар ба дарс даромад. Дар дасташ рӯзномаи «Пионери Тоҷикистон» буд. Дар он вақт хонандагон ба рӯзномаи «Пионери Тоҷикистон» ва маҷаллаи «Машғал» обуна шуда, саривақт онҳоро мегирифтанд. Муаллим рӯзномаро нишон дода, ба гап сар кард:
-Дар мактаби мо ягон талабаи зинда нест, мегӯӣ, вақт тамом кар-

САБАҚИ УСТОД

диян. На хонданай, на дарс тайёр карданай. Ина ин бачаҳақа бин, хонандаи синфи панҷ аз Панҷакент, мақола навиштаӣ. Инаш аз Кӯлоб - шеър эҷод кардай. Шумо бошед, муши мурда. Шуморо муаллим дарс намедихад? Мурен, шумо барин талабаро. Ҳамин нони хӯрдагитон захри танатон шавад, - дарс бо ҷунин алфози қабех оғоз гардид. Хушу ҳаёли маро паронд. «Ман менависам, ман хатман менависам», - гуфтаму худ ба худ. Аз дарс ҷавоб шудему хона омадан замон аз байни дафтарама варақро қандаму навиштам. Бо сарлаваҳан «Мактаби мо». Мактаби мо дар ҷои зебои деҳаамон ҷойгир аст. Мактаби мо дуошӯна мебошад...

Дигар чӣ навиштам, намедонам. Дар лифофа андохтаму нишонии рӯзнома ва аз худамро навишта, ба почта бурда супоридам. Почтаҳо дар он замон хуб кор мекарданд. Аз байн хеле вақт гузашт. Ман қариб ин лаҳзаҳоро фаромӯш карда будам. Рӯзе, хангоми дарс муаллими ҷавони қадбаланду хушандоме ба синфи мо даромаду маро ҷег зад. Дастамро

гирифт ба дахлези мактаб бурд. Дар он ҷо ҳамаи хонандагон қатор меистоданд. Маро дидан замон ҳама қарсақ заданд. Муаллим дар даст рӯзнома ба ҳама муроҷиат кард:

-Ана, ҳамин писар навиштааст. Номии мактаби моро дар тамоми ҷумҳури муаррифи кард. Ин рӯзномаро тамоми хонандагони ҷумҳури мехонанд.

Тамоми аҳли мактаб боз қарсақ заданд. Муаллими ҷавон маро ба муаллимхона бурду насихат кард:

- Агар бори дигар нависӣ, хатман ба омӯзгорон нишон дех, то хатояш-

ро нишон диҳанд. Рӯзномаро хондаму фаҳмидам эроди муаллимиро. Дар рӯзнома як саҳифа бо номи «Қалам» ҷоп шуда буд. Дар он таҳрири мақолаҳо бо тавсияи рӯзноманигор, ки дар он поре аз мақолаи ман буд, дарҷ гардидааст. Ҳамин тавр, номи ман мухбир шуда монд. Маро натавон дар мактаб, балки дар деҳа хешу табор мухбир гуфта, ном мебарданд. Ман мачбур шудам, дигар ба дарсҳо диққат диҳаму тайёрӣ бинам. Аз партаи қафо ба якум шинонидам. Мурда-мурда мехондам, то ин ки айб нашавад. Сураатам дар лавҳаи ғаёлоии мактаб ҷаспонидаанд. Ба шунидани филмҳои кали Ҷамшед вақт набуд. Мухбир бояд баҳои 3-4 нагирад. Танҳо 5 ва фақат 5. Ҳамин тавр, мактабро бо баҳои хубу аъло хатм кардаму бо дониши худ донишҷӯи донишгоҳ гардидам. Ҳамеша хубу аъло мехондам. Донишгоҳро хатм кардаму мухбир нашудам, аммо муаллим шудам.

**Наҷмиддин АҲМАДОВ,
омӯзгори МТМУ №41-и
ноҳияи Восеъ**

солҳои сол он кас имомати ин масҷиди хурдакоро ба дӯш доштанд. Баъдан ин масҷидро ба номи он кас номгузорӣ кардаанд. Ана ҳамин хикоячаро шунда, мани сода гумон мекардам, ки аз паси бобояшон фаҳр мекунад, лекин солҳо гузаштанду ман фаҳмидам, ки на ҳама мулло муллову на ҳама мулло донишманд...

Муаллим баробари омӯзгор буданд, боз падари се нафар гулдӯхтари зебо буданд ва завҷашон Луъбатой Пирназарова дар мактаби рақами 1-и ба номи И.П. Разин дар синфҳои поёни дарс мегуфтанд. Дорандаи ордени «Нишони фаҳрӣ», нишони «Аълоҷии маорифи Тоҷикистон». Солҳои охир муаллим бемори бистарӣ шуданду ҳамин зани оқилаву меҳрубон то дами марг парасториашон карданд.

Аслам Қаҳҳоров на танҳо ифтихори ман, балки тамоми шоғирдоне, ки ин муассисаро хатм карданд, мебошанд. Дастпарварони ин дабистону ин мактаб дар вазифаҳои масъули давлатӣ садоқатмандона кор мекунад.

Муаллим аз зумраи он омӯзгороне мебошанд, ки тамоми хастияшонро барои тарбияи насли наврас сарф кардаанд. Ҳоло, гарчанде муаллим дар байни мо нестанд, лекин номи некашон боқист.

**Зайнура ҚОДИРОВА,
хатмкардаи МТМУ №34**

ба номи Абдураҳмони Ҷомӣ, шаҳри Панҷакент

▶▶ БА ОЗМУНИ «ОМӢЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Ҳамчун рӯзноманигори музофотнишин, аз фаъолияти муаллимони рустонишин ба нашрияи «Омӯзгор» ҳабару мақолаҳо менависам ва аз ин амали худ қаноатманд мебошам. Хуб дар ёд дорам, ки чанд сол пештар дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 40 воҳурии раиси вақти ноҳия Давлатбиби Раҷабова бо сокинони деҳаи Бичарв баргузор гардида буд. Рустонишинон чун тамоми мардуми ноҳия аз дастгириҳои пайвастаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар рушди соҳаи маориф иҷроӣ хушнудӣ намуда буданд. Дар қатори дигарон чанде аз муаллимони мактаб ва аз ҷумла, директори таълимгоҳ Бахтибек Раҳматов низ суҳанронӣ кард. Онҳо аз хидматҳои беназири Президенти кишвар дар пойдор гардонидани сулҳу салоҳ ва роҳандозии амалҳои ободкорӣ, бунёдкорӣ ва созандагӣ, ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ пешрафти самти калидии ҳаёти ҷомеа, маориф дар қорсуи кишвар, вилоят ва аз он ҷумла, дар ноҳияи Ванҷ суҳанони самимӣ гуфтанд.

Баъди ҷамъомад ҳамроҳи яке аз сокинони обрӯманди деҳа, собиқ омӯзгор ва роҳбари мактаб Зуриддин Начмиддинов суҳбат кардем. Ӯ бо ифтихор гуфт, ки кулли бошандагони рустои Бичарв меҳнатдӯсту наққоранд. Далел овард, ки аз байни онҳо шодравон Азиз Раҳматов марди заҳматқаш, покдилу поктинат ва яке аз бонуфузтарин сокинони деҳа буд. Писаронаш ва аз он ҷумла, Бахтибек дар ҷодаи одамгарӣ, ҳимматбаландӣ, наққорӣ ва иҷроӣ касби пуршарафи омӯзгорӣ ва солҳои охир сарвари таълимгоҳ аз қиблагӯҳаш камӣ надорад. Хуб мешуд, ки аз рӯзгори амаки Азиз ва фарзандонаш чизе менавиштед. Ин пешниҳодро бо хушнудӣ қабул кардам ва шодам, ки ҳоло ба ҷо овардам.

Дар ин мавод кӯшиш кардам, дар бораи хизматҳои арзанда, дараҷаи баланди инсондӯстӣ ва сифатҳои ҳуҷастаи яке аз поягузрони асили соҳаи маориф дар ноҳияи Ванҷ, марди наққор Азиз Раҳматов ва писаронаш ба таври кӯтоҳ нақл кунам.

Дар ибтидои қарни гузашта мавзӯҳои поёнии деҳаи Бичарв ро Дашти Зулмобод ном мебарданд. Дар он макон заминҳо беоб буданд. Чанд тана дарахтони пири тугу зардолу ва себи саҳтҷон месабзиду ҳалос. Ин тағдашт, асосан, ҷойи чаронидани ҳайвонот ба ҳисоб мерафт. Он айём бобон Азизи хурдсол, амаки Хошқ, ҳеши наздиқаш Ҷурӯв ва чанд нафари дигар аз деҳаи баландкӯҳи Ҷоҷи Дарвоз ва дигар рустоҳо бо раҳнамоии марди соҳибмартаба Шохназрӣ ба ин макони нообод барои иқомати доимӣ омада буданд. Хошқ, ҳамсоллаш Начмиддин ва дигар ҳамдӯронаш дар ободонии Дашти Зулмобод, ба киштзорони ҳосилхез ва боғҳои мевадор табдил додани ин мавзӯи санглоҳ заҳмати

зиёде кашиданд.

Аввал бо зарби пукту мисрону зогнӯл ҷӯй бароварданд. Ба тадриҷ сангу хору ҳаси дашти бегиёхро дур карда, онро аз ҷулистон бадар карда, ба ғаллазор ва боғистон табдил доданд. Баъдтар Азиз ва дигар шарикдарсонаш дар мактаб, ки дар як хоначаи тангу торикӣ деворҳои қачуқилеб ҷойгир буд, нағз меҳонданд. Наврасон баъди машғулиятҳо то шомгоҳон ҳамроҳи волидайн дар қолхоз кор мекарданд. Бо заҳмати зиёд Дашти Зулмобод сол то сол обод гашта, ба як маҳаллаи навбунёд (деҳаи зебо) ва сабзу хурраи Бичарв табдил меёбад.

Баъди хатми мактаби ибтидоӣ Азиз Раҳматов таҳсилро дар ягона мактаб-интернати деҳаи Убари Даргов идома медиҳад. Ҳамон солҳо чунин анъанае буд, ки хатмкунандагони макотиби ноҳияҳои Дарвозу Ванҷ бештар барои идомаи таҳсил ба Омӯзишгоҳи омӯзгорӣ ноҳияи Ҷам ва ё шаҳри Хоруғ

нахуст Институти муаллим-тайёркунӣ шаҳри Кӯлоб ва сипас Донишгоҳи омӯзгорӣ шаҳри Душанберо (ҳоло ДДОТ ба номи С.Айнӣ) ба итмом мерасонад. Ба ҳамин тариқ, солҳо пайи ҳам мегузаранд. Ин марди донишманд, софдилу меҳнатдӯст, ҳақгӯю одил, дорои иродаи устувор, устои саҳтгиру меҳрубон бештар аз сӣ сол сарвари мактабро ба ҷо меорад, ки ин дар ноҳияи Ванҷ ба ягон директори таълимгоҳи дигар муяссар нашудааст.

Соле, ки амаки Азиз бо хоҳиши худаш ба нафақа мебарояд, ба он муваффақ мегардад, ки даряе аз маконҳои муносиби деҳаи Бичарв бо кумаки роҳбари вақти ноҳия Муҳаммадулло Абдуллоев ба бунёди бинои нави мактаби замонавӣ оғоз намояд. Ин орзу ва ормони асоситарини маорифчии номдор Азиз Раҳматов буд. Ӯ бо қаноатмандӣ ва хотири болида роҳбарии муассисаи таълимгоҳро ба шоғирди худ Зуриддин Начмиддин вогузор менамояд. Ӯ низ

ҳама, ба муаллимони муроҷиат карда, маслиҳат мебарояд.

Бо раҳнамоии падари хирадманду донишманд Бахтибеки ҷавон ба риштаи таърихи Донишгоҳи омӯзгорӣ ба номи Шевченко (ҳоло ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ) дохил шуда, онро бомуваффақият хатм мекунад. Тайи чор сол ба хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар мактаби миёнаи рақами 4 таълиму тарбия додааст. Солҳои 1990-1995 ба талабагони муассисаи таҳсилоти миёнаи рақами 19, деҳаи Ускроғ аз фанни таърих ва ҷамъиятшиносӣ дарс медиҳад. Тайи қариб 11 сол дар таълимгоҳе, ки падари номдораш Азиз Раҳматов се даҳсола директори мактаб буданд, сараввал омӯзгори фанни таъриху ҷамъиятшиносӣ ва аз соли 2010 то соли 2021 вазифаи роҳбариро ба ҷо меорад. Дар шӯъбаи маорифи ноҳияи Ванҷ Бахтибек Раҳматовро яке аз бехтарин сарварони таълимгоҳҳо миёни директорон муаррифи мегарданд.

дохтанд. Ба ғайр аз ин, дар ҳоле, ки дахҳо муаллими макотиби дигари ноҳия дар он солҳо фаъолияти худро қатъ карданд, ягон омӯзгори ин муассисаи таълимӣ останаи маърифатгоҳро тарк насохтанд. Ба муҳожирати меҳнатӣ ба Федератсияи Россия ва дигар кишварҳо аз пайи ризку рӯзӣ камтар рафтаанд.

Натиҷаи заҳматҳои кашидани собиқ директори таълимгоҳ Бахтибек Раҳматов ва омӯзгорон мебошад, ки хонандагон бисёршан бо баҳои хубу аъло таҳсил менамоянд. Ахлоқ ва интизоми намунавӣ доранд, шоғирдони душвортарбия дар мактаб нестанд. Утоқҳои хуб таҷрибаи зонашудаи синфҳои ибтидоӣ, инчунин, аз фанҳои математика, забон ва адабиёти тоҷик ва техникаи иттилоотӣ амал мекунанд. Хонандагон аз компютеру принтер истифода мебаранд. Онҳо бо китобҳои дарсӣ ва дигар асбобу ашё таъмин мебошанд. Дар озмунҳои фанӣ дар ноҳия, вилоят ва ҷумҳурии фаёлона ширкат меварзанд. Иштирокчиҳои фаёли озмуни ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» мебошанд. Ба мактабҳои олии кишвар ва берун аз он дохил мегарданд.

Муассисаи таълимӣ мазкур бештар аз бист сол аст, ки осорхонаи таърихӣ-кишваршиносӣ худро дорад, ки бештар аз дусад нигора дар он гирд оварда шудаанд. Ин ҷо аз табари сангини аҳди қадим сар карда, то аввалин досу каланди аз охани дар худуди Ванҷ қор – панҷ қарн аз ин пеш истехсолкарда, чархаву дигар асбобу анҷомҳои пояндагӣ, ресандагӣ, оҳангарӣ ва дуредгарии асрҳои минбаъда ба маъруза гузошта шудаанд. Дар таълимгоҳи номбурда қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва «Дар бораи масъулият дар таълиму тарбияи кӯдак» хуб ба ҷо оварда мешавад.

Бинои мактаб қариб 20 сол пеш сохта шудааст ва хеле тозаю озода мебошад. Тамоми синфҳои кабинетҳо, долонҳо ва деворҳои таълимгоҳро расму мусаввараҳо ва навиштаҷоти зиёде аз ашғор ва гуфтаҳои бузургномагон оро медиҳад.

Собиқ директори муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 40-и ноҳияи Ванҷ Бахтибек Раҳматов «Аълоҷии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва дорандаи чандин мукофот, ҳамаи ин суботу муваффақиятҳо дар соҳаи маориф, ин самти стратегӣ ва калидии ҷомеа аз ғамхориҳои беназири Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон медонанд. Ҳамчунин, аз он мефахраранд, ки то ҷое тавонистанд, ҳамроҳи бародарон ва хоҳаронашон панду насихатҳои падари номдорашон Азиз Раҳматовро ба ҷо оварданд ва дар зиндагонӣ комёб гардиданд.

Сирониҳои ДИЛОВАР,
ноҳияи Ванҷ

МАРДИ БОМАЪРИФАТУ ОБОДКОР

мерафтанд. Азиз низ дар охири солҳои қилум ба муассисаи муаллимтайёркунӣ волидайн Рашт дохил шуда, онро соли 1952 хатм мекунад. Мудири шӯъбаи маорифи ноҳия Нилобек Ҷононаев бо боварии қомил мутахассиси ҷавонро директори мактаби деҳаи Бичарв таъйин менамояд. Ҳамин тариқ, фаъолияти омӯзгорӣ Азиз Раҳматов оғоз мегардад.

Ӯ калиди ҳамагӣ ду синфхонаи кӯҳнаи рутубатнок ва дар ҳолати садамавӣ қарордошта ва дорои шаш мизу дувозда парти шикастаро аз дасти директори пири ба нафақа баромада қабул мекунад. Утоқи қорӣ роҳбарии мактаб он тараф истад, ҳатто хонаи муаллимони вучуд надошт. Азиз Раҳматов дилшикаста нашуда, пеш аз ҳама, аз пайи ободии ин даргоҳи маърифат мешавад. Бо кумаки роҳбари вақти ноҳия, марди хеле ташаббусқор маърифатдӯст Сайфиддин Раҷабов ва мадади раиси қолхоз Начмиддин Кабиров, аҳли деҳа ва волидайн толибилмон дар давоми чор моҳ боз ду синфхонаи дорои шароитҳои қаме бехтарро месозанд. Ба дурустӣ, ки ин иқдом он солҳо қорнамоӣ ҳисоб меёфт. Ҳамчунин, мудири нав ба он ноил мегардад, ки тамоми духтаракони берун аз мактабонда ба таълим фаро гирифта шаванд. Шоғирдон ба қадри ҳол китобу дафтаре доштанд, вале баъзеашон ба дарсҳо бо сару либоси даридаву чиркин ва пойлуҷ меомаданд. Директор ва муаллимони то он ҳаде, ки шароит ва имконият доштанд, ба талабагони камбизоат аз маоши худ сару либос ва пойлуҷол харида медиҳанд.

Дар баробари созгор гардонидани раванди таълиму тарбия, ҳамзамон, Азиз Раҳматов ягон лаҳзае фаромӯш намекард, ки бо дониши дар омӯзишгоҳи гирифтааш қаноат набояд кард. Ин буд, ки

аз пайраҳои устои арҷманди худ қадами бебокони гузошта, тайи чандин сол вазифаи директори ин муассисаи таълимӣ навбунёдро то дами пири ба ҷо меорад.

Дар баробари роҳбарии омӯзгори хубу босалиқа дар ёдҳо мондан Азиз Раҳматов падари ғамхор ва меҳрубони фарзандон буданд. Мавсуф то нафасҳои охири умр ёздаҳ нафар чигарбандро ҳамроҳи ҳамсараш, ҳолаи Нордона тарбият карда, ба воя мерасонад. Ҳамаи онҳо панду насихатҳои қиблагӯҳ ва модари меҳрубонро ба ҷо оварда, бо роҳи дурусти зиндагонӣ қадам мениҳанд ва дар ҷомеа мақом ва манзалаи худро пайдо карданд.

Ҳоло Нағзбек, раиси хоҷагии деҳқонии «Меҳнат» фаъолияти густурда дорад. Найзабек соҳибкорест, ки дар ободонии деҳа, ноҳия, вилоят ва кишвар саҳми муносиб мегузорад. Он қас ҷавонмарди ҳимматбаланд мебошад, мувофиқи шароит ва имконот ба ниёзмандон кумаки менамояд. Баҳодурбек ва Бачабек ҳам ҷавонони заҳматқаш мебошанд, Атобек дар яке аз мактабҳои пойтахти кишвар, шаҳри Душанбе омӯзгор аст. Бахтибек бо пайраҳои падари бузургварзон, амаки Азиз қадам ниҳода, пешаи омӯзгориро ҳадафи асосии умри худ қарор доданд.

Нақл мекунанд, ки Бахтибек дар мактаб бо баҳои хубу аъло меҳонд. Меҳост, ки аз пайи касбу қорӣ дигар шавад. Ҳангоми дар синфи ёздаҳум таҳсил кардан қиблагӯҳ Азиз Раҳматов ба чигарбанди худ талқин мекунад, ки касби омӯзгориро ихтиёр замояд. Зеро дар ҳамаи давру замонҳо ва ҳоло ҳам муаллим соҳиб-эҳтиромтарини фарди ҷомеа ба шумор меравад. Ҳамчунин, дар деҳот омӯзгор симои рақами якум аст. Дар иҷроӣ бисёр қорҳо, ҳалли мушкилот ва равишу тариқати зиндагонӣ қорфтагон, пеш аз

Қайд кардан бамаврид аст, ки дар қорӣ роҳбарӣ ба мактаб, бехтар қордани сифати таълиму тарбия Бахтибек Раҳматов аз рӯйи панду насихатҳои падари арҷмандашон ва инчунин, аз рӯйи маслиҳатҳои омӯзгорони қорансол Зуриддин Начмиддинов, Садриддин Бозиев, Назрӣ Гулов, Мухтор Норов, Ширинмо Маҳмадшоева, Ҷаббор Сатторов, Маҳмадқарим Зиёев, Маҳмадисо Худойдов ва дигарон амал мекунад.

Ҳамзамон, тайи солҳои охир ба мактабҳои ноҳия ва аз ҷумла, муассисаи таълимӣ рақами 40 муаллими ҷавон баъди хатми мактабҳои олий ба қор меоянд. Ҳоло қариб ҳаштод фоизи устодони мактабро муаллимони ҷавон, аз қабилӣ Адиба Мангилова, Нуқра Субадорова, Парасту Бозиева, Баҳриддин Начмиддинов ва дигарон ташкил менамояд. Онҳо анъанаҳои пуршарафи омӯзгорони насли қалонсолро идома медиҳанд. Муҳим боз он аст, ки дар солҳои муноқишаҳои бемаънии шаҳривандӣ ҳам, ки бинои мактаб аз тарафи силоҳбадстон тирборон гардида буд, нафаре аз омӯзгоронро тарсу ҳарос фаро нагирифт. Онҳо бо хунсардӣ ва бебокони баъди чанд рӯз дару деворҳо ва тунуқаҳои болопӯши тирхурдаи мактабро таъмир карда, аз нав ба таълиму тарбияи шоғирдон пар-

БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

ОМУЗГОР, ОЛИМ ВА МУҲАҚҚИКИ ТАВОНО

Файзулло Шарифзода омӯзгор, донишманди маъруф, доктори илмҳои педагогӣ, профессор, узви вобастаи Академияи таҳсилоти Тоҷикистон аз зумраи арбобони барҷастаи илму фарҳанг ва маорифи тоҷик буда, дар ташаккул ва рушди педагогикаи миллӣ ва низоми нави маориф дар Ҷумҳурии Тоҷикистон саҳми бузург ва бебаҳо гузоштаанд. Номии ӯ дар сархати донишмандони фарҳангаи педагогикаи тоҷик қарор дорад. Устод солиҳии зиёд аст, ки баҳри рушди пешрафти маорифи кишвар заҳмат мекашанд ва дар ин самт нақши мондагор доранд.

Академик Ф. Шарифзода олим ва омӯзгори барҷаста буда, дар соҳаҳои гуногуни илму фарҳанг ва маориф соҳиби мероси бузурги илмӣ мебошанд. Мероси илмӣ академик Файзулло Шарифзода беш аз 300 асари илмӣ ва мақолаҳои тадқиқотиро дар бар мегирад. Ӯ ҳаёти худро, асосан, ба пажӯҳиши соҳаи илми педагогика, самтҳои муосир ва афзалиятноки маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон бахшидааст. Асарҳои бунёди устод «Таълими ҳамгиро: проблема, таҳқиқ ва андешаҳо» (дар ду қисм), «Актуальные проблемы современной педагогики» (2 қисм), «Педагогика: назарияи инсонфар ва ҷомеаи фарҳангӣ», «Педагогикаи ҳамгиро», «Таҳқиқи асрори таҳсилот ва таълим», «Ҳадафи фикр кашфи асрор аст», «Доктринаи таҳсилоти насли бомаърифати ояндасоз» ва даҳҳои дигар, ки ҳамагӣ дар даврони истиқлолият эҷод гашта, ҳар яке бозгӯнандани ваъзу рушди пешравии илми педагогика мебошанд. Тавре Президенти кишвар, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар китоби «Тоҷикон дар оинаи таърих» қайд мекунад: «Пешрафти ҳар кадом ҷомеаро инсонҳои дорои ғановати маънавий, ахлоқӣ ва зеҳнӣ таъмин менамояд. Иқтидоризеҳнӣ, яъне, интеллектуалӣ ва маънавияи ахлоқӣ ду қаноте ҳастанд, ки ҷомеаро зина ба зина ва марҳила ба марҳила пеш мебаранд». Ин андешаи Пешвои миллат маҳз ба олимоне чун академик Файзулло Шарифзода созгор аст. Устод ҳамчун олими соҳибмактаб, донишманди номдору муҳаққиқи тавоно бо қудрати фавқулодаву бузурги фикрӣ ва таҳқиқӣ, воқеан ҳам, дар пешрафти ҷомеа нақши муассири хешро гузоштаанд ва хоҳанд гузошт.

Масъалаҳо, ки ин олимони шарҳнос даст задаву таҳқиқ намудаанд, фарогири ҳама ҷанбаҳои соҳаи маориф ва илми педагогика мебошанд. Аз ҷумла, гуманизм дар таълиму тарбия, демократисозии таҳсилот ва раванди таълим дар шароити кунунӣ, технологияи нави таълиму тарбия, равандҳои ҳамгироӣ дар таълиму таҳсилот, ҳамгироии илму маориф, фарҳанги хонавода ва омодагии фарзандон ба ҳаёти хонаводагӣ, ҳамкориҳои педагогӣ, таҳаммулпазирӣ дар низоми таҳсилот, муҳити иҷтимоии фарҳангии таҳсилот, нақши муҳит дар тарбия, таҳқиқи афкори педагогии ниёгон ва проблемаҳои татбиқи он дар педагогикаи муосири миллӣ ва ғайраҳо масъалаҳои мебошанд, ки академик Файзулло Шарифзода дар осори хеш мавриди таҳқиқу таҳлил ва баррасӣ қарор додаанд.

Дар яке аз асарҳои солҳои охир таълифкардаи устод «Таҳқиқи асрори таҳсилот ва таълим «ду масъалаи

асосӣ - андешаҳои оид ба педагогикаи миллӣ ва таҳқиқи асрори таълими ҳамгиро» мавриди пажӯҳиш қарор гирифтааст, ки ҳар ду дар педагогика мавзӯи нав маҳсуб меёбанд ва зодаи даврони соҳибистиклолӣ мебошанд. Устод дар асарҳои бунёдиашон муносибати ҳамгиро ба таълим ва таҳсилотро чун як рӯйдоди наву босамар ба қалам додаанд. Ин мавзӯ ҳеле мӯшиқофона таҳлилу таҳқиқ ёфтааст.

Домани андешаҳои устод доир ба муносибати босалоҳият ба таълиму таҳсилот ҳеле фарох буда, қайд мекунад, ки «дар соҳаи таҳсилот салоҳиятмандӣ ва салоҳият на мафҳумҳои аз ҳамдигар ҷудо, балки решапайванд ва муҳарриканд, ки сифати таҳсилот ва раванди истифодаи амалии онро ифода мекунад. Дар китоби «Доктринаи таҳсилоти насли бомаърифати ояндасоз» доир ба рушди тафаккур исбот намудаанд, ки мавқеи пешбарандаи мазмуни таҳсилот дар таълими донишандӯзон бояд аз синфи аввал то ҳатми муассисаи таълимӣ ва минбаъд омӯхтану фикр қардан бошад: аз бедорӣи фикр, омӯзиши мустақилона то маҳсули эҷодӣ.

Аз нигоҳи ин олимони шинохта, педагогика чун илми инсонфар ба қалам дода шуда, нақши он дар офаридани инсонии комил, ҳудӯгоҳ, ҳештаншинос, бомаърифат, эҷодкору созанда ҳеле муҳим арзёбӣ мегардад.

Дар баробари таҳқиқу пажӯҳиш, ин шахсияти нотакрор барои чандин насли фарзандони миллат китобҳои дарсӣ таълифу таҳия намудаанд, ки то имрӯз дар муассисаҳои таълимӣ мавриди истифода қарор доранд. Воқеан ҳам, дар таҳияи китобҳои дарсӣ устод ҳеле қиддӣ буда, дар ин маврид мавқеи хоса доранд ва нисбат ба ҳудӯ шогирдон ҳеле серталаб ҳам ҳастанд. Намунаи ин китоби «Алифбо», «Забони модарӣ» барои синфи 2, «Методикаи таълими забони модарӣ» барои синфи 2, «Одобнома» барои синфҳои 5-6 ва ғайраҳо мебошанд, ки солиёни зиёд мавриди истифода қарор доранд.

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанронияшон бо аҳли илм ва маориф 30 майи соли равон қайд карданд: «Идома додани мактаби устоду шогирд дар ҳамаи қасбу қорҳо ва маҳсулан, дар соҳаи илм қарзе мебошад, ки онро ҳар як олимони соҳибқадру соҳибтаҷриба дар худ бояд адо намояд. Фаромӯш набояд қард, ки ин анъана дар таърихи халқи мо соҳибкаи тӯлонӣ дорад. Мо ҳамеша мегӯем, ки пайванди наслҳоро бояд ҳифз кунем ва идома диҳем».

Устод Ф.Шарифзода дар самти омода намудани кадрҳои илмию педагогӣ дар кишвар ҷойгоҳи хоси худро дорад. Устод шогирдонии зиёдеро роҳнамоию роҳбарӣ намудаанд, ки ҳар яке онҳо имрӯз дар рушди илму маорифи кишвар саҳмгузор ҳастанд. Тахти роҳбарии академик Файзулло Шарифзода 56 нафар аспирант ва унвонҷӯ рисолаҳои номзадию докторӣ дифоъ кардаанд, ки ин самти фаъолиятҳои омӯзанда ва қобили пайравист. Заҳматҳои устод дар роҳи илм ҳеле барҷастаанд.

Бунафша ҒАНИЕВА,
омӯзгори Академияи идоракунии
давлатии назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар зиндагиам нафарони зиёд таъсиргузоранд ва яке аз онҳо устод Ислому Раҳимов мебошад. Бо ин шахси донишманд соли 2010 шинос шудам. Он замон Ислому Раҳимов роҳбарии шуъбаи иттилоотии телевизиони «СМ-1»-ро ба зимма дошт. Пас аз ҳолпурсӣ чанде аз навиштаи маро аз назар гузаронида, маслиҳат дод, ки бештар рӯзномаҳои даврию китобҳои бадеӣ мутолиа кунам ва лугат азбар намоям. Ҳамин тавр, бо тавсияи ӯ ба ҷодаи эҷод ва фаъолияти журналистӣ машғул гардидам.

Азбаски маъюби гурӯҳи дуҷумбу дам, устод мегуфт, ки агар дар телевизион азоб кашам, дар ягон рӯзномаи даврӣ фаъолият намоям. Пас аз қоромӯзӣ дар телевизион фаъолиятро

мот дода, навиштаҳоиашро дар нашрияҳои мактабӣ нашр менамудам.

Моҳи аввали зимистони соли 2014 бо иштироки устод И. Раҳимов маҳфил гузаронидем ва ба иштирокдорони маҳфил писанд омад. Пас аз ду рӯзи ҳамаи сол аввалин гузориши телевизионии аз ҷорабини мазкур аз тариқи барномаи иттилоотии «Хабар»-и «СМ-1» намоиш дода шуд.

Фориғ аз қорҳои рӯзноманигорӣ ба эҷоди ҳикоя машғул шуда, аз назари устод мегузаронидам.

Устод Ислому Раҳимов дар ҳар суҳбат мегуфт, ки меҳнати зиёд самар меорад. Хушбахтона, пас аз 5 соли қорнахустин шогирдам Файзуллохон Обидов баъди хатми маҳфили «Мухбирони ҷавон» ба

РАВШАНГАРИ РОҶ

дар нашрияи хусусии «Милоди муҳаббат» давом додам. Дар ин ҷаридаи адабӣ-фарҳангӣ ҳабару мақола, гузориш, мусоҳибаҳо чоп мешуданд. Ислому Раҳимов ҳар шумораи онро аз назар гузаронида, маслиҳатҳо меод.

Пас аз қатъ шудани қори нашрияи зикршуда, фаъолияти худро ҳамчун муаллими маҳфили «Мухбирони ҷавон» дар маркази таҳсилоти иловагии №4-уми Ҷамоати дехоти Ёваи ноҳияи Бобоҷон Ғафуров идома додам. Ба хонандагонӣ лаёқатманду эҷодкор перомунӣ жанрҳои рӯзноманигорӣ маълум

факултети журналистикаи ДМТ дохил шуда, онро бомуваффақият хатм қард. Ҳоло дар нашрияи «Ҳақиқати Суғд» қор мекунам. Айни ҳол 10 нафар хатмқардаи маҳфили «Мухбирони ҷавон» дар васоити ахбори омма фаъолият доранд, ки ин ҳама бо машварату маслиҳатҳои пайвастаи Ислому Раҳимов мебошад.

Ҳоло ҳам аз суҳбатҳои самимии И. Раҳимов бархурдорам ва ҳар ҳарфашон чун ҷароге роҳамро равшан менамояд.

Ҳолмидҷон УМАРОВ,
омӯзгор

ШАСТ СОЛ БО МАКТАБ

Дар шаҳри Исфара устодони зиёде ҳастанд, ки қорномаи онҳо шоистаи таҳсин аст. Ҳусен Қаюмов аз ҷумлаи чунин устодон аст, ки 60 сол боз ба таълиму тарбия машғул мебошад. Ӯ ба ҳайси омӯзгори тарбияи ҷисмонӣ дар мактаби таҳсилоти миёнаи умумии №27 фаъолияти худро оғоз қард. Мавсуф хатмқардаи факултети тарбияи ҷисмонии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни маҳсуб меёбад.

Дар вазифаи сарвари ҷавонони мактабҳои дехоти Чоркӯх шуруи муаллимони ҷавонро таъсис дод. Дар ин давраи фаъолият муаллим Ҳусен Қаюмов дастоварду муваффақиятҳои зиёдеро дар мактаби №27 соҳиб шудааст. Шогирдонаш аз рӯи намудҳои варзиши баскетбол ва шохмот дар мусобиқаҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ иштирок намуда, сазовори ҷойҳои ифтихорӣ гардидаанд. Муаллим Ҳусен Қаюмов аз моҳи сентябри соли 1980 то сентябри соли 1984 дар вазифаи директори мактаби варзиши №2-и шаҳраки Шӯроб ва аз соли 1986 то соли 1994 дар мактаби таҳсилоти миёнаи умумии №27-и шаҳри Исфара дар вазифаи мудири қисми илмӣ фаъолият қардаст. Дар давоми 60 соли фаъолият беш аз 50 нафар шогирдаш аз рӯи ихтисоси омӯзгори тарбияи ҷисмонӣ ва омодагии дифои ҳарбӣ мактабҳои олиро хатм намудаанд.

12-уми октябри соли 2013 зимни ташрифи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба дехоти Чоркӯх ба дарси омодагии дифои ҳарбии омӯзгор Ҳусен Қаюмов иштирок намуда, барои фаъолияти пурмаҳсули устод ва ҳисси баланди ватандӯстии хонандагон баҳои баланд дода, ба омӯзгор миннатдорӣ баён қарданд.

Мавсуф барои фаъолияти пурсамараш бо унвони Қорманди шоистаи варзиши Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нишони «Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон» кадрдонӣ шудааст.

Абдурахмон АВЕЗОВ,
омӯзгори МТМУ№27-и шаҳри Исфара

Дар шаҳри Нью-Йорк омодагӣ ба конференсияи байналмилалӣ оид ба ҳифзи пиряхҳо дар шаҳри Душанбе баррасӣ шуд.

▶▶ БА ОЗМУНИ «ОМӮЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Нисормухаммад Сабурӣ охири солҳои навадуми асри гузашта До-нишгоҳи омӯзгориро бомуваффақият хатм карда, ба деҳаи азизаш ба кор баргашт. Аз донишгоҳ ӯ соҳиби ихтисоси муаллими география шуда буд. Мардуми деҳа – деҳаи худ ва деҳоти атрофро Кӯҳпора мегӯянд. Баъди ду соли кор дар мактаб бо сабаби ному-соиди вазъи молиявии оила муаллими ҷавон ба Россия ба муҳожирати меҳнатӣ рафт. Дар он ҷо бо тотордӯхтар Ноила (Найля) шинос шуда, хонадор гашт. Онҳо ҳамдигарро хеле дӯст ме-доштанд ва Ноила барои деҳоти Тоҷикистонро ҷойи зист интихоб кардани шавҳараш аслан зиддият накард. Ноила дар шаҳри Қазон касби чевари-ро аз худ карда буд. Аз ин рӯ, вай дар Кӯҳпора ба касби худ шуруъ кард. Азбаски мутахассиси хуб буд, фарқи либосҳои тоҷикиро аз тоторӣ ба зудӣ сарфаҳм рафт.

Нисормухаммад аз моҳонаш ба-роӣ завҷаи меҳрубонаш мошини дарздӯзӣ харид. Барои Ноила муқад-дамтарин коре, ки дар хона иҷро ме-кард, парастории падару модари шав-хараш буд. Нисормухаммад аз падару модар ду нафар фарзанд буданд. Апа-аш Моҳитобон аз Кӯҳпора хеле дур, ба водӣ шавҳар карда рафта буд...

Омӯзгор баъд аз муҳожирати меҳ-натӣ аз сари нав бо дасту дили гарм ба кор шуруъ кард. Ҳар дарсро бо тайё-рии пухта ва шавқовар мегузаронид. Муҳимаш, ӯ бачаҳоро ва бачаҳо ӯро хеле дӯст медоштанд. Ҳар як дарси Сабурӣ барои шогирдон саёҳати на-ве буд. Шогирдон дар ин саёҳатҳо худро гоҳ дар «Бони Ҷаҳон» медиданд, гоҳ ба бешазорони Ҳиндустон меафта-нду гоҳ дар регзорони Саҳрои Кабир қадам мезаданд.

Дар тули панҷ соли кор шогирдо-наш дар озмунҳои ноҳиявӣ ва вилоятӣ ҷойҳои намоёнро пайваستا ишғол ме-карданд. Дастовардҳои шогирдон дасту дили устодро ба касбаш боз гармтар мекард. Аммо хотири муал-лими ҷавонро як чиз мушавваш мена-муд. Чанд сол мешавад, ки ӯ бо Ноила хонадор шудаасту аммо ҳарду фар-занддор нестанд. Аз ин ҳол, боз беш-тар падару модари пир азият мекаши-данд. Охир онҳо ҳам мисли дигарон ме-хостанд, ки соҳиби набераҳо бо-шанду бо онҳо машғул гарданд. Во-лидайнӣ муаллим ёро надоштанд, ки ба писару келинашон маслиҳати табо-батро диҳанд. Мабодо дилашон на-ранҷад.

Солҳо паси сар мешуданд. Барои дастовардҳо ва мутахассиси хуб буда-наш Сабурӣ ба шӯбаи маорифи ноҳия ба вазифаи мушовири фанни ҷуғрофия ба кор гирифтанд. Акнун вай чор рӯз дар шӯбаи маориф кор мекард, ҳамзамон, ду рӯз дар мактаби деҳот дарс мегуфт.

Нисормухаммад мардуми Кӯҳ-пораро хеле ҳурмат мекард. Аз нигоҳи ӯ зиндагӣ меҳнат дар Кӯҳпора назар ба водию шаҳр хеле вазнин аст. Дар ин ҷо ҳама корро дастӣ иҷро меку-нанд. Вай бо чашми сар медид, ки одамони Кӯҳпора дар адиру пуштаҳо ниҳол шинонида, бо оби дастикашо-нида боғ бунёд мекунанд.

Соқинони ин ҷо заминҳои сангло-ро аз санг тоза карда, ба киштзорони сабзу хурам табдил медиданд. Мар-думи Кӯҳпора дар шикасту рехт ва тӯйю сур мададгори ҳамдигаранд. Ба-роӣ ободии деҳаашон ҳар гуна хашар ташкил мекунанд. Ин рафтори ҳам-деҳагон Сабурӣро болидарӯх мекард. Аммо солҳои охир дар байни соқино-ни Кӯҳпора ҳислатҳои бад доман за-дааст. Одамоне ёфт мешаванд, ки гайбатгӯӣ ва дурӯғгӯӣ мекунанд, ба иззати нафси дигарон мерасанд...

Дар шӯбаи маориф Сабурӣро ва-

зифадор карда буданд, ки маълумоту ҳисоботҳои шӯбаро ҳар се моҳ ба раёсати маорифи вилоят ба шаҳри Хучанд бурда супорад. Муаллим ин супоришро бо рағбати калон иҷро ме-кард.

Саҳари рӯзи душанбе, соати шаши субҳ Сабурӣ ба майдони Регистони назди бозори Панҷшанбе омад. Ӯ ме-хост, нони гарм хараду рафта, дар ҷойхона бо нишолло ҷойи кабуд нӯ-шад. Ҳамин вақт дар назди ошхона шахси деринтизорашро дида, хеле хурсанд гашт. Ин марди гандумгуни тақрибан 70-75-сола буд. Мард риш дошту қоқина буд. Ӯ ҳамеша, чи дар тобистону чи дар зимистон, дар тан яктаки миёнбаста мепӯшид. Дар пойи росташ мӯза дошту пойи чапаш ҷӯбин буд. Мард бо асобагал роҳ мегашт. Ҳар касе, ки ба вай садақа диҳад, ҳамеша як дуо мекард: «Бачатон калон шавад!» Сабурӣ ҳар замоне ки са-зовори ин дуо мешуд, як қувваи бузур-ге ба ӯ зам мегардид. Худоё, ин ҷӣ инсонӣ начибест! Ақаллан барои як

ин дафъа бо завҷааш ба Хучанд омад. Онҳо пас аз ба идораи раёсати маори-фи вилоят даромадан, роҳи хонаи кӯдаконро пеш гирифтанд. Зану шавҳарро роҳбари хонаи кӯдакон дар утоқи кориаш қабул карда, суҳбат на-муд. Ҳанӯз дар Кӯҳпора пеш аз омада-нашон Ноилаю Нисормухаммад ния-ти гирифтани писараки ширхораро маслиҳат карда буданд. Онҳо нията-шонро ба роҳбари хонаи кӯдакон гуф-танд. Ӯ онҳоро ба утоқи ширхораҳо бурд. Дар ин ҷо дояҳо ба нигоҳубини кӯдакон овора буданд. Яке ба кӯдак шир медоду дигарӣ кӯдакero парпеч мекард, сеюмин тифлакero алла ме-гуфт. Ҷӣ манзараи ҷаззобе! Ноила ба назди кате рафт, ки дар рӯйи он писа-раки тақрибан 5-6-моҳае пахлу ме-гашт. Ноила озод ӯро бардошта, аз пешонӣ, сару рӯяш бӯсиду ба бағалаш чафс кард. Ӯ ба Нисормухаммад ни-гаришта гуфт: «Худоё, аз тифлаки маъ-сум бӯйи хушу нотакрор меояд. Охир ин бӯйи тифлаки одамист! Ҷӣ бӯйи гуворое! Албатта, ана ҳамин кӯдакro

гар намеранҷид. Пас аз шаш моҳи интизории бесаброна рӯзи аз хонаи кӯдакон гирифтани писархонд ҳам фаро расид. Нисормухаммад ва Нои-ла сахарии барвақт ба хонаи кӯдакон хозир шуданд. Ҳардуяшонро хаяҷон пахш карда буд. Охир, онҳо ҳам дар қатори одамони некбахт фарзанддор мешаванд. Нисормухаммад Ноиларо амр кард, ки дар рӯйи хараки ҳавлии ин ҷо шишта, ӯро интизор шавад. Ху-даш ба берун ба мағоза рафт. Аз он ҷо бо дастони пурбор баргашт. Дар даст-ти росташ торти калони зебое буду дар дасти чапаш ширинию шарбату нӯшобаҳо. Хаяҷони зану шавҳар ба шодӣ омезиш ёфт. Ниҳоят, соат ҳашт шуд. Дари утоқи кори роҳбари хо-наи кӯдакон боз гардид. Зану шавҳар бо роҳбар салому алейк карданд. Но-ила савғои харидаи шавҳарашро ба болои миз монда гуфт, ки инҳоро ги-рифта, яқҷоя бо кормандонатон дахон ширин кунед. Нисормухаммад ба роҳбари муассиса барои кӯдаконро ба ғамхорӣ фаро гирифтани кормандони ин даргоҳ ташаккур гуфт. Роҳбар низ ба волидайнӣ ояндаи кӯдак миннатдорӣ кард. Мувофиқи маслиҳати пешақӣ номи кӯдакro Умед гузошта буданд, ки дар шаҳодатномаи таваллудаш маҳз ҳамин ном сабт гар-дид. Омӯзгору ҳамсараш бо роҳбари муассиса ва кормандони он худохофизӣ карда Умедро бо худ ги-рифтанд. Дар кӯча онҳоро амаки Идрис бо мошини «Нива»-аш интизор буд. Муаллим барои бурдани кӯдак аз шаҳр ба Кӯҳпора маҳсус ҳамин мо-шинро киро карда буд. Имрӯз Нисормухаммаду Ноила хеле шоду масрур буданд, ҷунки онҳо соҳиби пи-сараке шуданд, ки номаш Умед аст. Волидайн ба Умедашон умеди қавӣ доштанд, ки номбардори оила меша-вад.

Вақте ки «Нива»-и амаки Идрис нақби «Шахристон»-ро убур карда мегузашт, Нисормухаммад дар дилаш шукр мегуфт. Пештар, роҳи агбаи «Шахристон» мушкилгузар буд. Ак-нун роҳи нақб ба мисли қафи даст хамвору рӯзу шабон ҷароғон мебо-шад. Ин ва дигар дастовардҳои киш-вари азизаш аз файзи истиқлоли Ва-тан аст. Ин ҳол руҳи болидаи ӯро боз ҳам болидатар мекард.

Дар Кӯҳпора хешовандон ва ёру шиносҳо ба хонаи Нисормухаммад ба муборакбодии кӯдак меомаданд.

Рӯзу моҳу солҳо гузаштанд ва Умед калонтар шуду дар ҳафтсолагӣ ба мактаб рафт. Дар хона падару модар, бибию бобо ҳама ӯро Умедчон ном мебуданд. Умедчон ба бовари онҳо бачаи гапдaro, ҷаққон, боодоб ва кушодаҷеҳра шуда, ба воя мерасид. Писарак дар мактаб бо баҳои хубу аъло таҳсил карда, бо устодону макта-биён муносибати дӯстона дошт. Умед-чон баъди хатми синфи нуҳум ба пада-ру модараш иддаа кард, ки дар оянда ҳуқуқшинос шуданист. Ин касбро ба-роӣ он интихоб кардааст, ки ба ӯ маъқул аст. Боз меҳоҳад, бо роҳи пиё-да кардани корҳои фаҳмондадихӣ маърифати ҳуқуқии халқи азизашро баландтар бардоранд.

Холо Умедчон донишҷӯ хасту дар баҳши ҳуқуқшиносии донишгоҳ бо-муваффақият таҳсил дорад. Нисор-мухаммад Сабурӣ, ки умрашро нисо-ри тарбияву таълими фарзандони Кӯҳпора кардааст, бо чашми умед ба ояндаи дурахшони Умедчон менига-рад. Соқинони Кӯҳпора Нисорму-хаммади фидоии касбро бо эҳтироми хоса «муаллим» мегӯянд.

Он ки бо умед зист дар ин ҷаҳон,
То абад номаш бимонад ҷовидон.
Мираҳмад НЕЪМАТОВ,
омӯзгори забони русии МТМУ
№24-и ноҳияи Мастҷоҳ

САРНАВИШТИ ИБРАТБАХШ

лаҳза ҳам бошад, ӯро саодатманд ме-кард! Дар ин асно ӯ худро ба мисли одамон, ки дар ин шаҳри серодам бо фарзандонашон гаштугузур доранд, тасаввур мекард. Марди пойи ҷӯбин-дошта, аслан, талбанда ҳам нест, касе хайраш кунанд, мегирад, аммо ҳеч гоҳ наметалабад. Нисормухаммад чанд дона пули қоғазинро нашумурда, ба ин марди барояш азиз дароз кард. Аз вай чун ҳамешагӣ «бачатон калон ша-вад!» шунид. Муаллим аз шунидани сухани барояш дилписанд хеле боли-дарӯх гашт. Марди асобагалдошта ба самти бозор рафт. Сабурӣ бошад, ба растаи нонфурӯшон омад.

Муаллим пас аз ҷойхона ба раёса-ти маорифи вилоят рафт. Сабурӣро дар ин идора ҳама мешинохтанд. Кор-мандон бо вай ҳолпурсӣ намуда, ҳуҷ-ҷатҳояшро аз назар гузаронда қабул карданд.

Ҳангоми баргашт дар истгоҳи на-зди бозори Панҷшанбе чашми Нисор-мухаммад ба эълоне афтид: «Масли-ҳати ҳуқуқӣ» ва суроғи он навиштагӣ. Барқосо дар сараш фикри на-ве пайдо шуд: «Рафта аз ҳуқуқшинос барои ги-рифтани кӯдак маслиҳати ҳуқуқӣ ме-гирам». Мувофиқи эълон сӯйи суроғи ин идора равон гашт. Дар кӯчаи маз-кур ба марди солоре салому алейк карда, аз ӯ суроғи идораи номбурда-ро пурсид. Мард ба Сабурӣ ҷойи он идораро нишон дода, аз вай пурсид, ки бо кадом масъала ба ҳуқуқшинос муроҷиат карданист. Нисормухаммад ба роҳгузар матлабашро баён кард. Мард гуфт, ки бехтараш, ба ҳуқуқши-нос нею мустақиман ба хонаи кӯдакон раваду ба роҳбарияти он муроҷиат кунанд. Онҳо ҳама ҷизро худашон ба корафтадогон фаҳмонда роҳнамоӣ мекунанд. Ӯ суроғи аниқӣ хонаи кӯ-даконро ба муаллим гуфт, Сабурӣ ба ҷойи дарқорӣ ба истгоҳи «Гулбахор» омад. Ба он тарафи роҳи калон гузашт ва хонаи кӯдаконро ёфт. Ба посбони дар мақсадашро гуфта иҷозати ба на-зди роҳбари муассиса даромаданро ги-рифт. Роҳбари муассиса зани миёна-соли ҳалиме буду ба Сабурӣ роҳи фар-зандхонд кардан ва кадом ҳуҷҷатҳоро пешниҳод намуданро возех баён кард. Роҳбар ба корафтаода маслиҳат дод, ки пас аз омода ва пешниҳод кардани ҳуҷҷатҳо яқҷоя бо завҷааш ба ин ҷо якҷанд маротиба биёяд. Ин кор барои он будааст, ки волидайнӣ минбаъда аввал бояд кӯдакro интихоб кунанд, баъд бо ӯ охиста-охиста унс бигиранд. Аз байн чанд моҳ гузашт. Сабурӣ

интихоб мекунем!» Нисормухаммад аз дасти Ноила кӯдакro охистакак ги-рифта аз пешонию рӯяш бӯсид. Дар ҳақиқат, аз кӯдак бӯйи хуши хос ба тифли одамизод ба димоғи Нисор-мухаммад расид. Ноила боз тифлакро аз дасти шавҳари азизаш гирифт. Ин бор вай ба тифлак гап мезад. Тифлаки маъсум гӯё, ки одамони азизтаринаш-ро пайдо намуда бошад, шод буду лабханд мекард. Лабхандҳои ӯро дида, Ноилаю Нисормухаммад худро хушбахттарин инсонҳои олам мепи-ноштанд.

Дар Кӯҳпора ҳамоно ҳаёт бо ма-ром ба пеш мерафт. Дар як рӯзи тирамоҳӣ, баъд аз пешин писари Қамариддин Раҳмон аз аскарӣ ба хона баргашт. Азбаски Нисормухаммад бо Қамариддин ҳамсоя буд, аввалин шуд, ба дидани Раҳмон омад. Ӯ бо Раҳмон пурсупос карда, вайро барои адо кардани хизмати Ватан табрик намуд. Пас аз Сабурӣ чор нафари ди-гар низ барои дидорбинӣ ворида меҳмонхонаи Қамариддин шуданд. Пас аз ҳолпурсӣ ҳама ба сари дастур-хон нишастанд. Амаки Мӯсо, марди 80-сола, аз ҷӣ бошад, ки мавзуи суҳбатро ба солҳои баъдичангӣ бурд. Баъди ҷанги Германия солҳои вазнин пеш омаданд. Мардум базӯр нони хӯрданӣ меёфт, болои ин давлат аз одамон андозҳои зиёде меситонд. Ҳатто, аз шахсоне, ки фарзанд на-доштанд, «налучи бездет» мегирефт. Баъ-ди шунидани ин сухан ҳама ба Нисормухаммад дида дӯхтанд. Ӯ бо-шад, ба пиёлааш ҷой рехта, ба рафто-ри онҳо эътибор ҳам наод. Ба ин ҷиз Нисормухаммад одат карда будо ди-

БА ОЗМУНИ «ОМУЌГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Муаллим, пеш аз ҳама, афрӯзандаи чароғи дурахшони илму дониш аст ва хушбахтона, қисми асосии зийёни кишварро муаллимон ташкил мекунад. Бинобар ин, вазифаи асосии муаллим дар баробари омӯзонидани илму дониш, инчунин, омӯзонидани адаб ва ҳидоят роҳнамоии шогирдон ба роҳи рост мебошад. Ин амр бояд ба меъёри ахлоқии фаъолияти муаллим табиқ ёбад.

Эмомалӣ РАҲМОН

Омӯзгор онест, ки метавонад дониш диҳад, тафаккурро дигар кунад ва таъсири сухани ӯ, бахусус, дар айёми кӯдакӣ он қадар бузург аст, ки то охири умр дар хотираи шогирдон боқӣ мемонад. Муаллим дар танҳои вазифаи худро дар ҳама адо карда наметавонад, агар давлат, ҳама ва волидон ба ӯ кумак накунад.

Аз ин рӯ, меҳостар дар ин мақолаи мазкур аз баъзе хислатҳои наҷиб, ки ҳосил омӯзгори асиланд, ёдовар шавам то тавониста бошам, андаке ҳам бошад, барои баланд бардоштани нуфуз ва эътибори омӯзгор дар ҳама сахм биғирам.

1. Омӯзгор бояд донишманд бошад, аммо дониш на ба маънои фақат дониш, балки донишҳои худро ба атрофиён расонда тавонистан аст.

2. Омӯзгор бояд фикри солим дошта бошад, то ба иштибоҳ роҳ надиҳад. То фикрҳои нодуруст нобуд нашаванд, таълим додан фоида надорад. Барои ҳамин гуфтаанд, ки фарзандонатро дар кӯдакӣ, пеш аз он ки зехнашон аз андешаи дигарон пур шавад, таълим диҳ.

3. Омӯзгор ақида дорад ва бо фаҳмиши худ роҳ нишон медиҳад, шогирдонро ба роҳи зиндагӣ ҳидоят мекунад ва аз миёни шеваҳои зиндагӣ бехтаринро интихоб мекунад, то ба ӯ таълим диҳад.

4. Омӯзгор бо таълимоти худ намегузорад, ки ноумедӣ дар ҳамаи ғолиб шавад, имкониятҳои мавҷудро то ҳадди ниҳой ба иноват мегирад.

5. Омӯзгор ба эҷодкорӣ ва ташаббус аҳамият медиҳад. Ӯ ҳам эҷодкор ва ҳам ташаббускор аст.

Ҳангоми таҳсил дар синфи якум устод Муҳаммадраҷаб Элмирзоев (равонаш шод бод!) ба мо дарс гуфт. Дастӣ моро барои навиштани вожаҳо рост кард, ба қавли устод Бозор Собир, муаллими хатамон буд. Ӯ нимаи дуюми солҳои шастум Омӯзишгоҳи маданий-равшаннамоии ноҳияи Ленин (ҳозира ноҳияи Рӯдакӣ)-ро хатм карда, баъди як соли дарс додан ба мо чун муаллими мусиқӣ ва суруд фаъолиятро идома дод.

Аз синфи дуюм устод Мурод Рустам муаллими синфамон гардид ва се сол моро тадрис дод. Бояд гуфт, ки деҳаи мо аз калонтарин ва сараҳолитарин деҳаҳои Ҷамоати дехоти ҳамон-вақтаи Арал (ҳоло ба номи Миралӣ Маҳмадалиевӣ ноҳияи Восеъ) мебошад. Дар назди мактаб хучраҳо ва хонаҳои маҳсус барои муаллимони роҳдур вучуд дошт, ки бо хонаводаҳои зиндагӣ мекарданд. Инчунин, мактаб дорои кабинетҳои мучахҳазии химия, биология, физика, таълими ҳарбӣ, таълими меҳнат ва устохонаи дуредгарӣ буд.

Таҳсилоти миёнаи мо дар ду мактаб сурат гирифт. Мактаби синфҳои

он талош мекунад. Дар рафтораш чун падару модар нисбат ба фарзандаш нек рафтор мекунад.

12. Омӯзгор ояндабин аст. Андешаҳои вай ба оянда ниғаронида шудаанд. Бо донишҳои ҳама кӯшиш мекунад, ки шогирдонашро ба ояндаи дурахшон омода созад.

13. Омӯзгор амалгаро аст,

шад, кӯшиш мекунад, ин эҳсосоташ дар коллектив ва назди шогирдон аён нагардад.

18. Омӯзгор сабуру бурдбор аст. Ба душвориҳои тоб оварда, аз устодони бузурги замон ибрат мегирад. Ӯ бо ғайрати бузург меҳнат мекунад. Сабри ӯ шояд ба бадахлоқии иддае аз шогирдон рабт дошта бошад, аммо меҳнату

кори худ истифода мебарад, то нишон диҳад, ки кори таълиму тарбия кори коллективона аст.

23. Омӯзгор мушкilotи ҳама, маҳсусан, мушкilotи соҳаи маорифро аз мушкilotи худ афзалтар медонад. Аён аст, ки донишҷӯён ё хонандагонӣ хунсард омӯзгорро хеле ба ғазаб меоранд, вале ӯ худаш ва ғазабшро идора карда, роҳи мусолиҳакориро интихоб мекунад.

24. Омӯзгор бахшанда аст ва интиқом намегирад. Бахшидан дар зоҳири ботини омӯзгор хеле барҷаста хувайдо мегардад. Камбудии шогирдон ва носипосии волидонро ба дил намегирад.

25. Омӯзгор машваратчи ва шахси боваринок мебошад. Ӯ на фақат маслиҳатгари бегарази талабагон аст, балки оилаҳо ва ҳама ҳам аз ӯ баҳра мебаранд.

26. Омӯзгор наққош ва барномарез аст. Нақши маорифро дар таърихи ҳаёти башарӣ дониш, муваффақияти дигар миллатҳоеро, ки дар ин кор сармоя гузоштаанд, медонад.

27. Омӯзгор сармоядор ва сармоягузори моддӣ нест. Ӯ инсонро месозад, албатта, сармоягузори моддӣ низ ба он дохил мешавад.

Хулоса, хислатҳои ҳамаи дар боло зикршуда аз вижаҳои омӯзгори воқеӣ ҳастанд. На ҳар кас омӯзгор шуда метавонад ва на ҳар кас дар ҳама ба қадри омӯзгор намеҳисобад. Кӯшиш кунем, ки ба қадри омӯзгор бирасем ва ҷойгоҳи ӯро бар дида гузорем. Андармонику нигарониҳои ӯро кам кунем, то ба роҳи наҷоти пешрафт бирасем. Рӯзи омӯзгорон як рӯз нест, балки шояд, то андозае бояд ҳама рӯзҳо рӯзи омӯзгор ва рӯзи хушбахтии омӯзгор бошад.

Ҷамшед ГУРЕЗОВ,
номзади илмҳои филологӣ,
дотсенти кафедраи забон ва фарҳанги Донишгоҳи байналмилалӣ
сайёҳӣ ва соҳибкории Тоҷикистон

УСТОД АГАР НАБУДӢ...

(Андешае чанд перомунӣ сифатҳои як омӯзгори асил)

яъне, он чӣ ки мегӯяд, талош мекунад, онро дар амал татбиқ намояд.

14. Омӯзгор моҳир аст. Ба маҳорат диққат медиҳад. Малақаҳои зиндагӣ дар чинакҳои гуногун бояд аз ҷониби омӯзгор ба назар гирифта шаванд. Агар ҳуди ӯ дар баробари омӯзгор будан, ба касбу кораш моҳирона рафтор намояд, метавонад байни шогирдон бештар нуфуз дошта бошад.

15. Омӯзгор дилпур ва ба ҳар кори худ мутмаин аст. Ӯ ба худ ва он чизе, ки омӯхтааст, бовар дорад ва ҳар чӣ мегӯяд, бо боварии қомил ва бо исботу далел мегӯяд.

16. Омӯзгор бо кӣ чӣ гуна муносибат карданро медонад. Ӯ медонад, ки бо кӣ чӣ гуна суҳбат кунад.

17. Омӯзгор нисбат ба дигар кишроҳои ҳама осебпазир аст. Муҳит баъзан ӯро ба ноқомӣ тела медиҳад, аммо омӯзгори асил аз ин руҳафтада намешавад. Агар омӯзгор аз муҳити оилавӣ ҳаста шуда бо-

субот бештар мусбат аст ва шояд ин меҳнат рафтори нодурусти баъзе шогирдонро нисбат ба ӯ ислоҳ намояд.

19. Омӯзгор чароғи сӯзон аст. Ҳамашар равшангар асту бе тафриқа бар ҳар кас меурашад ва нури ирфону саодат мерасонад.

20. Омӯзгор боодоб ва хоксор аст. Ҳарчанд устод аст ва бартарӣ ва фазилат аз атрофиён дорад.

21. Омӯзгор бе муқофот ва музди маош кор мекунад. Мо дар солҳои ҷанги шаҳрвандӣ шохиди чунин ҳаводисе шудем, ки омӯзгорони асили кишвар бидуни музди меҳнат ва ё бо маоши ночиз кору фаъолият карданд, аз касби маҳбубашон дил қанда наметавонистанд, ҳарчанд, ки ҳолати маъёси фарзандонашон дилҳои онҳоро реш мекард.

22. Омӯзгор санъаткор аст. Аҳли ҳама бояд инро дарк кунанд. Ҳарчанд, таълими дуруст ва муассир худ як санъат аст. Вай дигар мутахассисонро барои пешбурди

МУАЛЛИМИ МЕҲРУБОНИ МАН

болоӣ ба хонаи мо наздик буд. Гарчанде мактаби синфҳои ибтидоӣ аз хонаамон дар масофаи дур қарор дошт, мо кӯдакони 7-10-сола ба дарсоҳ ҳеч гоҳ дер намекардем. Бо чувздони вазнини худ сари вақт ба мактаб ҳозир мешудем, чунки дар назди даромадгоҳи дабистон муаллими саҳтгир, вале дар айни ҳол меҳрубону дилсӯз Мурод Рустам моро интизор буд. Устод Мурод Рустам маъюби модарзод буд, як пояшро рост монда наме-тавонист, барои ҳамин аз асобағал истифода мекард. Бо вучуди ин, ӯ пеш аз ҳама, ба мактаб меомад ва моро интизор мешуд. Гоҳе аз қафояш мерафтем, вале ҳеч вақт чуръат намекардем, аз ӯ пеш гузарем. Ин ҳолат аз тарс набуд, балки фаҳр мекардем, ки баробари муаллим роҳ меравем ва аз қадом мавзӯе суҳбат менамуд ва ё чизеро мепурсид, хеле хушхӯл мешудем.

Муаллим Мурод Рустам нисбат ба таълим саҳтгир буд, вале раҳмдилу меҳрубон. Бо гузашти солҳо дарк наметавонем, ки саҳтгирҳои мо ба манфиати

моанд, зеро ҳамашар талош мекард, ки биомӯзем ва дар ин роҳ шавқу рағбати омӯзишро дар вучудамон бедор мекард. Устод дарсоҳашро рангину ҷолиб ва шавқовар мегузаронд. Дар синфхона зуд-зуд пеши ҳар як хонанда мерафт ва тарзи навиштани моро назорат мекард.

Дар синфи дуюм аллакай ҳисоби ҷадвали зарбро медонистем. Дар ёдам ҳаст, ҷадвали зарбро хеле босуръат мепурсид, мо низ бояд зуд ҷавоб медодем. Дар зимн, устод ақсар вақт ба ҷойи тарбияи ҷисмонӣ ва таълими меҳнат аз риёзӣ ва забони тоҷикӣ дарс медод, то ки хондан ва навиштани мо беҳтар шавад. Дар вақтҳои танаффус низ муаллим бекор наменишаст, дафтархоро месанҷид, диктантхоро дида мебаромад ва баҳо мегузошт...

Бо гузашти солҳо, устод Мурод Рустам ба нафақа баромад, боре ба хонааш рафта. Худам, ки акнун муаллим, дар пеши устод монанд ба ҳама шогирди синфи ибтидоӣ будам ва чуръат намекардам, ки озод суҳбат

намоям.

Устод барои хуб хондану навиштанро омӯхтани мо заҳмату талоши зиёд намуд, вале бар ивазаш ҳеч кори сазоворе барояш накардем...

Устод Мурод Рустам дар таълиму тарбия ва ба қамол расондани мутахассисони зиёде заҳмати зиёд кашид, ки имрӯз дар соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқ фаъолият мекунад. Дар зимн, қисме аз шогирдонаш мактабҳои олиро хатм намудаву дар муассисаҳои таълими ҳамаҷун омӯзгор фаъолият доранд. Ман низ ифтихормандам, ки устод ба ман дарс гуфтаву дар ҷодаи омӯзиш роҳнамоӣ намуздааст, ки имрӯз ҳамаҷун омӯзгор фаъолият менамоям.

Аз даргузашти устод Мурод Рустам солҳо гузаштааст, вале панду насихатҳои роҳнамоӣ мебошанд ва хидматаш дар таълиму тарбияи шоистаи наврасону қанонон ному ёдашро ҳамашар дар қалбҳо зинда нигоҳ медорад.

Мирзоалӣ МИРАЛИЕВ,
омӯзгори Мактаби
байналмилалӣ Президентӣ
дар шаҳри Душанбе

▶ БА ОЗМУНИ «ОМУЪЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Дарвозаи ҳамешабози устод Афсаҳзод

- Кучо меравӣ? – мепурсад Курбон аз ҳамдарсаи.

- Хонаи муаллими Қиличхон Афсаҳзод! – бо гурури ҷавоб медиҳад талабаи синфи 4.

- Ман ҳам меравам! Ба ман расм мекашанд! Худашон гуфтанд. Ту чӣ кор дорӣ?

- Ба ман китоби тухфа мекунад. Гуфтанд, ки агар сего баҳои «5» гири, як китоби зӯр медиҳамат...

ҲАВЛИИ КҶДАКОН

Дарвозаи ҳавли муаллим Қиличхон Афсаҳзод ҳамеша боз аст. Ин дарвоза, ки замоне қадамҳои амалдорону бузургони илму адаби водии Зарафшон буд, акнун хонаи ифтихори кӯдакон аст. Устод Қиличхон Афсаҳзод аз шаҳри Панҷакент, писари шахсияти муътабари водии Зарафшон Мулло Муҳаммад Афсаҳ мебошад. Бобову бобокалони эшон қозихи даврони аморати Бухоро буданд. Худи муаллимиро, ки хоксору базлагӯ, ровию рассом ва ташкилотчи моҳир буданду бо чеҳраи пурнуру лабони пурханда, ҳамчун «муаллими Қиличхон Афсаҳзод» мешиносанд.

Замоне ки муаллими деҳаи Рукнобод гуруҳ – гуруҳ тарки мактаб намуда, барои дарёфти ризку рӯзи ба Россия муҳоҷират карданд, муаллим Қиличхон Афсаҳзод як қадам аз мактаб берун нарафт. Бо маоши муаллими ду фарзанди худро соҳиби маълумоти олии кард. Ба гуфтаи ҳолдонҳо, 50 сол мешавад, ки муаллим Қиличхон Афсаҳзод дар мактабҳои таҳсилоти миёнаи умумии №35, №60 ва №64-и деҳаи Рукнобод ба тарбияи насли наврас машғул аст.

ШУХРАТГУРЕЗ

Шумори шогирдон, ки берун аз соатҳои дарсӣ, дар хонаи муаллим Қиличхон Афсаҳзод аз фанҳои физикаву математика ва химия иловагӣ таълим мегиранд, сол то сол афзунтар мегарданд. Ҳар сол дар озмуноҳои фаннии минтақавию ноҳиявӣ ва вилоятӣ шогирдони муаллими Қиличхон Афсаҳзод ҷойи аввалро мегиранд. Инро тамоми аҳли деҳаи Рукнобод медонанд! Бо исроири бисёре аз шогирдонанон, ки имрӯз дар донишгоҳу донишқадаҳои шаҳрҳои Душанбе, Бохтар, Хучанд, Панҷакент ва дар кишварҳои Россия, Чин, Амрико, Олмон, Туркия, Қазоқистон ва шаҳрҳои Самарқанду Бухоро дарс мегӯянд, дар соҳаҳои гуногуни ҷомеа фаъолият доранд, даст ба навиштани ин матлаб задам. Ҳар маълумоте, ки ин ҷо меорам, аз забони худи муаллим Қиличхон

Афсаҳзод ва аҳли деҳаву шогирдони муаллим аст.

Нахуст, аз шуҳратгурезиашон гуфтанд. «Агар дар Душанбе меистод, олими забардаст мешуд», «Ҳеч гоҳ талабаи унвоневу мансабе накардааст», «Дар тафсири Ҳофизи Бедил ва «Маснавий» ҳамсанг надорад, вале хоксори мекунад», «Ҳаққи касеро нахӯрдааст», «Дасткушод аст». Ин ва дигар суҳанҳои, ки дар ҳаққи муаллим Қиличхон Афсаҳзод мегӯянд мегӯянд...

ДАРСҲОИ ИЛОВАГИИ МУАЛЛИМ

Муаллим Қиличхон Афсаҳзод як методи хоси таълим ва тарбияи худро дорад. Новобаста аз ниёзҳои зиндагӣ, барои таълими иловагии шогирдон дар хона ба шогирдон, ки ба мактабҳои олии дохил шудан мехонанд, аз фанҳои физика имтиҳон месупоранд, дар хонаи худаш дарсҳои иловагӣ мегузаранд. Ягон маротиба аз шогирдон пул ё подоши иловагӣ нагирифтааст. Ҳеч гоҳ! Ӯ хатто, вобаста ба шавқу ҳаваси шогирдонанон, ба таври умумӣ муқаррар кардааст, ки бачаҳо метавонанд физикӯ математик ва химик шаванд, духтарҳо бошанд, муаллимаву духтур.

Ба нақли шохидон, онҳоеро, ки аз рӯи меҳру ихлос барои таълими иловагӣ барояш подош пешниҳод кардаанд, бо лаҳни тунд аз хона рондааст. Ҳол он ки метавонист, ин қадар вақтро барои кишту кор, тичорат ё ягон кори даромаднок сарф намояд. Давраҳои душвори зиндагӣро бо қаноату сабури паси сар карда, дастӣ тамаъ ба хони ҳеч кас дароз накардааст.

Тездеди онҳое, ки ба муаллим Қиличхон Афсаҳзод ҳаққи шогирдӣ доранд, ҳазорҳо нафаранд.

ТАРКИ МУАЛЛИМОН ВА ДАЪВАТ БА МАКТАБ

Тақрибан солҳои 1992-1994 буд. Бисёре аз муаллимон мактабро партофта рафтанд, чунки вазияти кишвар ноором буд ва маош набуд. Онҳо мачбур буданд, ки оилаи худро таъмин кунанд. Аксари муаллимон бештар ба тичорат машғул шуданд. Аммо муаллими мо ба касби худ содиқ монд, чунки дилаш ба бачаҳо месӯхт. Сабаби дигараш он буд, ки муаллим оилаи на он қадар қалон дошт. Хонаи падарӣ ба ӯ мерос монда буд.

Он солҳои вазнин на танҳо муаллимон, балки қисми зиёди талабагон низ шавқи ба мактаб рафтан надоштанд. Муаллим Қиличхон Афсаҳзод барои тавачҷуҳ ва завқи хонандагонро ба мактаб баргардондан чанд мисраъ шеър эҷод карда, дар байни деҳа ташвиқот мегузаронад.

«Дар он шароити саҳт бачаҳо ҳам ба мактаб намеоманданд. Танҳо ду-се шогирдам дар барам буданд. Ман ин мисраъҳои шеъриро эҷод карда, дар байни деҳа таблиғот мебудам, то бачаҳо ба мактаб баргарданд:

**Замзамаи баҳори ман,
Манзараи диёри ман.
Манзари хушгӯвори ман,
Шаршараи қатори ман.
Мактаби номдори ман,
Мактаби шасту чори ман.**

Ҳамон солҳо муаллим талабагонро ба пахтачинӣ мебард. Ӯ шабҳо бача-

хоро гирди гулхан чамъ мекарду маҳфили шеър ташкил менамуд. Ин ҳам усули ба таълиму тадрис ҷалб кардани бачаҳои деҳа буд.

- Хангоми иҷрои шеърҳо онҳо ҳастагиро фаромӯш мекарданд. Шавқу завқи онҳо умедамро дучанд мекард, то бо онҳо монаму аз хатари бесаводшавӣ ақаллан наслҳои нави деҳаро раҳо кунам. Ин кӯшишҳои маро дида, масъулин бештар маро бо талабаҳо пахтачинӣ равон мекарданд, – мегӯяд муаллим Қиличхон Афсаҳзод.

ЗАМОНЕ МУАЛЛИМИ ҲАМА ФАН БУД

Ӯ аз фанҳои дақиқ дарс мегӯяд. Аммо ба адабиёти тоҷик саҳт эҳтиром мегузорад. Махсусан, ба Фирдавси ва «Шохнома»-и ӯ меҳри беандоза дорад. Замоне ки ҳамаи муаллимон мактабро тарк карда рафтанд, директор ба уҳдаи ӯ синфҳои ибтидоиро ҳам бор мекунад, ки дар умум 66 соатро ташкил меод.

- Ба онҳо аз фанҳои забон ва адабиёт, таърих, математика, физика, химия, суруду мусиқӣ, таълими меҳнату тарбияи ҷисмонӣ дарс меодам, - ба ёд меорад ӯ. - Муҳимтар аз ҳама, бароям дарси адабиёти тоҷик буд. Ман аз кӯдакӣ дӯстдори осори Ҳаким Абулқосим Фирдавсии Тӯси ҳастам. Вақте ба хонандагон дар бораи Фирдавси нақл мекардам, таъкид менамудам, ки номи ӯро бояд аз минбарҳои баланд ба забон гирифт. Аз ин хотир, вақте тарҷумаи ҳол ва ашъори Абулқосим Фирдавсро мегузаҷам, ҳамроҳи бачаҳо курсиҳоро болои ҳам гузоҷам. Худам яке аз шогирдонро болои миз шинонидам ва мо якҷои тарҷумаи ҳол ширро гӯш карда, гизои маънавий гирифтём. Ин тақрибан 20 сол пеш буд.

СЕ МОҲИ РОҲБАРӢ

Мактаби таҳсилоти миёнаи умумии №64 дарвоза ва худуди муайян надошт. Тақрибан соли 1998 муаллим Қиличхон Афсаҳзодро мудирӣ мактаб интихоб мекунад. Ҳамагӣ се моҳ дар ин вазифа кор нишон медиҳад: симтӯрҳои гирду атрофи замин ва ҳавлиашро қанда, гирду атрофи мактабро маҳкам мекунад, бо талоши зиёд заминҳои худуди мактабро ба маротиб васеъ намуда, бо ташкили ҳашар девор мебардорад. Ҳар чизи муносибиро, ки аз хонааш меёбад, ба мактаб мекашонанд. Мактаб дар ин се моҳ соҳиби заминҳои қорам, боғҳои мевадиханда ва худуди муайян мегардад. Обод ва зебо мешавад. Инро тамоми деҳаи Рукнобод медонад!

ДӯСТДОРИ АДАБИЁТ ФИЗИК ШУД

Адабиётшинос, шарқшинос, мантқиқшинос, мунаққид, доктори илми филология, профессор Аълоҳон Афсаҳзод зодаи деҳаи Рукнобод аст. Аҳли деҳа баъди хатми мактаб фарзандони худро назди ӯ мефиристонданд, то дуо барои идомаи таҳсил бигиранд. Муаллим Қиличхон Афсаҳзод низ бо ин ниёт назди бародараш Аълоҳон Афсаҳзод рафт.

- Вақте ки ман пеши муаллим даромадам, аз ман пурсиданд, ки «Акнун кучо меравӣ?» Ман гуфтам, ки «форсӣ меомӯзам». Муаллим ханда гуфтанд, ки «ҳамин нулатро камак қач

кун ва «оча» гӯӣ, мешавад форсӣ. Ту физик мешавӣ, тамоми!» Муаллим ҳамон вақт хис карда буданд, деҳа аз хатту савод қафо монда буд, аз ҳамаи хотир моро ба ҳар равию равон мекарданд, – ёд кард муаллим Қиличхон.

Муаллим Қиличхон Афсаҳзод хатто, дар мактаб ҳам ба илми физика тавачҷуҳ надошт, вале ба хотири суҳанони бародараш Аълоҳон Афсаҳзод дар аввал як сол дарси иловагӣ гирифт ва баъд ба донишгоҳ дохил шуд. Дар мактаб, ки аълоҳон буд, омӯхтани ин фан барояш мушкил набуд.

- Дар мактаб бо баҳои аъло мехондам, чунки оилаи мо ҳама зиёӣ буданд. Баъд аз дарсҳо бештар адабиётро мехондам ва шеърҳои Абулқосим Фирдавсию Бедил, Ҳофизи Саъдӣ, Румию Рӯдакиро зиёд қироат мекардам. Зиёд шеър аз ёд намекардам. Аз як ғазал танҳо якҷанд мисрашро, ки таъсирам мекард, аз худ менамудам, - мегӯяд ӯ.

1000 КИТОБИ ТАҚДИМӢ

Дар хонаи муаллим бештар аз 1000 китоби бадеӣ мавҷуд буданд. Ҳамаи онро ба дӯстдорони китоб тақдим кард. Як қисми бештараширо ба китобхонаи қисми ҳарбии сарҳадчиёни назди деҳа медиҳад, боқимондашро 2 – 3-тоӣ ба талабгорон тухфа мекунад. «Ту инҳоро хондӣ, мон, дигарҳо ҳам хонанд», - ҷавоб медиҳад ба эътирозҳои писараш Ҳочиқавомиддин (Бақохон).

ЗАМОН БО УСЛУБҲОИ НАВУ ТОЗА

Имрӯз муаллим Қиличхон Афсаҳзод рӯзҳои саҳт ва шароити бади синфхонаҳоро ёд меораду мактаби наву замонавиеро, ки аллакай сздаҳсола шудааст, бо он киёс мекунад. Ӯ дар ҳама ҳолат рисолати муаллими худро сарбаландона иҷро намудааст.

Ба гуфтаи муаллим Қиличхон Афсаҳзод, шароити, ки имрӯз Вазорати маориф ва илм Ҷумҳурии Тоҷикистон дар партави сиёсати маорифпарваронаи Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон фароҳам овардааст, бозгӯи он аст, ки марҳилаи асосии рушди соҳаи маорифи кишвар маҳз ба давраи Истиқлолияти давлатӣ рост меояд.

50 СОЛИ БОБАРАКАТ

Муаллим Қиличхон Афсаҳзод аз бехтарин инсон ва муаллими водии Зарафшон ҳаст. Аввалин бор тухмуро чӣ тавр сӯхта ба шиша андохтан, тангаро аз дохили об чӣ тавр гирифтандро, ки бояд даст тар нашавад, ба мо омӯхта буд. Муаллим Қиличхон дар дигар кишвар мебуданд, физики рақами яки дунё мешуд.

Муаллим Қиличхон Афсаҳзод маҳбуби кӯдакону наврасони деҳаи Рукнобод аст. Синна ба 70 расида бошад ҳам, лутф ҳеч вақт аз забонаш қанда нест. Муаллим Қиличхон Афсаҳзод аз зумраи ангуштшумор нафаронанд, ки танҳо дар мактаб 50 соли бефосила фаъолият кардааст ва хирвори маърифат сарвати эшон аст.

*Шервони УМРИДДИН,
рӯзномашинос,
Аълоҷи матбуоти
Тоҷикистон, узви Иттифоқи
журналистони Тоҷикистон*

ЭЪЛОН

Эътибор надорад

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТУ №0941975, ки онро соли 2021 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №48-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Раҳимов Абуҷабр Нормухаммадович додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТА №1206284 дар бораи хатми синфи 9,

ки онро соли 2021 Муассисаи давлатии таълимии «Литсейи Президентӣ барои хонандагони болаёқати Тоҷикистон» ба Маҳмадаминов Диловар Илҳомҷонович додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи А№0043851, ки онро соли 2006 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №2-и ноҳияи Абдурахмони Ҷомӣ ба Ҷураев Умедҷон Ваҳобович додааст, эътибор надорад.

